

Град НИШ

**Стратегија развоја малих и средњих предузећа
и предузетништва
Града Ниша
2009. – 2013. год.**

Ниш, новембар 2009. год.

Ова Стратегија је резултат тимског рада, чији су чланови из града Ниша, донаторског програма LEDIB, који финансира Влада краљевине Данске и консултантске фирме MAXIMA CONSULTING из Београда.

Стратегија развоја малих и средњих предузећа и предузетништва за град Ниш за период 2009. до 2013. године, је последња фаза реализације пројекта „Подизање капацитета у општинама Нишавског округа“ путем којег је LEDIB желео да пружи практичну структурирану подршку релевантним општинама, кроз серију тренинга, техничке подршке и планирања.

У читавом процесу планирања примењиван је партиципативни приступ, у којем су локални актери, а пре свега представници Града и предузетници, са осталим стејкхолдерима развоја МСПП, као што су Регионална привредна комора Ниш, Национална служба за запошљавање – филијала у Нишу, Регионална агенција за развој МСПП, Бизнис инкубатор центар Ниш, Универзитет у Нишу, и невладине организације, са територије града Ниша узели активно учешће, дајући драгоцене смернице за овај стратешки документ.

А. Град Ниш

1. Мр Милош Симоновић, Градоначелник града Ниша
2. Др Предраг Цветковић, Помоћник Градоначелника града Ниша
3. Бобан Михајловић, члан Градског већа
4. Мр Милан Ранђеловић, Шеф канцеларије за ЛЕР града Ниша
5. Марко Дошљак, Сарадник у Канцеларији за ЛЕР града Ниша
6. Бојана Вујанац, Сарадник у Канцеларији за ЛЕР града Ниша
7. Стела Јовановић, Сарадник у Канцеларији за ЛЕР града Ниша
8. Ивана Стефановић, Сарадник у Канцеларији за ЛЕР града Ниша
9. Марко Филиповић, Сарадник у Служби за послове Градоначелника
10. Драган Карличић, Начелник Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша
11. Татјана Тодоров, Информационо координациони центар Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша
12. Злата Илић, Одсек за статистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

Б. ЛЕДИБ (LEDIB)

1. Карстен Лунд, Директор програма
2. Жарко Симоновић, Експерт за локални економски развој

Ц. МАКСИМА КОНСАЛТИНГ (MAXIMA CONSULTING), Београд

1. Др Ана Јоловић, дипл. ек.
2. Мр Роберт Молнар, дипл.инж.
3. Индира Верем Коман

Д. Стејкхолдери

1. Национална служба за запошљавање
2. Регионална агенција за развој МСПП
3. Инкубатор центар Ниш д.о.о.
4. Регионална привредна комора Ниш
5. Опште удружење предузетника града Ниша
6. Универзитет у Нишу
7. USAID, МЕГА програм
8. НВО ЕНЕКА (ЕНЕСА), Ниш
9. НВО ПРОТЕКТА , Ниш
10. МСПП са територије Ниша
11. Радна група за спровођење пројекта UN-HABITAT – Прва фаза имплементације Стратегије развоја града Ниша – стратешки правац: Развој економије и пословања
12. Радна група за спровођење пројекта EXCHANGE2 Израда акционог плана имплементације Стратегије развоја града Ниша 2010.-2014. - стратешки правац: Развој економије и пословања

Преамбула

Град Ниш наставља да предузима значајне кораке у планирању сопственог развоја у складу са постојећим законским оквирима и савременим европским и светским токовима.

Данас је суштински елемент у било којој земљи јачање приватног сектора, развој предузетништва и стварање малих и средњих предузећа (МСП). Као водећа снага у економском развоју и као један од стубова економског развоја. Европска комисија је израдила Оквирни програм за конкурентност и иновативност за период 2007-2013. године, са фокусом на сектор МСПП. Многе земље су своје националне стратегије развоја овог сектора већ ускладиле са поменутиим Програмом, а међу њима је и Србија. Национални стратешки документ у овој области је Стратегија развоја конкурентних и иновативних малих и средњих предузећа за период 2008. до 2013. године. Претходно наведени документи представљају основ за израду Стратешког плана развоја малих, средњих предузећа и предузетништва за град Ниш за период 2009. до 2013. године (у наставку: Стратегија).

Изради ове Стратегије приступило се системски и у партнерству са Програмом локалног економског развоја на Балкану финансираног од стране Министарства спољних послова Краљевине Данске - ЛЕДИБ (ЛЕДИБ). Децембра 2008. године потписан је анекс Меморандума о разумевању између општина Нишавског округа, града Ниша и ЛЕДИБ чиме се и званично кренуло у реализацију пројекта „Јачање капацитета општина Нишавског округа“ (у наставку: Пројекат). Један од резултата тог Пројекта је и ова секторска Стратегија.

На ХХХХХ седници од **xxxxxxxxxxxxx**, Скупштина града Ниша је усвојила Стратегију, чиме је она постала и званични документ.

Пројектни тим

Порука Градоначелника града Ниша

Поштовани суграђани,

Град Ниш је до деведесетих година XX века био индустријски центар, надалеко познат по својим гигантима попут Електронске индустрије Ниш, Машинске индустрије Ниш и других.

Последње деценије двадесетог века постало је јасно да Ниш не може да се развија на темељима некадашњих гиганата, већ се мора ослонити на коришћење својих природних, географских и кадровских потенцијала, путем интензивног развоја сектора малих и средњих предузећа и предузетништва.

Пред Вама је Стратегија развоја малих и средњих предузећа и предузетништва Града Ниша, која има за циљ да пронађе најбоље путеве којима ћемо неискоришћене потенцијале ставити у функцију.

Основни задатак ове Стратегије је да се суочимо са проблемима и претворимо их у пословне шансе, повезујући локалне власти, приватни и цивилни сектор на најбољи могући начин и тако створимо повољне услове за постојећа мала и средња предузећа, промоцију предузетништва, али и за домаће и стране инвеститоре.

Овом Стратегијом покушавамо да Нишу обезбедимо пут и да понудимо приоритете и стратешке циљеве да се то постигне у догледној будућности.

Схватајући Град као добро од значаја за све који у њему живе и раде, очекујемо да и ви Нишлије, локална пословна заједница, као и стручна јавност, помогнете да ова Стратегија стварно и заживи кроз реализацију конкретних пројеката од интереса за све нас.

Мр Милош Симоновић

Градоначелник града Ниша

САДРЖАЈ

ПРЕАМБУЛА	...	3
Порука Градоначелника града Ниша	...	4
1. СТРАТЕШКИ ОКВИР	...	6
2. ОПШТИ ПОДАЦИ	...	13
2.1 Историја, традиција и културно наслеђе	...	18
2.2 Становништво	...	19
2.3 Локална самоуправа	...	21
2.4 Природни и културни ресурси	...	24
2.5 Социјална заштита	...	25
2.6 Здравствена заштита	...	26
2.7 Култура	...	27
2.8 Образовање	...	28
2.9 Невладине организације и грађанска удружења	...	29
2.10 Мањинске групе	...	29
2.11 Криминал и безбедност	...	30
3. ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ	...	31
3.1 Историјат развоја малих и средњих предузећа и предузетништва	...	31
3.2 Анализа тренутне ситуације	...	32
3.2.1 Уводне напомене	...	32
3.2.2 Пословно окружење	...	36
3.2.3 Привредна структура	...	40
3.3 Предузетништво	...	45
3.4 Финансије	...	51
4. ИНФРАСТРУКТУРА	...	53
4.1 Комунална инфраструктура	...	53
4.2 Саобраћајна инфраструктура	...	55
5. ЗАПОСЛЕНОСТ И ОБРАЗОВАЊЕ	...	58
5.1 Запосленост	...	58
5.2 Образовање становништва	...	59
6. ДЕФИНИСАЊЕ СТРАТЕГИЈЕ	...	61
6.1 SWOT анализе	...	61
6.2 Дефинисање визије развоја сектора МСП и предузетништва	...	64
6.3 Дефинисање приоритета, стратешких циљева и програма	...	65
7. МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА	...	72
8. АКЦИОНИ ПЛАН	...	73
9. ЛОГИЧКИ ОКВИР	...	96
Анекси	...	107

1. СТРАТЕШКИ ОКВИР

У Србији су у последњих неколико година усвојена значајна стратешка документа на националном нивоу, усклађена са европским политикама и регулативом, а нека су у припреми. Кратак осврт на нека од њих, релевантних за ову Стратегију, је приказан у наставку.

Национални програм за интеграцију у Европску Унију (НПИ)

Октобра 2008. године Влада РС је усвојила Национални програм за интеграцију у Европску Унију (НПИ). Будући да Србија још нема статус кандидата за чланство у ЕУ, али да, према оцени Европске комисије, поседује капацитете за убрзање процеса европских интеграција, у циљу демонстрације стварних административних способности сачињен је НП, који треба да постане један од кључних докумената Владе у наредним годинама¹. Чврсто опредељење Србије за што брже прикључење ЕУ захтевало је дефинисање кључних стратешких праваца привредног и социјалног развоја с циљем стварања "стабилног и ефикасног тржишног система привређивања и конкурентне привреде способне да се суочи са притиском конкуренције унутар ЕУ" (критеријум из Копенхагена), односно, стварање максимално "конкурентне привреде, засноване на знању, која је у стању да обезбеди одрживи привредни раст са новим и боље плаћеним радним местима и већом социјалном кохезијом" (циљеви из Лисабона).

Стратегија регионалног развоја Србије (Влада РС, 2007. године)

Стратегија регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године представља први стратешки развојни документ из области регионалног развоја који дефинише основне развојне приоритете регионалног развоја и начине њиховог остваривања у наредним годинама. Равномерни регионални развој представља један од основних стратешких дугорочних циљева РС и политике регионалног развоја којим се обезбеђују услови за ублажавање регионалних диспропорција, рационалније коришћење привредних ресурса, преусмеравање неповољних демографских токова и смањивање разлика у животном стандарду становништва.

Стратегија назначавача и улогу локалне самоуправе у регионалном развоју². Локални развој је основа остваривања равномерног регионалног развоја. Обезбеђујући

¹ Он служи као средство координације реформи на путу ка ЕУ и основа за израду годишњих планова рада Владе, и као транспарентна и добро припремљена информација о планираним реформама, намењена Европској комисији и државама чланицама ЕУ са једне, и српском друштву са друге стране. Након добијања статуса кандидата, НПИ ће прерасати у НПАА Национални програм за усвајање АЦ (National Programme for the adoption of the Acquis - NPAА), који имају све државе кандидати за чланство у ЕУ.

² Наиме, један од разлога слабијих резултата децентрализације везује се за унутрашње слабости администрације на локалном нивоу и њену недовољну оспособљеност да спроведе реформске мере. Управо у процесу планирања развоја до изражаја долазе сва ограничења која имају локалне заједнице и намеће се потреба за јачањем њихових регионалних веза, како би се та ограничења лакше превазишла.

неопходне ресурсе, локалне самоуправе доприносе не само локалном економском развоју, већ и развоју региона, а у крајњој инстанци привредном развоју целе земље. Да би локална самоуправа могла адекватно да извршава наведене улоге неопходно је њено институционално јачање и подизање нивоа знања изабраних и постављених лица, запослених у општинским управама.

За потребе планирања и спровођења политике регионалног развоја, а према критеријумима за успостављање региона³, дефинисани су *региони* у складу са класификацијом НУТС 2, међу којима и Јужни регион са седиштем у Нишу.

Национална стратегија одрживог развоја Србије 2009-2017. године

Стратегија дефинише одрживи развој као циљно-оријентисан, дугорочан, непрекидан, свеобухватан и синергетски процес који утиче на све аспекте живота (економски, социјални, еколошки и институционални) на свим нивоима. Циљ Стратегије је да уравнотежи три кључна фактора, тј. три стуба одрживог развоја:

1. одрживи развој економије, привреде и технологије,
 2. одрживи развој друштва на бази социјалне равнотеже и
 3. заштиту животне средине уз рационално располагање природним ресурсима.
- Истовремено, циљ стратегије је да споји та три стуба у целину коју ће подржавати одговарајуће институције.

Стратегија за смањење сиромаштва (Влада РС, 2003.)

Стратегија за смањење сиромаштва представља средњорочни развојни оквир усмерен на смањење кључних облика сиромаштва и садржи анализу узрока и карактеристика сиромаштва у Републици Србији, као и главне стратешке смернице за друштвени развој и смањење броја сиромашних у наредним годинама. Стратегија за смањење сиромаштва предвиђа привредни развој и раст, спречавање новог сиромаштва услед реструктурирања привреде и бригу о устаљено сиромашним групама.

Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у РС од 2008. до 2015. године (Влада РС, 2007)

У складу са документом HLG, европска транспортна политика је ограничила своје приоритетне пројекте до 2010. године у односу на инфраструктуру јавних путева Републике Србије тако да је као планирани пројекат у краткорочном/средњорочном периоду, наведено и подизање нивоа квалитета пута на секцијама граница Мађарске-Београд-Ниш-граница Македоније. Међу приоритетима радова на мрежи јавних путева је изградња деонице аутопута Ниш-граница Бугарске (крак Коридора-Хс). У рехабилитацији/реконструкцији проритет има Коридор Х⁴, са крацима-Хб и Хс.

³ Чине их број становника, географска позиција, природни потенцијали, економија обима у управљању ресурсима, постојећа територијална организација и културно-историјско наслеђе.

⁴ Коридор Х са својим крацима - Хб (Београд-Будимпешта) и Хц (Ниш-Софија) је најзначајнији друмски и железнички правац на територији Републике Србије. Утврђен је као део Југоисточне мултимодалне осе дефинисане у Завршном извештају ХЛГ. Део је Основне регионалне транспортне мреже (Core Regional Transport Network - Основна мрежа) и повезује

Стратешки циљеви јавног градског и приградског превоза путника одређени су на државном нивоу, а локална самоуправа треба да буде стимулисана да би те циљеве реализовала у оквиру свог специфичног окружења, услова, интереса и расположивих средстава.

Приоритетни пројекти ЕУ у Републици Србији у области железничког транспорта, према документу HLG, који су дефинисани на Листи 1- Краткорочни и средњорочни пројекти, су: 6-реконструкција и модернизација железничке пруге: граница са Мађарском-Београд-Ниш-граница са Бугарском/граница са БЈР Македонијом.

Формирање оптималних капацитета терминала за интермодални транспорт у Републици Србији има посебан значај за рационалан развој транспортног система као и привреде у целини. Стратегија развоја интермодалног транспорта предвиђа изградњу терминала у Београду, Нишу и Новом Саду. Стратегијом је предвиђено да се Аеродром „Константин Велики” у Нишу развија за долазне и одлазне туристичке летове и као алтернативни аеродром.

Стратегија развоја конкурентних и иновативних малих и средњих предузећа за период од 2008. до 2013. године

У претходним деценијама, политика развоја МСПП није увек била посматрана као интегрални део укупног друштвено-економског развоја Републике Србије. Сектор МСПП је често био маргинализован и сматран за мање значајну димензију укупног економског развоја. Ситуација је почела значајно да се мења од 2000. године када су започеле друштвено-економске реформе у Републици Србији. Мала и средња предузећа су, поред приватизације и директних страних инвестиција, препозната као покретачи економског развоја. То је резултирало усвајањем Стратегије развоја малих и средњих предузећа и предузетништва у Републици Србији за период 2003-2008. године и Акционог плана за стимулацију развоја малих и средњих предузећа и предузетништва 2005-2007. године, који представљају полазну основу и ове Стратегије.

Економски напредак и развој Републике Србије захтева потребу развоја конкурентне економије засноване на знању, новим технологијама и иновативности. У остваривању тог циља, од предузетништва се очекује важан допринос у економском и друштвеном развоју, а нарочито у земљама у транзицији, као што је Република Србија.

Стратегија развоја конкурентних и иновативних малих и средњих предузећа за период од 2008. до 2013. године (у даљем тексту: Стратегија) представља стратешки документ креирања политике развоја малих и средњих предузећа и предузетништва који на конзистентан и целовит начин дефинише основне приоритете и начине њиховог остваривања у наредним годинама. Овај временски период је узет имајући у виду да се Стратегија доноси крајем 2008. године, а да ће њена пуна имплементација уследити почев од 2009. године.

Аустрију/Мађарску, Словенију/Хрватску, Републику Србију и Бугарску/Македонију/Грчку. На њему се у Републици Србији налази 792 км путева и 760 км железничких пруга.

Стратегија доприноси даљем јачању и ефикасном коришћењу развојних потенцијала сектора МСПП, што ће се позитивно одразити на економски раст Републике Србије. Такво усмерење треба да допринесе повећању конкурентности и извоза, даљем јачању иновационих капацитета предузећа, динамичнијем расту запослености и равномернијем регионалном развоју.

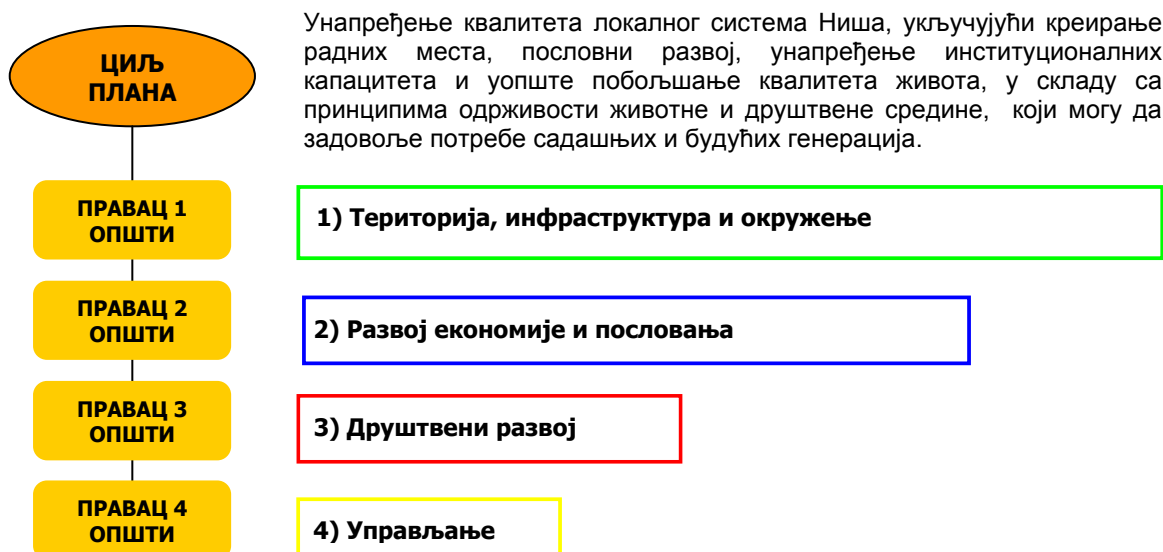
Стратегијом се предвиђа развој предузетничке економије, засноване на знању и иновативности, која ствара снажан, конкурентан и извозно оријентисан сектор МСПП и значајно доприноси повећању животног стандарда у Републици Србији.

Очекивани резултати Стратегије оствариће се реализацијом основних принципа садржаних у пет стубова Стратегије, чији је циљ претварање политике у активности:

1. Промоција и подршка предузетништву и оснивању нових предузећа;
2. Људски ресурси за конкурентан мспп сектор;
3. Финансирање и опорезивање мспп;
4. Конкурентске предности мспп на извозним тржиштима;
5. Правно, институционално и пословно окружење за мспп у републици србији.

Стратегија развоја Града Ниша до 2020. Године

Стратегијом су дефинисана четири стратешка правца развоја, као изузетно важна за покретање одговарајућих развојних механизма у граду Нишу.

Стратешки правац I: Територијални развој оријентисан ка одрживој животној средини

Циљ стратешког правца I: трансформисати град Ниш у урбани регионални центар са високим квалитетом животне средине, комуналне опремљености и саобраћајне повезаности, у складу са напредним развојним политикама и dobrим примерима праксе развијених европских градова.

Кључне политике/мере за стратешки правац I:

- заштита природне и културне баштине;
- одржива производња и штедња енергије;
- био-еко-архитектура и квалитетно становање;
- јавни превоз и пешачке зоне;
- коришћење повољног географског положаја;
- изградња материјалних и нематеријалних мрежа (ИКТ, мреже управљања чврстим отпадом и отпадним водама, интермодалне саобраћајне мреже);
- планирање употребе земљишта засновано на очувању пољопривредног земљишта;
- балансирано управљање урбано- руралним континуумом.

Стратешки правац II: Успоставити сигурно и поуздано окружење за инвестиције као основу за одрживи економски развој

Циљ стратешког правца II: створити услове за понуду адекватне радне снаге, отварање финансијских могућности за развој предузетништва, логистике, привлачење инвестиција, индустријску реалокацију, унапређење односа и стварање услова за повећање активности локалне пословне заједнице, као и стварање нових предузећа у високопрофитабилним областима.

Кључне политике/мере за стратешки правац II:

- политике (мере) за привлачење инвестиција и индустријске реалокације (порески и финансијски подстицаји, административна ефикасност, услуге за предузећа, “све на једном месту“ концепт, развојна агенција/јединица за развој)
- проактивни приступ привлачењу страних директних инвестиција кроз обнављање контаката са некадашњим пословним партнерима гиганата попут ЕИ, МИН итд. и коришћење постојећих контаката локалне пословне заједнице са добављачима и купцима из земље и иностранства - политике за подршку предузетништву у терцијарном сектору
- политике за побољшање квалитета радне снаге (стручно усавршавање, тренинг и едукације, универзитетски маистри, доживотно образовање, центри за развој каријере)
- политике за јачање веза између предузећа и универзитета (центри изврсности, технолошки паркови, научно-технички инкубатори и кластери)
- унапређење односа са локалном пословном заједницом и стварање услова за задржавање постојећих и ширење њених пословних активности- политике за стварање материјалне и нематеријалне инфраструктуре (индустријске зоне, бизнис инкубатори, научни и технолошки комплекси, индустријски паркови, слободне царинске зоне, логистичке платформе)
- политике за решавање проблема незапослености (развојни планови за превазилажење јаза између потреба привреде и постојећих образовних профила, центри за радну оријентацију, програми кредитирања малих и средњих предузећа, програми start-up кредита)
- политике урбаног маркетинга (градски инфо-центар, ширење културе и праксе стратешког планирања; – маркетинг територије (локације) усмерен ка екстерним субјектима у циљу ширења нове слике „будућег Ниша“)

Стратешки правац III: Уравнотежено и свеобухватно побољшање квалитета живота у граду Нишу

Циљ стратешког правца III: Створити подстицајну и безбедну друштвену средину у којој ће сви грађани моћи да искажу и да задовоље своје потребе за припадањем и идентитетом, дружењем и личним развојем.

Кључне политике/мере за стратешки правац III:

- безбедност (смањење ризика и ублажавање последица изложености ризицима по живот и здравље, имовину, социјалну сигурност и становање)
- могућности за лични развој и афирмацију (кроз образовање, културу и спорт)
- богат, разноврстан и квалитетан друштвени живот
- учешће у животу града за све грађане Ниша

Стратешки правац IV: Унапређење институционалног окружења и процеса управљања

Циљ стратешког правца IV: увести институционалне реформе у циљу побољшања способности и ефикасности у процесима доношења одлука, пратећи принципе субсидијарности на територији града.

Кључне политике/мере за стратешки правац IV:

- реформа јавне администрације (уз подршку одговарајућих републичких прописа који представљају основ за функционисање локалне самоуправе и доношење градских прописа)
- успостављање организованог приступа пројектним активностима Града и Градских општина кроз формирање/идентификацију Јединице за управљање пројектима на нивоу Града Ниша и Јединица за спровођење пројеката при Градским јавним предузећима и установама и Градским општинама
- успостављање боље координације између градских општина
- посредовање између институционалних партнера и стејкхолдера
- оснивање посебне јединице локалне управе за развојно-стратешко планирање града Ниша
- прихватање Европске повеље о људским правима у градовима
- омбудсман.

Закључак

У Србији је у последњих неколико година на националном нивоу донет већи број стратешких докумената⁵, усклађених са европским и нормама и препорукама. Тематски, они покривају различите области – од смањивања сиромаштва, подстицања запошљавања, развоја малих и средњих предузећа, социјалне политике, туризма, пољопривреде, заштите вода, транспорта, енергетике, до регионалног и одрживог развоја и др.

У овом поглављу сагледане су релевантна национална документа и Стратегија развоја Града Ниша до 2020. године која представљају оквир ове Стратегије. Овом приликом су наведени само неки од националних докумената значајних за њену реализацију. Неопходно их је у континуитету пратити јер се иновирају и израђују нови.

Ова Стратегија, усклађена је са наведеним стратешким документима, али се доминантно ослања на:

1. Стратегију иновативних и конкурентних МСПП Републике Србије
2. Стратегију развоја Града Ниша, као и на
3. Истраживање ставова пословне заједнице урађеног у марта 2009. и на резултате радионица и састанака радне групе за стратешки правац развој економије и пословања у оквиру припреме Оперативног плана за спровођење Стратегије развоја Града Ниша за период 2009.-2011. и Акционог плана за спровођење Стратегије развоја Града Ниша за период 2010.-2014. Радна група је састављена од представника Градске управе, општинских управа, приватног сектора, удружења предузетника, Регионалне привредне коморе, Националне службе за запошљавање, Регионалне агенције за развој МСПП, Бизнис инкубатор центра, Универзитета у Нишу, присутних донатора и невладиних организација.

⁵ Донете стратегије на републичком нивоу су: Национална стратегија за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности; Стратегија развоја трговине Републике Србије; Стратегија о изменама Стратегије развоја телекомуникација у Републици Србији од 2006. до 2010. године (са Акционим планом); Национална стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља; Стратегија развоја спорта у Републици Србији за период од 2009. до 2013. године; Стратегија развоја конкурентних и иновативних малих и средњих предузећа за период од 2008. до 2013. године; Национална стратегија одрживог развоја; Национална стратегија за младе; Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године; Стратегија регионалног развоја Србије за период од 2007. до 2012. године (са Акционим планом); Стратегија развоја образовања одраслих у Републици Србији; Стратегија развоја стручног образовања у Републици Србији; Национална стратегија привредног развоја Републике Србије од 2006. до 2012. године Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. године; Стратегија реформе државне управе у Републици Србији; Национална стратегија запошљавања за период 2005-2010; Национална стратегија Србије за приступање Србије и Црне Горе ЕУ; Стратегија развоја пољопривреде Србије; Стратегија развоја социјалне заштите; Стратегија подстицања и развоја страних улагања; Стратегија развоја шумарства Републике Србије Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији; Стратегија развоја туризма; Стратегија развоја телекомуникација у Републици Србији у периоду од 2006. до 2010. године; Стратегија за смањење сиромаштва, Стратегија за решавање проблема избеглих, прогнаних и расељених лица, У току је израда Просторног плана РС и Стратегије за науку и технолошки развој (Извор: http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678).

2. ОПШТИ ПОДАЦИ

Србија је раскрсница Европе и геополитички важна територија. Међународни путеви и железничке пруге, који пролазе долинама њених река, чине најкраћу везу између западне и централне Европе, с једне, и Блиског истока, Азије и Африке, с друге стране. Ови путеви прате правац долине реке Мораве, који се код Ниша раздваја на два крака. Један прати Јужну Мораву и Вардарску долину до Солуна, а други реку Нишаву према Софији и Истамбулу.

Реке Србије припадају басенима Црног, Јадранског и Егејског мора. Три су пловне: Дунав, Сава и Тиса. Најдужа река је Дунав, који кроз Србију тече 588 км, од својих 2.857 км укупног тока. Веза са Јадранским морем и Црном Гором је пруга Београд - Бар.

Северни део Србије, Војводина, претежно је равничарски, док су централни и јужни делови брдовити и планински. Равнице су у Панонској низији и њеним ободним деловима: Мачва, Посавина, Поморавље, Стиг и Неготинска крајина у источној Србији. Србија има 55 одсто обрадиве површине, док је 27 одсто под шумом. Висину од преко 2.000 метара достиже 15 планинских врхова, од којих је највиши Ђеравица на Проклетијама (2.656 м).

Дужина граница Србије је 2.114,2 км. На истоку Србија се граничи са Бугарском, на североистоку са Румунијом, на северу са Мађарском, на западу са Хрватском и Босном и Херцеговином, на југозападу са Црном Гором, а на југу са Албанијом и Македонијом.

Ниш, један од најстаријих градова на Балкану, трећи по величини у земљи, највећи град централне Србије, седиште Нишавског округа, налази се на раскрсници балканских и европских путева који повезују Европу са Блиским истоком и од давнина важи за капију Истока и Запада.

Подручје града Ниша захвата површину од 596,71 км² и састоји се од пет градских општина: Палилула, Панталеј, Медијана, Црвени Крст и Нишка Бања. Град има 74 насеља (5 градских и 69 осталих).

У Нишу живи, по Попису становништва из 2002. године, 250 518 становника (3,3% становништва Србије и 65,5% становништва Нишавског округа) настањених у пет градских општина. Ниш представља административни центар Нишавског округа и регионални центар југоисточне Србије. Процењен број становника за 2008. годину је 255 295 становника.

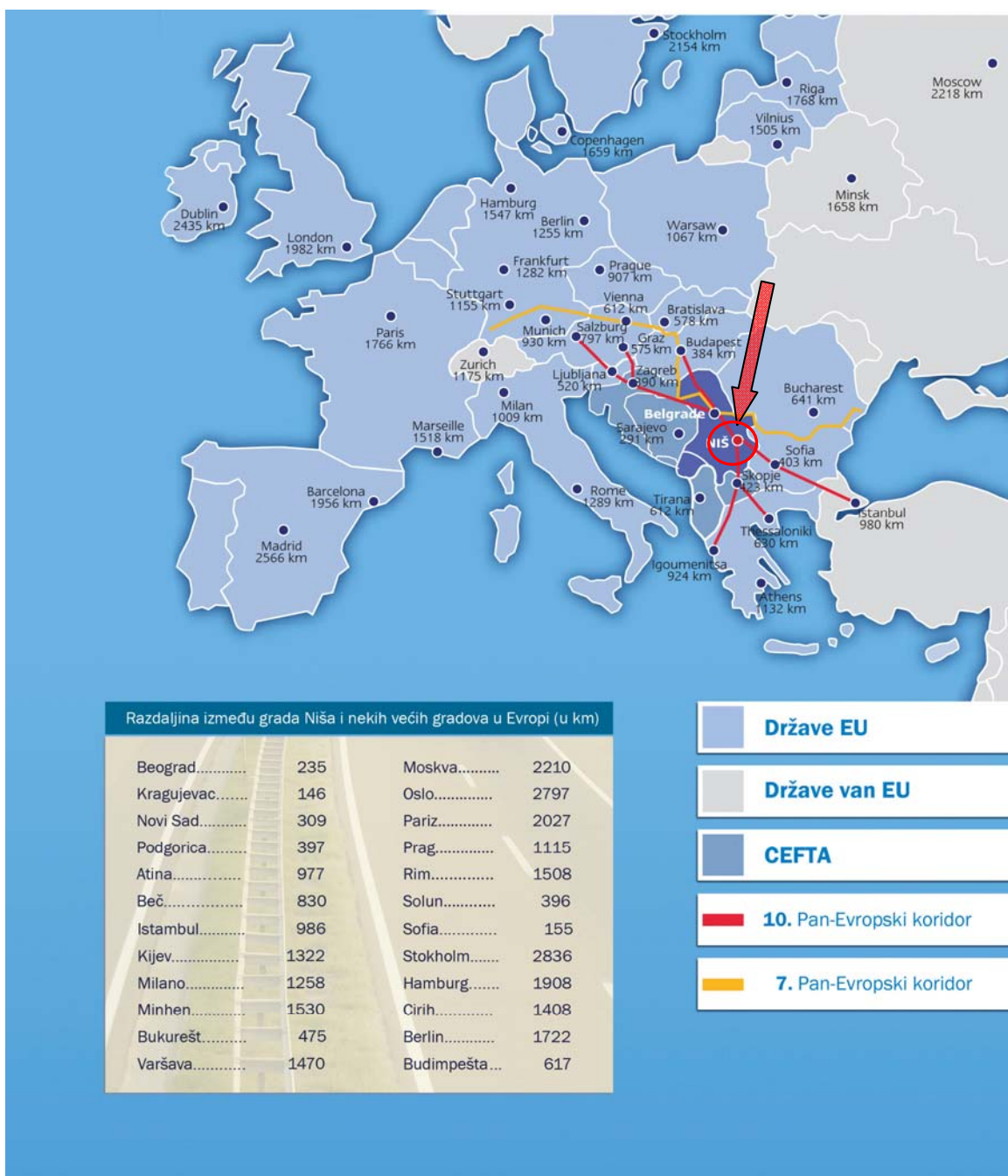
ТАБЕЛА 1: МЕТЕОРОЛОШКИ ПОДАЦИ ЗА ГРАД НИШ

	Град
ТЕМПЕРАТУРА	
Просечна температура ваздуха, јануар (°C)	-0,2
Просечна температура ваздуха, јул (°C)	21,3
Просечна температура ваздуха, годишња (°C)	11,4
Средњи број мразних дана, годишње	79,7
Средњи број тропских дана, годишње	36,3
ВЛАЖНОСТ ВАЗДУХА	
Просечна влажност ваздуха, годишња (%)	70,7
БРОЈ СУНЧАНИХ ДАНА	
Просечан број ведрих дана, годишње	70,0
Просечан број облачних дана, годишње	117,6
ПАДАВИНЕ	
Просечна количина падавина, годишње (мм)	589,6
ПОЈАВЕ	
Просечан број дана са снегом, годишње	39,5
Просечан број дана са снежним покривачем, годишње	45,0
Просечан број дана са маглom, годишње	13,7
Просечан број дана са градом, годишње	1,1

Ниш је један од шест функционалних макрорегионалних центара Србије. Осим општина које припадају Нишавском округу (Алексинач, Гаџин Хан, Дољевац, Мeroшина, Ражањ и Сврљиг), Нишу гравитирају и читава јужна (Топлички, Јабланички и Пчињски округ) и источна Србија (Зајечарски, Борски, Пиротски округ), тј. регион у коме живи око милион становника.

Кроз Ниш је пролазио тзв. **"Виа Милитарис"** у периоду Рима и Византије, **"Цариградски друм"** у средњовековном периоду у доба Турака. Данас, то су главни магистрални европски правци на Балкану, Е75 и Е80, који Ниш чине **раскрсницом Европе са Малом Азијом и Црноморског подручја са Медитераном.**

Слика 1. ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ ГРАДА НИША И ЕВРОПСКИ КОРИДОРИ

Извор: Европска комисија

На територији града регистрована су 74 насеља и 71 катастарска општина, просечне катастарске величине 8,4 км², док у округу број насеља износи 285 и 277 катастарских општина, просечне величине 9,81 км². Више од две трећине становништва живи у граду. Остало становништво (72.357 становника или 29% укупне популације) живи у сеоским насељима. У малим насељима (до 500 становника) живи 10% сеоског становништва, у насељима средње величине (500 до 2.000 становника) живи 40% сеоског становништва, а преостала половина живи у сеоским насељима са преко 2.000 становника. Села и приградска насеља заузимају већи део територије града у односу на градско језгро.

Градска општина Медијана је једна од укупно пет градских општина основаних октобра 2004. године поделом административног подручја Града Ниша. Према површини (16 км²) је најмања, а по броју становника 88 608 становника⁶ (процена за 2008. годину) највећа градска општина. Подручје Градске општине Медијана је високо урбанизовано и густо насељено. Према степену урбанизације и општој густини насељености је међу првим општинама у Србији (иза београдских општина Врачар и Стари Град).

Градска општина Пантелеј се простире на површини од 141 км², а на њеној територији живи 43 545⁷ (процена за 2008. годину) становника. На територији општине налазе се 1 градско насеља и 12 осталих. Поред дела градског насеља, Градска општина Пантелеј захвата и пределе Церја и Каменичког Виса на западу, а на истоку се простире до Пасјаче и Ореовца. Зелене падине побрђа Сврљишких планина, са лепотама подземног лавиринта Церјанске пећине, представљају природно богатство општине. ГО Пантелеј је својим већинским делом рурална општина, на чијој територији се налазе насељена места у којима пољопривреда представља традиционално најзаступљенију грану привреде.

Градска општина Палилула се простире јужним ободом нишке котлине правцем исток - запад. Општина Палилула је природно - географски комбинација равничарског (у сливу Нишаве и Јужне Мораве) и брдско-планинског рељефа. Површина општине је 107,37 километара квадратних, и по процени становништва из 2008. године у њој живи 73 831⁸ становника. Међутим, према проценама стручњака, услед великог броја избеглих лица са простора Косова и Метохије, на територији Градске општине Палилула живи око 90.000 становника. На територији Градске општине Палилула се налазе привредни субјекти из готово свих области индустрије, а општина Палилула пружа добре могућности и за улагања у пољопривредну производњу.

Градска Општина Црвени Крст заузима северозападни део подручја града Ниша и простире се од реке Нишаве на северу, где се граничи са Општином Алексинац, на западу се наслања на Општину Мерошина, а на истоку се граничи са ГО Пантелеј. Структуру општине чине 24 насеља и то 1 градско и 23 остала. Укупна површина општине износи 188 км², а на овој територији живи 33 966⁹ (процена становника за 2008.годину) становника. Заузимајући скоро трећину површине града Ниша, ГО Црвени Крст припада највећи број нишких села (23), али и најмањи број становника (око 15% становништва града). На територији општине се налази целокупна северо-западна индустријска зона Ниша са многобројним привредним субјектима различитог профила. Кроз Општину пролази Коридор 10 и железничка пруга ка Београду и Зајечару, а у њој је стационаран и аеродром "Константин Велики" .

Градска општина Нишка Бања налази се на локацији 10 км југоисточно од Ниша. Над бањом се диже Коритњак (808 м надморске висине), крајњи западни огранак Суве планине. Средњи део бањског насеља изграђен је на платоу од 250 м апсолутне

⁶ Одсек за статистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

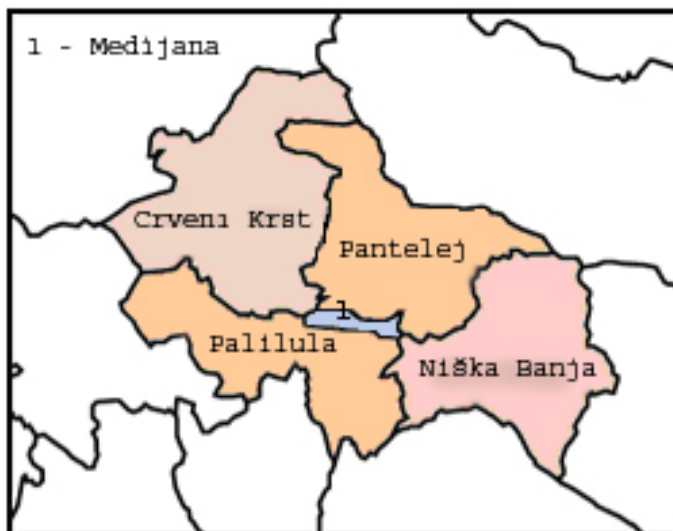
⁷ Одсек за статистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

⁸ Одсек за статистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

⁹ Одсек за статистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

висине. У Нишкој Бањи живи 15 345¹⁰ (процена становника за 2008.годину) становника. Нишка Бања се простире на територији од 145 км². Нишка Бања је од железничке станице удаљена непун километар а пет километара од Коридора Х . Привреда Нишке Бање се базира на развоју туристичког потенцијала, валоризацији термо-минералне воде, производњи здраве хране и друге туристичке потенцијале неопходне за најквалитетнију туристичку понуду. Сви потенцијали су усмерени ка развоју туризма, капацитета, броја и квалитета угоститељских услуга.

Слика 2. ГРАДСКЕ ОПШТИНЕ ГРАДА НИША

ТАБЕЛА 2: ОПШТИ ПОДАЦИ О НАСЕЉИМА И КАТАСТАРСКИМ ОПШТИНАМА, 2007. ГОД.

	Град ¹¹	Округ ¹²
Број насеља	74	285
Број градских насеља	5	8
Број осталих насеља	69	277
Број катастарских општина	71	277
Просечна величина катастарске општине (км ²)	8,39	9,84

¹⁰ Одсек за статистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

¹¹ Одсек за статистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

¹² Одсек за статистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

2.1 Историја, традиција и културно наслеђе

Град Ниш настао је много пре доласка Римљана у ове крајеве. Археолошки подаци говоре да је територија данашњег Ниша била насељена људским заједницама још од периода средњег палеолита, односно периода између 100.000-30.000 година п.н.е.

Римљани су освојили Ниш у току Дарданијских ратова у I веку п.н.е. и град се развија као стратешка раскрсница, војни и трговински центар у провинцији Горњој Мезији. У II веку нове ере Ниш је био већ довољно познат град да га Птоломеј у својој „Географији“ помиње као један од четири највећа града Дарданије. 274 нове ере у Нишу је рођен Император Константин, а током његове владавине изграђена је луксузна резиденција и током тог времена град је постао важан административни центар.

На заласку снаге Западног римског царства 441. нове ере Хуни опседају и освајају град и том приликом га спаљују и врше масакр над тадашњим становништвом. Неколико пута након тога Ниш су освајала разна Варварска племена. У наредних 2 века Ниш је имао карактер опустошеног града са убогим и болесним људима које су своје уточиште налазили у неколико цркви које су тада постојале. Средином VI века, Византијски цар Јустинијан Велики је реновирао град и назвао га *Naissopolis*, међутим град никада није могао да поврати свој сјај из IV века.

Године 550. нове ере, Словени су опседали град, али је он овог пута поштеђен разарања, тако да је могао даље да се развија. Како је град лоциран на путу за Константинопољ, Крсташи су неколико пута пролазили кроз град током њихових похода на Византију. У лето 1189. године, Стефан Немања, велики владар Српске државе, сусрео се у Нишу са Фредериком I Барбаросом у време другог Крсташког похода.

Турци су први пут окупирали Ниш 1386. године, три године пре Косовске битке. Од 1454. године Ниш је био под окупацијом све до 1877. године. У Првом Светском рату, Ниш је "пао" 1915. године и остао под окупацијом која је трајала 4 године, до 12. октобра 1918. године. Град је претрпео велика разарања и велики број људских жртава и током Другог Светског рата. Логор на Црвеном Крсту сведочи о овим временима. Ниш је коначно ослобођен 14. октобра 1944. године.

Богата историја и константна борба за слободу, оставила је Нишу вредна културна знамења и историјске споменике као сто су:

- МЕДИАНА - летња резиденција Цара Константина;
- ТВРЂАВА - турска грађевина (саграђена 1723);
- ЧЕГАР - споменик у знак битке на Чегру и херојске погибије Војводе Стевана Синђелића и његових 3.000 сабораца наспрам 10.000 Турака;
- ЋЕЛЕ КУЛА - јединствени светски споменик кога су саградили Турци после битке на Чегру, направљен од лобања Српских хероја;
- СПОМЕНИК ОСЛОБОДИОЦИМА НИША у самом центру града, симбол борбе за слободу: 1874., 1877., 1917. и 1918. године.

2.2 Становништво

Процењени број становника Града Ниша за 2008. годину износи 255.295¹³. У укупној популацији Републике Србије, учествује са 3,43%, а у становништву Нишавског округа са 67,23%. У последњих 50 година, становништво се увећало 2,3 пута. Градски центар је увећао број становника 3,5 пута. У последњој деценији је раст становништва значајно успорен и износи 1,9%.

Просечна старост становништва, према последњем попису из 2002. године, је 40,3 године. Процентуално учешће старог становништва (65+ година старости) је порасло са 10% на 14% између два последња пописа, док се у исто време удео младих до 24 године смањио са 32% на 29%. Очекивано трајање живота за децу рођену после 2000. године је 72(м) и 75(ж) година.

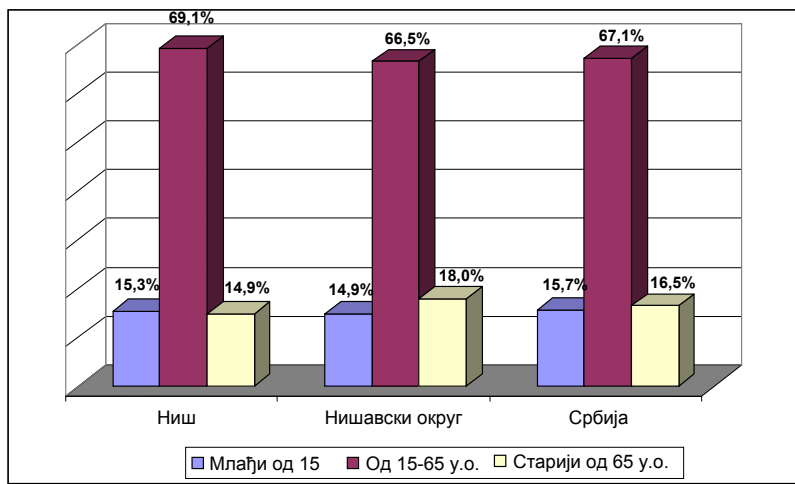
ТАБЕЛА 3: ПОКАЗАТЕЉИ СТАРЕЊА СТАНОВНИШТВА НИША 1953 – 2002. ГОД.

Показатељ	Година					
	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Индекс старења (60+/0-19) (Завод за статистику РС)	21,1	24,3	32,4	37,9	61,0	95,1
Индекс старења (64+/0-14) (УН статистика)	18,3	18,9	30,0	35,7	50,5	97,4
Средња вредност старости становништва	25	27	30	32	36	39

У односу на старосну структуру становништва града Ниша радни контингент чини 69,12% укупне популације (више него у Републици Србији: 67,12%, и Нишавском округу: 66,46%). Удео деце предшколског и школског узраста износи 15,34% (у Србији 15,69%, у Нишавском округу 14,86%), док је удео становништва старог 65 и више година у укупном становништву града Ниша 14,93% (у Србији 16,54%, а у Нишавском округу 17,95%).

¹³ Одсек за статистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

ГРАФИК 1. СТАРОСНА СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА ГРАДА НИША, НИШАВСКОГ ОКРУГА И СРБИЈЕ (%)

Према попису из 2002. године, 51,6% становништва града је аутохтоно, 47,4% досељеничко. Највећи број је дошао из других општина републике (30%), из нишког региона (10%), из бивших република СФРЈ (5%) и из других административних центара (3.5%). Миграције из околних села у град су углавном завршене крајем деведесетих година прошлог века. У последњој деценији појачане су дневне миграције. Кретање становништва на подручју града, поред апсолутног повећања броја становника карактерише: а) механички прилив и б) негативни природни прираштај. Иако су вредности ланчаног индекса у периоду 1948-2002. година бележиле пад (нпр. са 121,5 у 1961. год. на 102,2 у 2002. години), у овом периоду се становништво увећало готово три пута.¹⁴ Између два последња пописа (1991-2002) број становника се просечно годишње увећавао за 485 становника (у Републици Србији се просечно годишње смањивао за 7.167 становника). Имајући у виду податке о негативном природном прираштају од 1997. до данас¹⁵, може се закључити да је град и даље изложен jakim миграционим струјама. Између два последња пописа досељено је 21.967 лица.

Мрежу насеља у Нишу чине 74 насеља (5 градских и 69 осталих). Од тога 67 насељених два насеља (Коритњак и Манастир) у којима више нема стално настањених. Густина мреже (једно насеље на 8.06 км²) је готово двоструко већа него густина мреже насеља у Србији (једно насеље на 14.2 км²), а просечна величина је готово троструко већа (у Нишу 3.528, у Србији 1.218 становника у просеку). Степен урбанизације је 71,1% (мањи у односу на пре две деценије када је био 86%) и већи је од просека Србије (56,4%).¹⁶ Више од две трећине становништва живи у граду. Остало становништво (72.357 становника или 29% укупне популације) живи у сеоским

¹⁴ Студија развоја локалне економије града Ниша, 2005

¹⁵ Од 1997 Ниш има негативни природни прираштај у промилима 1997: – 0,4; 1998: – 1,3; 1999: – 2,1; 2000: – 1,9; 2001: – 1,1; 2002: – 2,1; 2003: – 1,7; 2004: – 1,3; 2005: – 2,5. (Извор: Статистички годишњак града Ниша 2005, Град Ниш, 2006)

¹⁶ Студија развоја локалне економије града Ниша, 2005.

насељима. У малим насељима (до 500 становника) живи 10% сеоског становништва, у насељима средње величине (500 до 2.000 становника) живи 40% сеоског становништва, а преостала половина живи у сеоским насељима са преко 2.000 становника. Села и приградска насеља заузимају већи део територије Града у односу на градско језгро.

Број породичних домаћинстава је 85.269, а у домаћинствима у просеку живи 2,9 чланова. Најчесталија су двочлана (26%) и четворочлана (24%), а затим трочлана (22%) и самачка (17%) домаћинстава. Око 13% лица старијих од двадесет пет година живи у заједничком домаћинству са родитељима. Од укупног броја домаћинстава, једнородитељских домаћинстава има 13%. Међу њима је двоструко више самохраних мајки него очева. Расте број разведених у поређењу са бројем склопљених бракова.

О животном стандарду домаћинстава нема прецизних података. Процена на основу пројекције података са нивоа Републике говори да око 12.000 (14%) домаћинстава живи у изразито тешким материјалним условима, 42.000 (50%) домаћинстава има низак животни стандард, 18.500 (21%) домаћинстава средњи, 8.500 (10%) домаћинстава има средње високи материјални положај и 4.200 (5%) домаћинстава има високи животни стандард.

2.3 Локална самоуправа (администрација)

Имајући за свој основ одредбе актуелног *Закона о локалној самоуправи* (Сл. Гласник Републике Србије 129/2007) у органе локалне власти у граду Нишу спадају:

- Скупштина града
- Градоначелник
- Градско веће

Градска управа се састоји из различитих управа и служби које се баве и спроводе специфичне политике у вези са развојем града, управљањем градским власништвом, привредом и финансијама, образовањем, здрављем, јавним радовима, социјалном помоћи, комуналним делатностима, заштитом околине и друго.

Скупштина града је најважнији орган одлучивања у јединици локалне самоуправе. Она се састоји у потпуности од непосредно изабраних представника грађана – одборника. У Нишу, Скупштина града има 61 одборника, а њене седнице се одржавају најмање једанпут у три месеца. Нормативна надлежност скупштине града подразумева доношење статута, прописа и других општих аката, буџета и завршног рачуна, програма развоја града, урбанистичког плана и других одлука о питањима из надлежности. Изборна надлежност се односи на избор градоначелника и заменика градоначелника, председника и заменика председника скупштине града, чланова градског већа, секретара председника и заменика председника скупштине града, чланова градског већа, секретара скупштине, начелника градске управе, као и на постављање директора и управних и надзорних одбора, јавних предузећа, установа, организација и служби чији је оснивач Град.

Градоначелник се бира тајним гласањем из реда скупштинских одборника већином гласова од укупног броја одборника, а у његовој надлежности је извршна власт града. Његове дужности су повезане са одржавањем јавног реда, имплементацијом градског буџета, руковођењем дугорочним програмима и сл. Градоначелник врши извршну власт уз подршку стручних радних тела и градске управе, и бира се за период од 4

године. У раду му помаже и заменик градоначелника (кога бира скупштина града) као и пет помоћника (које именује и разрешава сâм градоначелник).

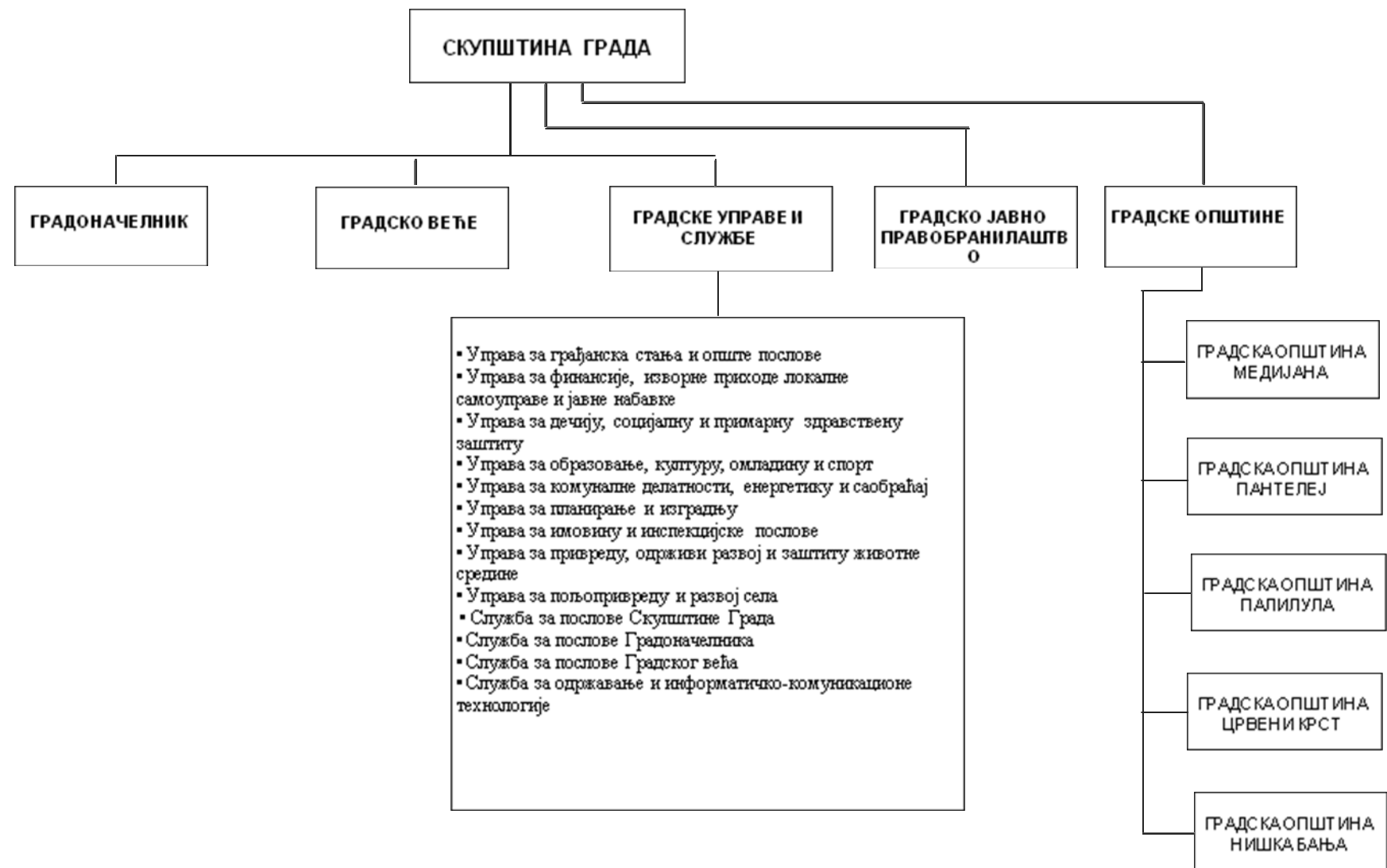
Градско веће је орган који омогућава усклађивање рада градоначелника и скупштине града и уједно врши контролно-надзорну функцију над радом читаве градске управе. Ради се, дакле, о другостепеном органу одлучивања у управном поступку, које у Нишу чини 9 чланова, које, на предлог градоначелника, бира скупштина града. Заменик градоначелника је члан градског већа по функцији, као и градоначелник који је уз то и његов председник. Мандат чланова градског већа износи четири године. Посебно важан орган Градског већа је Привредно-економски савет који даје иницијативе везане за економски развој, разматра стратегије и прати спровођење планова и програма локалног економског развоја.

Градске општине, осим што доносе свој Статут, буџет и завршни рачун буџета, спроводе и своје пројекте развоја и старају се о унапређењу општег оквира за привређивање у општини, дају мишљење на просторне и урбанистичке планове, одржавају комунални ред, учествују у организацији заштите од елементарних непогода, обезбеђују коришћење пословног простора, штите и унапређују животну средину, утврђују одговарајуће културне и спортске манифестације, предлажу мере у вези са спољним изгледом стамбених и пословних објеката, зелених површина, дечјих игралишта, објеката јавне расвете и саобраћајних знакова, обезбеђују правну помоћ грађанима, уређују организацију и рад мировних већа, подстичу развој културно-уметничког аматеризма и различитих облика солидарности са лицима са инвалидитетом као и са лицима која су у неједнаком положају са осталим грађанима и друго.

Интернет презентација Града Ниша

У складу са савременим светским токовима, град Ниш има развијену своју Интернет презентацију на WEB адреси: www.ni.rs. На презентацији се може наћи већина информација од значаја за грађане, али и за ширу јавност, како из домена рада представника грађана, тако и из рада градске управе, градских институција и др. Од рубрика „Најновије“ и „Актуелно“, посетиоци страница Презентације могу преузети званична документа Града, као што су Статут Града, раније усвојене стратегије, релевантне одлуке градских органа, садашњи и претходни буџети, и др. Посебно значајне и странице са богатим садржајима су оне у вези са пројектима које реализује Град, као и подаци о локацијама везаним за потенцијалне инвеститоре.

Правилно схватајући улогу власти, као сервиса грађана, путем ове презентације, омогућен је и електронски контакт са градским званичницима, на челу са Градоначелником.

2.4 Природни и културни ресурси

Град Ниш се налази у нишкој котлини уз ушће Нишаве у Јужну Мораву. Ужи центар града је на 194 м н.в. Највиша тачка на територији града је Соколов камен, врх на Сувој планини (1.523 м н.в.), а најнижа низводно од ушћа Нишаве у Мораву код места Доња Трнава (171 м н.в.). Подручје града Ниша захвата површину од 596,71 км². Посебну карактеристику рељефу овог краја даје Сићевачка клисура, између Ниша и белопаланачке котлине, дуга 17 км и дубока 350-400 м.

Читав регион има умерено континенталну климу (топла лета и умерено хладне зиме) погодну за туризам. Просечна вредност падавина је 577,79 мм (највише у октобру, 67,8 мм, а најмање у фебруару, 35,5 мм), док је просечна годишња температура 12,08 °С (распон од 11,0 до 13,1 °С). Честина ветра је 81-105 дана/год. Ово подручје карактерише богата геоморфолошка разноврсност (планине, клисуре, кањони, пећине, вртаче, увале, сачувани клифови, равнице и др.).

Природна богатства:

Територија града Ниша обилује природним богатствима (две бање, две клисуре, пећине, излетишта, планинско залеђе, реке итд.).

- **Геотермалне воде:**
 - Нишка Бања (температура воде 35-40 °С, издашност 100 л/с површина 65 км²; могуће повећање издашности на 250 л/с);
 - Бања Топило - Кравље (долина Топоничке реке, температура воде 30 °С, издашност 10 л/с, балнеотерапија, потенцијално експлоатација двоструко више воде);
 - Миљковац (долина Топоничке реке, температура воде 36 °С, могућа издашност 50 л/с);
 - Островица (клисура реке Нишаве, 10км источно од Нишке Бање, температура воде 22 °С, издашност 10 л/с, добар квалитет за флаширање воде, близина будућег аутопута Ниш-Софија)
- **Минералне воде:** подручје Јелашнице (3км источно од Нишке Бање, још неиспитана минерална вода, процењена експлоатациона моћ 5 л/с, а температура минералне воде 20 °С);
- **Клисуре:**
 - Сићевачка клисура (потенцијални еко-етно центар)
 - Јелашничка клисура (потенцијални развој сеоског туризма)
- **Церјанска пећина** (14 км од Ниша);
- **Каменички вис** (спортско-рекреативни туризам)
- **Сува планина** (карстне воде за производњу воде за пиће, здрава храна и лековито биље)

Културни и археолошки ресурси:

На територији града Ниша се налази 66 археолошких локалитета и 265 регистрованих културних добара. Најважнији су:

- Археолошки комплекс “Медијана” на око 60 ха (летња резиденција цара Константина, IV. Век и остаци касноантичке царске резиденције са очуваним природним мозаиком и 16 статуа од мермера);
- Нишка Тврђава из римског, рановизантијског и средњовековног периода;(на роџетку текста се спомиње да је Нишка тврђава грађена у време турака!!!!)
- Централна зона старог дела града Ниша (заштићена амбијентална целина);
- Праисторијски локалитети (Топоница, Вртиште, Бубањ, Хум...), а предмети се налазе у Народном музеју у Нишу;
- Naissus - ископине града из II – VI века (остаци су данас на простору нишке Тврђаве);
- Византијска црква из XI века (код села Матејевца);
- Рановизантијска гробница са фрескама у Јагодин-мали (ранохришћански споменик);
- Црква Св. Пантелејмона из ког? века;
- Црква Св. Николе из XIV века;
- Ћеле-кула - јединствен споменик у свету изграђен од лобања погинулих српских јунака;
- Споменик на Чегру из XIX века посвећен Стевану Синђелићу;
- Споменик на Бубњу из XX века (спомен на 10.000 стрељаних Нишлија у Другом Светском рату)

2.5 Социјална заштита

Социјалном заштитом у Нишу баве се превасходно јавне институције. Цивилних, непрофитних или приватних институција социјалне заштите (осим неколико приватних дечјих вртића) за сада још нема. Национална стратегија развоја социјалне заштите предвиђа значајније укључивање ових облика што треба имати у виду приликом израде локалне стратегије развоја. У граду делује један број организација које окупљају потенцијалне кориснике (ветерани, инвалиди, самохране мајке) и у њима треба видети зачетак једног диверсификованијег приступа проблему социјалне заштите.

У Нишу се пословима социјалне заштите баве: Центар за социјални рад, Предшколска установа «Пчелица», Установа за дневни боравак деце ометене у развоју, Геронтолошки центар, Дом за децу без родитељског старања « Душко Радовић », Дом за слушно оштећену децу и Дом за васпитање омладине.

Главна установа у овој области је Центар за социјални рад. Функционална веза између Центра за социјални рад и локалне самоуправе је нејака и нестална. Основне функције ове установе су: непосредно остваривање социјалне заштите, остваривање функције старатељства, праћење и проучавање социјалних потреба и проблема, превенција, планирање и програмирање социјалне заштите, координирање активности у овој области.

Извор највећег броја социјалних проблема у граду је незапосленост.

ТАБЕЛА 4: СТОПА НЕЗАПОСЛЕНОСТИ, 2007. год.

	Општина	Округ
Стопа незапослености – укупно	33.142	50.528
Стопа незапослености - жене	18.664	27.556
Стопа незапослености - мушкарци	14.478	22.972

Ниш спада у развијеније општине/градове и смештен је у најсиромашнији регион Србије. Југоисточна Србија има око 20% сиромашних, и још је више од половине становништва суочено са ризиком сиромаштва. Осим претећег сиромаштва, проблем који ће све више добијати на тежини је све већи удео старог становништва. У граду не постоји институција која се систематски брине о старењу и старости. Геронтолошки центар збрињава остарела лица која не могу да живе сама, али се проблемима социјалног положаја старих нико не бави.

2.6 Здравствена заштита

На подручју града Ниша, организационом шемом и према Уредби о Плану мреже здравствених установа, здравствену заштиту пружа 13 здравствених установа у државном власништву. Институт за јавно здравље у Нишу обавља здравствену делатност на сва три нивоа здравствене заштите, као и Завод за трансфузију крви и Завод за судску медицину. Институт за јавно здравље пружа превентивну здравствену заштиту из области социјалне медицине, микробиологије, хигијене и епидемиологије.

Примарну здравствену заштиту у граду Нишу обављају установе и у државном и у приватном сектору. Окосницу система примарне здравствене заштите представљају установе у државном власништву: Дом здравља са мрежом здравствених станица и амбуланти, Завод за хитну медицинску помоћ, Завод за здравствену заштиту радника, Завод за здравствену заштиту студената, Завод за плућне болести и туберкулозу, Стоматолошка клиника и Здравствена установа „Апотека Ниш“.

Примарну здравствену заштиту студената обавља Завод за здравствену заштиту студената, а превентивно-куративном здравственом заштитом радника бави се Завод за здравствену заштиту радника (4 диспанзера и 7 амбуланти).

У приватном сектору, делатношћу из домена примарне здравствене заштите бави се већи број приватних ординација, поликлиника, стоматолошких ординација и приватних апотека.

Са 174 становника на једног лекара, ситуација је знатно повољнија него у Србији, у којој је број становника на једног лекара 376.

Дом здравља у Нишу пружа примарну здравствену заштиту, превасходно превентивну и садржи десет организационих јединица. Чини га централни објекат и 54 здравствене станице и амбуланта: у граду 8 здравствених станица и 5 амбуланти, у приградским насељима и селима 10 здравствених станица и 10 амбуланти и 21 школска амбуланта.

Мада на територији града Ниша 45 насеља нема никакву здравствену установу, добар размештај здравствених станица и амбуланти чини приступачном здравствену заштиту на релативно лак начин на читавој територији града.

У оквиру Дома здравља делује Одељење за кућно лечење и медицинску негу. Одељење брине о укупно 4.000 пацијената. Две трећине пацијената овог одељења је старо преко 65 година. Служба се бави и палијативним збрињавањем терминално оболелих пацијената. Дефинисана је стратегија здравствене заштите старих чији су циљеви: 1) процена потреба, 2) повећање и боља доступност услуга, 3) повећање обухвата до универзалног, 4) промоција здраве и успешне старости, 5) развој система здравствене заштите старих на локалном и регионалном нивоу.

Секундарни ниво стационарног лечења осигураника са територије града Ниша, није системски решен. Клинички центар у Нишу пружа становницима града Ниша секундарну и терцијарну здравствену заштиту. Клинички центар у Нишу пружа терцијарну здравствену заштиту за подручје југоистока Србије.

На територији града Ниша смештене су 4 здравствене установе за стационарно лечење осигураника Завода за здравствено осигурање са 2.710 постеља (Клинички центар Ниш – 1.465 постеља, Клиника за стоматологију – 25 постеља, Специјална болница за психијатријске болести у Горњој Топоници – 800 постеља, Институт за лечење и рехабилитацију Нишка Бања – 420 постеља). Наведени број постеља намењен је лечењу становника Ниша и југоисточне Србије.

Поред наведених здравствених усанова, за лечење војних осигураника у Нишу је смештена и Војна болница са 300 постеља и Одељење примарне здравствене заштите.

2.7 Култура

Културне делатности у Нишу одвијају се углавном у институцијама културе чији је оснивач град. То су: Народно позориште, Позориште лутака, Нишки културни центар, Нишки симфонијски оркестар, Галерија савремене ликовне уметности, Народна библиотека, Народни музеј, Историјски архив, Завод за заштиту споменика културе и Дечји културни центар. У граду делују још и Студентски културни центар, Дом омладине, Ниш-филм, већи број културно-уметничких друштава, уметничких удружења, приватних продуцентских кућа, невладиних организација које се баве културом и неформалних уметничких група. Последњих година у Нишу се отварају инострани културни центри (амерички, француски, италијански) који играју све значајнију улогу у културном животу града.

Најзначајније градске културне манифестације су: Фестивал глумачких остварења “Филмски сусрети” Ниш, Међународне хорске свечаности (оба две манифестације су некада носиле атрибут “југословенски” и представљале су важан културни догађај за читаву бившу Југославију), Ликовна колонија Сићево, Књижевна колонија Сићево, НИМУС (Нишке музичке свечаности – програм концерата озбиљне музике), *Nishville Jazz Festival*, *Nisomnia* (музички фестивал) и Мајска песма (фестивал дечје музике).

У Нишу је у току програм заштите културног наслеђа и верских објеката; реконструкција, уређење, одржавање меморијалних центара и археолошких налазишта (Тврђава, Логор Црвени крст, Чегар, Медијана), као и изградња, доградња и реконструкција објеката културе (Библиотека, Симфонијски оркестар, Синагога, Зграда НКЦ, Летња позорница).

2.8 Образовање

Крајем 90-их година прошлог века, све образовне установе у Србији биле су у јавном власништву, а целокупним системом образовања управљало је Министарство просвете. Део одговорности за функционисање институција основног и средњег образовања имале су и локале самоуправе. Од тада образованом делатношћу су почеле да се баве и приватне школе на свим нивоима.

Образовну инфраструктуру Ниша чини: 35 основних школа и 19 средњих школа у јавном власништву; Универзитет у Нишу са 13 факултета у јавном власништву и још 7 истурених одељења приватних факултета, 5 специјалних школа и 1 школа за одрасле.

Читава територија града је добро покривена мрежом основних школа. У граду их има 21, у селима 14 самосталних школа. У 46 сеоских насеља раде издвојена одељења основних школа са свих осам (4) или само прва четири разреда (42). У четрнаест насеља нема организоване наставе. Реч је о насељима која су популационо највише угрожена. По попису из 2002. године у десет од тих четрнаест насеља живело је стотинак или мање становника. Основне школе у Нишу похађа око 24.000 ђака.

ТАБЕЛА 5: ВИШЕ ШКОЛЕ И ФАКУЛТЕТИ

	Више/високе школе				Факултети			
	укупно	студенти		дипломирани	укупно	студенти		дипломирани
		укупно	буџетско финансиј.			укупно	буџетско финансиј.	
1996/97	2	1 259	635	395	8	13 842	9 897	985
1997/98	2	1 198	578	301	8	15 830	10 525	805
1998/99	2	1 163	531	289	8	16 876	10 655	942
1999/00	2	1 557	705	225	8	19 413	11 511	947
2000/01	2	1 191	356	216	10	17 811	7 888	1 003
2001/02	2	1 090	376	110	10	18 079	8 665	944
2002/03	2	983	313	189	11	18 136	10 468	1 115
2003/04	1	939	310	166	12	18 467	11 724	1 286
2004/05	1	906	305	176	11	18 245	11 825	1 419
2005/06	2	878	325	197	11	18 592	12 225	1 478
2006/07	2	1 057	335	200	11	18 493	12 687	1 832

Извор: Статистички годишњак Града Ниша, 2007. стр. 186

На тринаест факултета Универзитета у Нишу наставу изводи укупно 1.515 наставника и сарадника. На Универзитету студира 25.844 студената, од којих су 433 страни држављани. Од оснивања до данас, на Универзитету у Нишу дипломирало је преко 41.000 студената различитих профила. Академски назив магистра наука стекло је 1.869 постдипломаца, а одбрањено је 1.085 докторских дисертација.¹⁷ Потребно је проценити у којој мери је Универзитет у стању да пружи додатне услуге у образовању (додатно

¹⁷ Подаци се односе на школску 2007/2008 годину.

образовање, иновација знања, развијање нових образовних профила) и истраживању (истраживачки пројекти, лабораторије, опрема).

У последњих десет година, сваке године основну школу заврши око 3.000 ученика, средњу школу заврши око 4.000 ученика, а на Универзитету дипломира око 1.500 студената. У периоду између два пописа забележен је тренд смањења броја неписмених – укупно 4.781 становника, или 2,1% укупне популације. Стопа писмености се у току тих 10 година повећала са 95,8% на 97,9%, што је нешто изнад републичког просека (96,5%).

Осим формалног образовања, у Граду су на располагању и бројне, разноврсне форме образовања које нуде приватне фирме (језици, компјутери), невладине организације (комуникација, партиципација, управљање пројектима) и различити пројекти (управљање предузећем, пословање, управљање сеоским газдинствима и сл.)

2.9 Невладине организације и грађанска удружења

У Нишу, према евиденцији Центра за развој непрофитног сектора, постоји 61 невладин организација и више десетина удружења (спортских, професионалних, музичких, хоби). Процењује се да у граду ради око 200 цивилних удружења. Такође постоји десетак канцеларија различитих међународних организација.

Најзапаженији је рад организација које се баве развојем заједнице и подизањем њених капацитета, а успешно раде и ромске организације и организације инвалида. Утицај синдиката је све слабији. Идеја о социјалном дијалогу у Нишу није могла да буде реализована највећим делом због слабости синдиката.

На сајту “Нишко село” евидентирано је 29 асоцијација које се баве пољопривредом. Већином су у питању удружења произвођача стокe, али има и удружења воћара, виноградара, произвођача лековитог биља и удружења за сеоски туризам. Још увек постоје задруге заостале из претходног (СФРЈ) периода.

2.10 Мањинске групе

Према статистичком годишњаку у Нишу живе припадници 26 етничких група (Таб. 6.).

Најбројнију и највидљивију етничку мањинску групу у граду чине Роми. По попису од 2002. године у Нишу је насељено 5.687. Рома. Стварни број припадника ромске заједнице је неколико пута већи. Процент незапослених међу Ромима је четири пута већи од процента незапослених у укупној популацији. Само 27% је економски активно, трећина прима неки вид социјалне помоћи, а за 18% породица то је једини извор прихода. Само 9% Рома има сталне приходе од рада, само 2,5% ромских жена је стално запослено. У три насеља живи око 10.780 Рома у крајње лошим стамбеним условима (Београд мала, Сточни трг и Црвена звезда). Број стално запослених Рома се повећава. Након покретања неколико предузећа за “управљање комуналним отпадом” један број Рома је у овим предузећима нашао стално запослење са пристојним приходима. У Нишу се емитује радио и ТВ програм на ромском језику.

ТАБЕЛА 6: НАЈБРОЈНИЈЕ ЕТНИЧКЕ ГРУПЕ У НИШУ 1991. И 2002.¹⁸

Етничке групе	Попис 2002	Попис 1991	Разлика 2002 - 1991	Разлика као % од 1991
Срби	235.657	229.378	+6.279	2.7
Роми	5.687	5.652	+35	0.6
Црногорци	846	2.231	-1.385	- 62,1%
Бугари	799	1.097	-298	-27,1%
Македонци	715	1.465	-750	-51,2%
Југословени	664	нерегистровани	+664	
Хрвати	417	705	-288	-40.8%
Муслимани	89	318	-229	-72.%
Бошњаци	24	нерегистровани	+24	
Словенци	92	189	-97	-51.3%
Остали	174	6.310	-6.136	
Групе регистроване 2002. нерегистроване 1991.	322	-322	+322	
Одбили да се изјасне	1.460	162	+1.298	
Непознато	3.473	(370)	+3.103	

Другу најбројнију мањинску етничку групу у Нишу чине Бугари. Њихово присуство у граду примећује се захваљујући медијима, како електронским (емисија Радио Ниша на бугарском језику) тако и штампаним (издавачка кућа “Братство” са седиштем у Нишу која издаје публикације на бугарском језику). Припадници ове етничке групе су веома добро интегрисани у локалну заједницу.

У Нишу, поред доминантне православне цркве, постоји и неколико мањинских верских заједница. То су Католичка, Адвентистичка и Баптистичка црква. Џамија, запаљена и изгорела 2005. године, делимично је обновљена и враћена у функцију. У граду нема изражене верске нетрпељивости.

2.11 Криминал и безбедност

Фактори који најчешће угрожавају безбедност грађана Ниша су: пет великих међународних канала трговине дрогом који пролазе кроз Ниш; велика раскрсница путева који су истовремено и путеви илегалне трговине; политичка ситуација и близина трустних подручја; општа криминализација која се тумачи као последица дубоке политичке и економске кризе током 1990-их година. У граду се бележи висока стопа насиља и илегалних активности.

¹⁸ Одсек за статистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

3. ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

3.1 Историјат развоја малих и средњих предузећа и предузетништва

Присуство старих народа и култура у богатој прошлости Ниша оставило је до наших дана трагове занатства, у обиљу разноврсне керамике, каменог, бакарног и бронзаног оруђа.

Пре сто година ова балканска варош одисала је чаршијским животом. Оних неколико заната којима се бавило становништво Ниша и трговина давали су граду посебан економски садржај, живот и физиономију. У таквом граду издељеном на махале, са чаршијом кастински издељеној и груписаној према занатству и трговини са старим традицијама пословања, стварали су се зачеци малих и средњих предузећа.

Занатска производња током XIX века је постепено расла. Занатлије постају најважнији привредни слој српског становништва. Према до сада познатим подацима, мутавџије су најраније почеле да се удружују. Први "Руфе" (еснаф) мутавџијски у Нишу је из 1791. године. Из 1818. године остали су спискови занатлија на турском језику. Од овог времена почиње интензивније удруживање занатлија у еснафе, настају "Еснаф-човеци" који задржавају еснафске привилегије све до 1877. године. Еснафи су имали своје представнике у Нишкој општини "Нишком обштетству" као "Первомајсторе" свог заната. Чланови "Нишког обштетства" звали су се "Первостојатели" вароши Ниша. Карактеристично је да су тадашње занатлије и произвођачи и продавци своје робе. Имућнијих занатлија има мало, док средњих и сиромашнијих има много више. Занатлије су поред удруживања око цркве, биле једини слој становништва које је имао удружење у вароши, те су као такви играли значајну улогу у животу и развоју града. Нарочито су напредовали терзијски, абаџијски, кујунџијски и казанџијски занат. Многи занати су имали своје улице: Кујунџијску, Абаџијску, Казанџијску итд. Занатске и трговачке радње биле су у главној чаршији. Најживље је било у "Покривеној" чаршији, данас улица Победе. Низове дућана су прекидале кафане, ашчанице, берберске радње и чесме. На неколико година пред ослобођење, у Нишу је било 1.507 дућана, три велика магацина, 26 ханова, 4 хамама, 24 чесме, 23 табакане на Нишави, радионица за прераду коже, компаније за превоз робе и путника итд.

Занатлије су, организоване на стари начин у еснафе, покушавале за побољшање свог положаја да се боре сузбијањем домаће и иностране конкуренције. Тако је Еснаф ковачко-клинчарски 1884. године одлучио да ниједан мајстор не сме продавати трговачке клинџе допремљене са стране, већ да може продавати само оно што ми израђујемо у нашим дућанима. Исто тако еснаф обућарски одлучио је 1889. године да ниједан мајстор обућар не крпи обућу која се са стране доноси и овде продаје. А еснаф кројачки је 1892. године одлучио да ниједан његов члан не сме примити страни израђени еспап на оправку.

Развој индустрије у свету није заобишао ни ово подручје. Крајем XIX века долази до развоја индустрије у Нишу, пре свега машинске и прехрамбене. 1884. године долази до основања Машинске индустрије и Нишке пиваре. Машинска Индустрија Ниша - МИН производи различите врсте опреме са применом у рударству, железници, металургији, хемијској и гасној индустрији. Оснивач Нишке пиваре био је Јован Апел. Пивара данас производи широк спектар алкохолних и безалкохолних пића.

Нитекс производи тканине и одећу. Поред редовне производње мушке, женске и дечије обуће, Нитекс има посебно развијене програме производње заштитне ХТЗ одеће и делова униформе за припаднике домаћих и страних оружаних снага. Компанију је основао 1897. године Милета Ристић са синовима.

Дуванска индустрија Ниш - ДИН, основана је 1930. године на садашњој локацији на Црвеном Крсту. 1995. године основан је истраживачки институт, који одабира и производи дуван и дизајнира нове дуванске производе. Августа 2003. год. корпорација Philip Morris је купила ДИН у току приватизације. Корпорација је уложила укупно 580 милиона евра, што је била највећа инвестиција у Србији у 2003. години.

Вулкан - индустрија гума, отворена је 1937. године. Производи широк спектар различитих гумених производа, као и производе који се користе у рударству у грађевинској индустрији.

Житопек је основан 1947. године и производи хлеб и пециво. Једна је од ретких друштвених фирми која је приватизована на такав начин да су државни удео власништва откупили некадашњи и садашњи радници ове фирме.

Електронска Индустрија – ЕИ Ниш основана је 1948. год. као институт за производњу радио уређаја и рентген апарата. У доба СФРЈ била је једна од водећих фирми у области електро-индустрије у земљи и региону, са преко 10.000 запослених радника. Данас се тај број свео на 1.333 запослених.

„Грађевинар“ је настао 1961. године под именом Грапон. Предузеће које се бави грађевинским радовима, је изводило велике грађевинске радове у Нишу, Београду, Источној Србији, Русији, Бугарској, Израелу, Јордану, Уједињеним Арапским Емиратима.

3.2 Анализа тренутне ситуације

3.2.1 Уводне напомене

У припреми Стратегије пошло се од детектовања индикатора којима се може сагледати тренутно стање и будуће промене у периоду примене Стратегије. Листа развијених индикатора са детаљним објашњењима дата је у Анексу 1. Прикупљени и анализирани подаци указали су на стање и трендове приказане у наставку.

Национални доходак је економски појам који подразумева новонасталу вредност у привреди одређеног региона у току посматраног временског периода, најчешће једне године. Национални доходак се користи се као агрегатни показатељ достигнутог степена развоја привреде. Према новом методолошком концепту Републичког Завода за Статистику категорија националног доходака, као и категорија домаћег бруто производа се не води на нивоу локалних самоуправа (општина и градова), после 2005 године.

Међутим, подаци о кретању националног доходака и његово поређење са републичким просеком до 2005. године омогућује нам да одредимо место Града Ниша у целокупној привреди Републике Србије, као и потенцијале за даљи привредни развој.

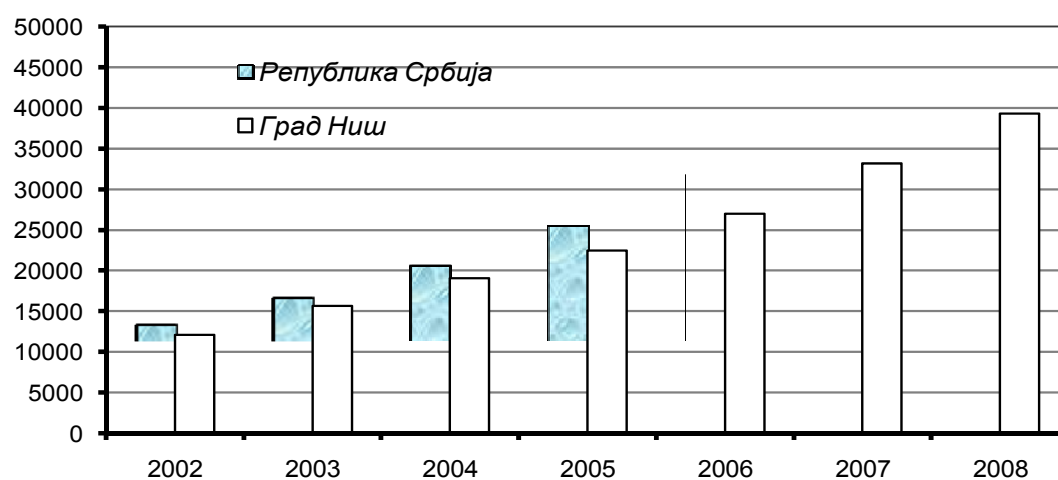
Национални доходак по глави становника Града Ниша у посматраном периоду од 2002. до 2005. године увек је био виши у односу на републички. У периоду од 2002. до 2003. национални доходак по глави становника у Републици бележио је већи раст од оног на градском нивоу тако да је почетком 2003. године постојала незнатна разлика између показатеља на градском и републичком нивоу. У 2003. години и даље, национални доходак на градском нивоу има много већи раст од оног на републичком нивоу тако да на почетку 2005. године долази до разлике од 26.496 динара у корист националног дохотка по глави становника посматрано за градски ниво.

Ови показатељи нам указују на велику развојну шансу привреде Града Ниша, на тенденцију даљег развоја, посебно сектора МСП и предузетништва.

Упоредним приказом удела одређених делатности у формирању националног дохотка на нивоу републике и града настоји се указати на одређене предности и недостатке на градском нивоу. Из табела и графика датих у анексу може се уочити да нема велике разлике у структури националног дохотка на градском и републичком нивоу. У оба случаја доминантан удео у структури има прерађивачка индустрија и трговина. Подаци одсликавају и одређени тренд раста или пада процентуалног удела одређених делатности у посматраном периоду од 2002. до 2005. године.

Просечна бруто зарада према статистици бележи константан успон од 2002. до 2008. године, упоредо са растом просечне бруто зараде у републици. Може се приметити да се разлика у просечној бруто заради на републичком и градском нивоу повећава из године у годину.

ГРАФИК 2. ПРОСЕЧНА БРУТО ЗАРАДА (У ДИНАРИМА)

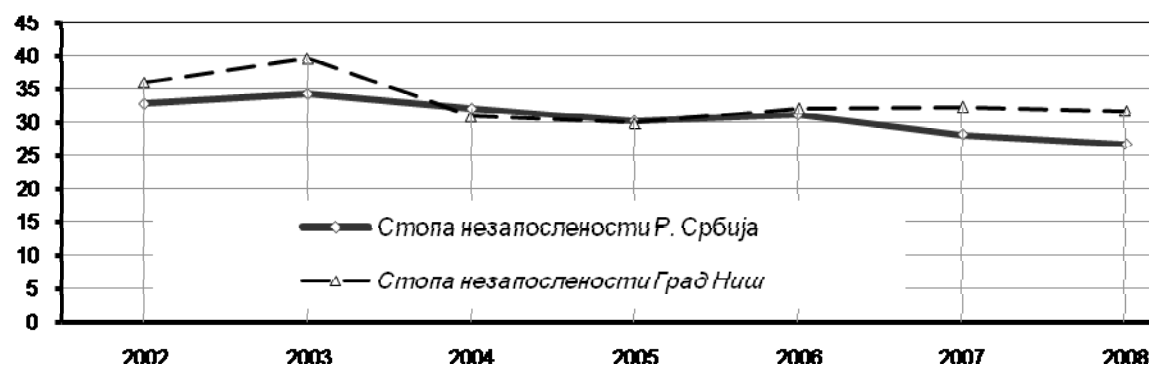
Упоредном анализом националног дохотка, у коме Град Ниш далеко надмашује Републички просек и просечне бруто зараде где Град Ниш заостаје, долазимо до закључка да се већи део новостворене вредности троши на акумулацију и општу потрошњу, што би требало да буде значајан покретач развоја нишке привреде у наредном периоду. Међутим, са друге стране нижи ниво просечне бруто зараде у

Граду се може протумачити и као последица посрнуле индустрије града, где велики удео у формирању националног дохода остварује Дуванска индустрија Ниш, где су остали "гиганти" углавном у предстечајној фази или је поступак стечаја у току.

Анализом **запослености по секторским делатностима**, добија се једна комплетна слика о структури запослених по привредним гранама У 2002. години доминантним уделом запослених имала је прерађивачка индустрија, са 31,53 % запослених на територији Града Ниша. У периоду од 2002. до 2008. године уочен пораст удела предузетника и лица које они запошљавају, тако нпр учешће ове друге категорије у броју запослених у 2002. години била је 9,87%, док је у 2008. години тај проценат био знатно већи и износио је 21.64%. На основу наведеног, предузетници и лица које они запошљавају преузели су прво место у процентуалном уделу запослених по секторским делатностима. Позитивне последице оваквих промена могу се наћи у интензивној кампањи и намери, државе и локалних заједница, многобројних НВО и развијених земаља ЕУ, да подигну свест људи о могућностима и потенцијалима предузетништва.

Стопа незапослености на подручију града у периоду од 2002. до 2008. године била је већа од републичке стопе незапослености осим у два посматрана периода и то у 2004. и 2005. години. Уколико посматрамо само прву и последњу годину и серији може се уочити да је разлика у проценту незапослености између града и републике у 2002. години била 3.13%, док се у 2008. години та разлика увећала на 5,1%. Посматрајући графикон може се уочити да је период од 2006 до 2008. године обележен стагнацијом процента незапослених за благим падом у другој половини 2007 године. С обзиром на ефекте светске економске кризе у подаци из 2008 и 2009. години показује улазни тренд процента незапослености како на нивоу града тако и на нивоу републике.

ГРАФИК 3. СТОПА НЕЗАПОСЛЕНОСТИ

За оцену економских резултата неке привреде или региона, један од најрелевантнијих показатеља јесте темпо привредног раста. Он показује којом брзином привреда региона излази из једног стадијума развијености и улази у нови.

ТАБЕЛА 7: НАРОДНИ ДОХОДАК (2005. ГОДИНА)

	Укупно, у хиљ. дин.	По становнику (Per capita)	
		у дин.	Ниво, Република Србија=100
Република Србија,	918 732 972	123 473	100,0
Нишавски округ	45 036 985	118 807	96,2
<i>Град Ниш</i>	37 974 652	149 971	121,5
Ниш-Медијана
Ниш-Нишка Бања,	845 099	54 944	44,5
Ниш-Палилула
Ниш-Пантелеј
Ниш-Црвени Крст
Алексинач	3 320 292	59 566	48,2
Гаџин Хан	1 120 302	115 782	93,8
Дољевац	733 239	38 716	31,4
Мерошина	806 845	55 868	45,2
Ражањ	438 362	41 594	33,7
Сврљиг	643 293	38 928	31,5

Извор: Статистички годишњак Града Ниша 2007, Град Ниш, новембар 2008, стр. 288.

Град Ниш учествује са 4,13% у стварању укупног НД (народног дохотка) Србије, а са 84,31% у стварању народног дохотка Нишавског округа. Укупан допринос осталих општина Нишавског округа стварању народног дохотка Републике Србије (Алексинач, Гаџин Хан, Дољевац, Мерошина, Ражањ и Сврљиг) је изузетно низак, са тенденцијом даљег опадања.

ТАБЕЛА 8: НАРОДНИ ДОХОДАК ПО ОБЛИКУ СВОЈИНЕ И PER CAPITA (У ХИЉ.ДИН.)

Год.	Укупно	По облицима својине					По становнику	
		друштв. својина	приватна својина	задружна својина	мешовита својина	државна својина	у динарима	ниво просек РС=100
1996.	1 874 025	946 287	493 816	9 757	424 165	-	7 443	140,2
1997.	2 447 008	1 128 986	712 013	7 921	598 088	-	9 718	139,0
1998.	3 410 206	1 333 798	961 859	19 297	997 042	98 210	13 559	132,7
1999.	4 185 970	1 626 804	1 403 557	55 624	1 004 866	95 119	16 670	102,8
2000.	9 245 483	2 696 445	3 163 491	135 503	2 310 117	939 927	36 908	104,0
2001.	15 798 950	6 867 222	5 227 069	133 592	3 723 415	-152 348	63 120	109,5
2002.	21 964 017	7 975 843	7 676 401	156 871	5 810 664	344 238	87 646	114,8
2003.	23 497 852	2 343 552	9 055 794	119 435	10 907 094	1 071 977	93 482	105,9
2004.	35 693 779	2 749 951	12 630 785	132 474	18 097 455	2 083 114	141 568	119,0
2005.	37 974 652	576 699	31 253 037	90 891	2 760 533	3 293 492	149 971	121,5

Напомене:

1 Колона Приватна својина обухвата предузећа, газдинства и радње.

2 Подаци за 2005. годину обрачунати без ПДВ-а, нису упоредиви са претходном годином.

Извор: Статистички годишњак Града Ниша 2007, Град Ниш, новембар 2008, стр. 121.

Народни доходак који потиче из друштвеног сектора последњих година опада (са 6.867.222.000 динара у 2001. години на 576.699.000 динара у 2005. години), а у приватном сектору расте (са 5.227.069.000 динара у 2001. години на 31.253.037.000 динара у 2005. години). Учешће друштвене својине у стварању НД расте све до 2002. године када је он достигао вредност од 7.975.843.000 дин, да би већ наредне године рапидно почео да пада на 2.343.552.000 дин. НД приватног сектора био је у благом порасту до 1999. године да би након тога почео значајно да расте и 2005. године достигао вредност од 31.253.037.000 дин. Овакав тренд је последица убрзане власничке трансформације (приватизације) у граду Нишу последњих година. Последње деценије НД по становнику је изнад просека Републике Србије. НД по глави становника у граду Нишу је почетком 1990-тих опадао у односу на републички просек а последњих година бележи постепени раст (5,9% у 2003. години, 19% у 2004. години и 21,5% у 2005. години).

3.2.2 Пословно окружење

У Републици расте поверење инвеститора за финансирање српске привреде (График 4.). Уочава се значајан пораст страних инвестиција у 2006. години. С обзиром на низак стандард и ниске личне дохотке грађана, Србија представља погодан тло за улагање, јер је радна снага најконкурентнија у односу на околне земље (График 5).

ГРАФИК 4. СТРАНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ У СРБИЈИ (У МИЛИОНИМА УСД)

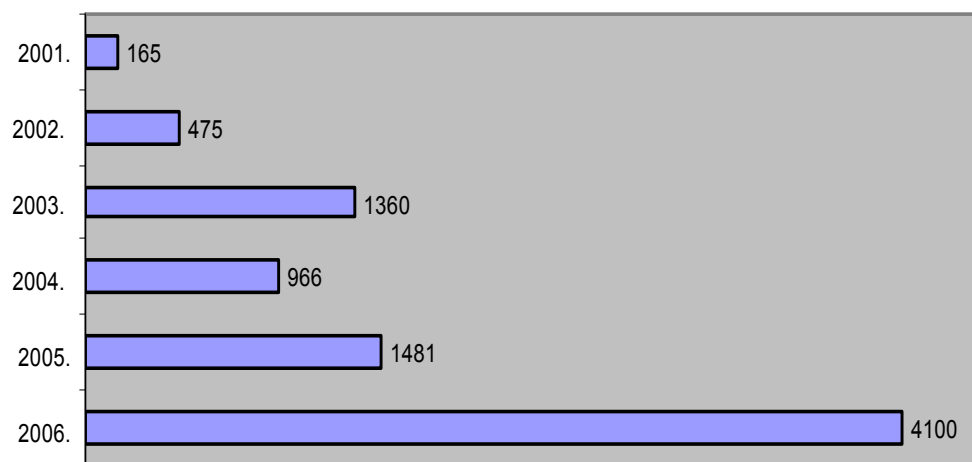
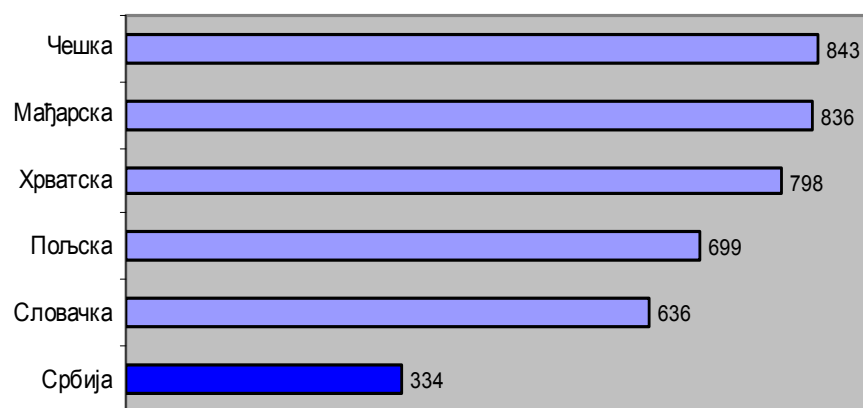

ГРАФИК 5. КОМПАРАТИВНА ПРЕДНОСТ НИСКЕ ЦЕНЕ РАДНЕ СНАГЕ У СРБИЈИ (ПРОСЕЧНА МЕСЕЧНА ПРИМАЊА У УСД)

Макроекономска стабилност представља један од најважнијих услова који дефинишу повољно пословно окружење. НД је порастао четири пута у периоду 2001-2006. (График 7.). У поређењу са земљама у окружењу Србија има највећи проценат радно активног становништва које говори енглески језик, што је значајна компаративна предност у случају уласка страних компанија (График 6.).

ГРАФИК 6. ПРОЦЕНТУАЛНИ ПРИКАЗ ПОПУЛАЦИЈЕ КОЈА ГОВОРИ ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

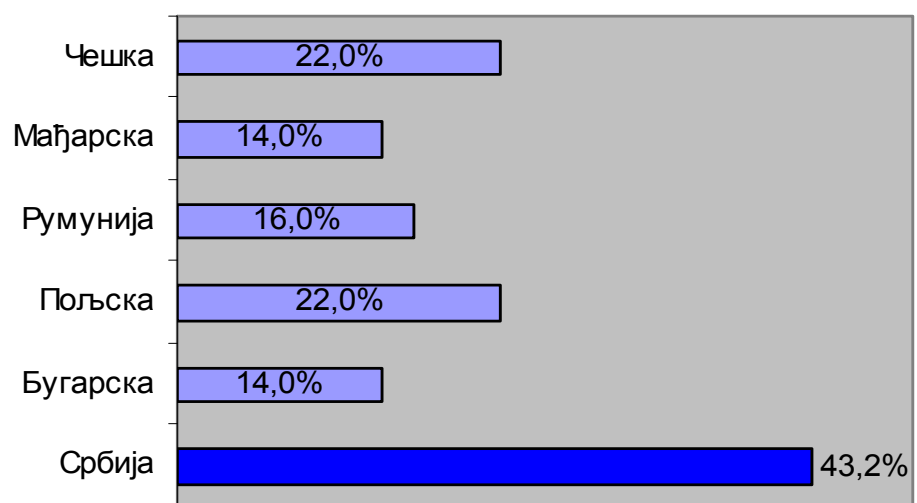
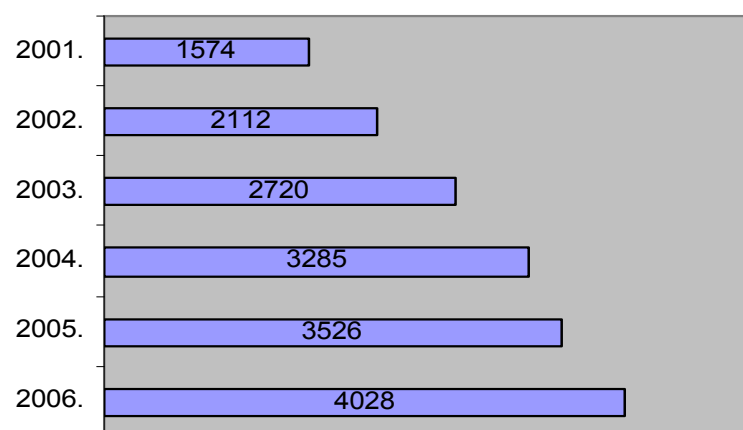

ГРАФИК 7. РАСТ НД У ПЕРИОДУ 2001- 2006 (у УСД)

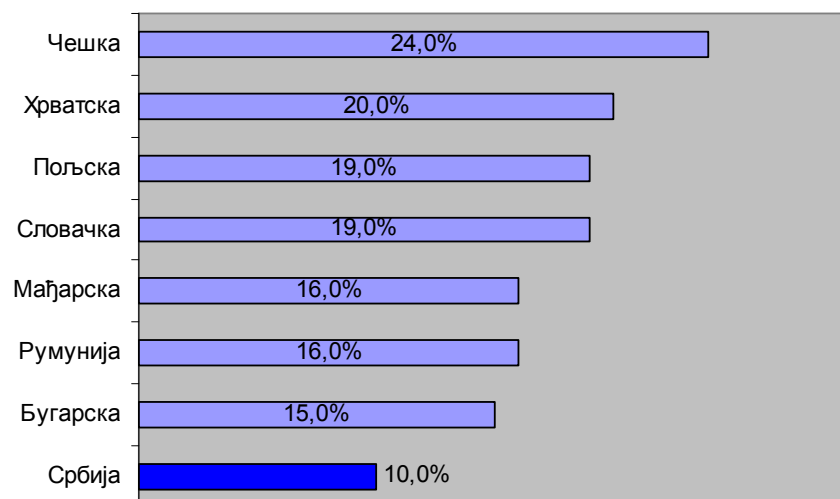

Инфлација на годишњем нивоу представља значајан показатељ економске стабилности пословног окружења и предуслов је за развој бизниса (График 7.). За развој бизниса и на стварање повољног пословног окружења значајан утицај има пореска политика државе (График 8.).

ТАБЕЛА 9: ГОДИШЊА ИНФЛАЦИЈА У ПЕРИОДУ 2000.-2008. ГОДИНА

2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
111,90%	40,10%	14,80%	7,80%	13,70%	17,70%	6,60%	10,10%	6,80%

ГРАФИК 8. УПОРЕДНИ ПРИКАЗ ПОРЕЗА НА ДОБИТ

На повољност пословног окружења поред макроекономских утицаја, као што је национални ниво ингеренција, утиче и спремност локалне самоуправе за развој одређених сектора привреде.

Општине, као јединице локалне самоуправе имају улогу кључног локалног партнера у повезивању различитих институција, организација и предузећа, чиме могу утицати на унапређење привредног развоја.

Улога општина у економском развоју у досадашњој пракси је прилично мала. Општинске и градска власт немају адекватне ингеренције у овој области. За то постоји неколико разлога: (I) Уставом и Законом о локалној самоуправи нису предвиђене велике компетенције општина у овој области; (II) Главне економске функције у Србији су централизоване на републичком нивоу, што оставља мало простора за активности општина у области економије (приватизација, фонд за развој, капиталне инвестиције, буџетски приходи). Процес децентрализације и регионализације, посебно у сфери економског развоја, још увек није спроведен. Модел “одозго на доле” одлучивања преовладава у функционисању готово свих институција; (III) Ограничени локални буџети онемогућавају директне инвестиције у економски развој, посебно у мањим и мање развијеним општинама; (IV) Недостатак институција за локални економски развој (локалних “micro-finance” институција, локалне државне асоцијације за обезбеђивање кредита, небанкарских институција за развој локалних “кластер”-а МСПП, техничке помоћи, програма samozапосљавања, повезивања (братимљења) општина, образовање и обуку); (V) Ограничени број и способности локалних кадрова и капацитети општине; (VI) Политичка нестабилност и сталне промене локалних власти, као и недостатак мотивације за рад на дугорочном економском развоју; (VII) Неповољни услови за бржи економски развој у Србији и (VIII) Републички закони који ограничавајуће делују на локални економски развој: Закон о средствима у државној

својини, Закон о приватизацији (само 5% приватизационих прихода припада општинама), Закон о банкама, итд.

Основни проблеми за подстицај бољем пословном окружењу могу се сублимирати на следећи начин: високе локалне таксе и надокнаде, велика неликвидност у привреди, неефикасност локалних власти у издавању различитих дозвола, недостатак локација за изградњу са одговарајућим урбанистичким дозволама, проблем власништва над градским грађевинским земљиштем у случају страних директних инвестиција, неадекватно разумевање потреба предузетника, неефикасни рад судских органа у појединим привредним споровима, корупцију, неодговарајуће процедуре у јавним набавкама, подршка предузетницима је више вербална, него реална.

Хармонизација закона у Србији са регулативом ЕУ ће сигурно створити повољније пословно окружење за економски развој, посебно развој МСПП, бржу приватизацију и реструктурирање, као и раст пољопривреде и унапређење развоја села.

Општинама у Србији недостаје политика и планови за локални економски развој, као и разумевање потребе за успостављањем партнерских односа у промоцији локалног економског развоја. Општинским службеницима или изабраним лицима недостаје образовање из ове области, изузимајући поједине случајеве, када су програме обуке спроводиле неке невладине организације (НВО), донатори или Агенције за развој МСП. Позитивни помаци су формирање Канцеларије за локални економски развој – КЛЕР, Регионалног центра за развој малих и средњих предузећа и предузетништва у Нишу, Бизнис инкубатор центра Ниш и формирање Центра за женско предузетништво у РПК Ниш.

3.2.3 Привредна структура

Анализирајући привредну структуру града Ниша према тросекторском моделу уочава се да терцијарни сектор партиципира са највећим процентом у стварању НД, а затим индустрија и пољопривреда код којих је тај проценат нижи. Учешће терцијарног сектора далеко је испод нивоа неких европских градова сличне величине, што се посебно односи на допринос туризма у укупном доходу.

Прерађивачка индустрија заузима доминантно место у стварању НД (са 49,1% у 2005. години), а затим следе трговина на велико и мало и саобраћај (са 23,5% и 9,7%, респективно). Од осталих делатности једино је значајније још учешће грађевинарства (учествује у стварању НД са 5,1% у 2005. години), а занимљиво је веома ниско учешће пољопривреде, лова, шумарства и водопривреде (са 3,9%), као и изузетно низак допринос угоститељско-туристичких капацитета у стварању НД (2,0%), што указује на горе поменути мали допринос туризма укупном развоју града Ниша.

Међутим, индикатори као што је **локацијски коефицијент** јасно показују однос између локалне и националне економије, тачније идентификује специјализацију локалне економије за поједине привредне делатности. На основу локацијског коефицијента Града Ниша јасно се види опадање значаја прерађивачке индустрије која је 2002. године била једна од привредних грана у којој је постојала базична запосленост и њено свођење на задовољавање већине локалних потреба. Свакако, да би детаљнијом анализом структуре прерађивачке индустрије установили да су поједине гране прерађивачке индустрије од великог значаја на националном нивоу. На основу локацијског коефицијента се види и јасно померање тежишта привредних активности ка трећем – услужном сектору који постепено постаје све доминантнији на територији Града Ниша. Подаци добијени на основу локацијског коефицијента запослености нам

указују да Град Ниш има одличне предиспозиције да постане кључни логистички и административни центар региона.

Такође, иако показује тенденцију раста, предузетништво на територији Града Ниша још увек није достигло ниво Републике Србије, и овај сегмент треба и даље подстицати.

Индустрија

Индустрија у Србији је између 1989. и 2000. год. забележила драстичан пад од 50%. Данас, традиционално продуктивни извозни сектори обраде метала, машинство и опрема, израда текстила, обућа и производи од коже, послују са мање од 25% нивоа на којем су били 1989. године. При томе, нема доказа о значајнијим променама индустријске производње у четворогодишњем периоду од 2000. до 2004. год.¹⁹

Општи ниво индустријске производње у Нишу је низак. У 2004. години у односу на 1990. год. износио је 45%. Највећи пад физичког обима индустријске производње био је у 1993. години -37% и 1999. године -25,6%. У периоду 1994. - 1998. год., индустријска производња је расла. Ланчани индекси индустријске производње показују тенденцију сталног опадања, тако да је укупна индустријска производња у 2004/03 опала 17,9%, а у 2005/04 за 8,1%, у 2006/05 за 2,3%, у 2007/06 за 3,7%²⁰ и у 2008/07 за 5,5%.

У периоду 1995. – 1998. године забележен је раст ланчаних индекса индустријске производње (од 87,1 на 124), да би већ наредне 1999. тај индекс пао на 70,8 што је у највећој мери последица ратних дешавања. Године 2000. је индекс поново у порасту (133,4), 2001. у паду (91), 2002. у порасту (121,7), 2003. у паду (97,7), итд., да би 2007. у односу на 2006. био поново у паду (96,3) и тако стално циклично.²¹ Ово је поред осталог, индикатор озбиљних структурних проблема у којима егзистира привреда Ниша, али и Србије последњих деценија.

Пољопривреда

Пољопривреда, као веома значајан сегмент укупне привредне активности, учествује у стварању укупног НД Ниша са 3,87% у 2005. години, док је на нивоу Републике учешће пољопривреде у стварању НД знатно веће 16,98%, као и у Нишавском округу 10,80%. Када је реч о учешћу пољопривреде, шумарства и водопривреде у укупној запослености становништва Града оно износи 0,80% у 2006. години, што је, такође, ниже од учешћа на нивоу РС где износи 2,9% и у Нишавском округу 1,4%.²²

Укупни земљишни фонд града Ниша износи 596,71 км². Укупно пољопривредно земљиште на територији града Ниша износи 37.837 ха, од чега је 81,15% у приватном власништву (30.708 ха).²³ Просечни земљишни посед је око 3ха, а учешће ораничног у просечном поседу је око 2ха по домаћинству. Доминирају уситњени приватни поседи, који се најчешће састоје од неколико парцела, просечне величине мање од 5 ха. Од укупног пољопривредног земљишта на оранице отпада 55,96%, воћњаке око 5,0%,

¹⁹ Стратегија подстицања и развоја страних улагања (2006. год.), стр. 11.

²⁰ Статистички годишњак Града Ниша 2007, Град Ниш новембар 2008, стр. 129, Видети табелу 4, Анекс 1.

²¹ Статистички годишњак Града Ниша 2007, Град Ниш, новембар 2008, стр. 127., 128. и 129.

²² Статистички годишњак града Ниша за 2007. год., Град Ниш, новембар 2008, стр. 278.

²³ Прерачунато на основу Статистичког годишњака Града Ниша 2007, Град Ниш, новембар 2008., стр. 133.

винограде 9,30%, ливаде 5,1% и пашњаке 24,58%.²⁴ Доминирају II, III, IV и V бонитетна класа земљишта. Основна компаративна предност нишког земљишног фонда је разноликост по типовима, надморској висини, начинима искоришћавања (што је предуслов за развој свих видова пољопривредне производње) и незагађеност земљишта, што омогућава најкраћу и најефикаснију конверзију конвенционалне у органску пољопривредну производњу.²⁵

Сточни фонд града Ниша је 01.12.2007. год. бројао 3.416 говеда, 4.451 оваца, 13.564 свиња и 90.620 комада живине.²⁶ Сточарска производња се ослања на производњу биља.²⁷ Сточарство се последњих година опоравља, модернизује и повећава квалитет, а нешто већа стопа раста је у млекарству у односу на друге видове сточарске производње. Последњих година је присутна и експанзија у неконвенционалним видовима сточарења (пужеви, зечеви, нутрије, глисте, емуи), док је још увек спорадично присуство органске пољопривредне производње. Површине под шумама су 2005. године биле 5.304 ха. Богатство подземних и надземних вода погодних за наводњавање значајно је за успостављање профитабилне биљне производње, индустрију прераде воде и развој бањског туризма.²⁸

У ванградским насељима Града Ниша живи 72 357 становника²⁹ (28,89% од укупног становништва), чија просечна старост износи око 40 година, а око 23.310 становника је у добу 15-40 година старости. Између два пописа (1991-2002) учешће пољопривредног становништва у укупном, на територији града Ниша, се смањило.

Пољопривредна механизација на подручју града је значајна (7.000 трактора, 14.000 једноосовинских самоходних машина, 130 комбајна, 1.000 пумпи за наводњавање, итд.), од чега је у приватном власништву 99,5% механизације. Основна карактеристика је изразита старост (просек 20 година) и амортизованост машина.

У Нишу је развијена индустрија прераде пољопривредних производа, репроматеријала и опреме за пољопривредну производњу (више од 30 агроиндустријских фирми). Од 20 домаћих и страних банака на подручју града Ниша свега 6 је имало пласмане у пољопривреду, што уз високе каматне стопе заокружује слику о неповољним условима за кредитирање пољопривреде. Од изузетног значаја је присуство великог броја институција које пружају подршку руралном развоју, као што су: ДП Агроразвој Ниш, Центар за виноградарство и воћарство Ниш, Ветеринарски специјалистички институт Ниш, Универзитет у Нишу, Регионални задружни савез Ниш, Регионална привредна комора Ниш, локална самоуправа. Истичу се и добра искуства са досадашњим развојним пројектима страних донатора (пројекти "Река млека" и "Добра фарма"), које треба наставити и проширити и у будућем периоду.

Сеоско подручје града Ниша карактерише производна разноликост. Оно је груписано у 4 реона: ратарско-повртарски, сточарски, агротуристички и воћарски реон. Реонизација

²⁴ Статистички годишњак Града Ниша 2007, Град Ниш, новембар 2008., стр. 133.

²⁵ Стратегија економског развоја руралног подручја града Ниша за 2007-2010., 2006. Видети такође табеле 5 и 6, Анекс 1.

²⁶ Одсек за статистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

²⁷ Статистички годишњак града Ниша за 2007. год., Град Ниш, новембар 2008., стр. 134. и 135.

²⁸ Стратегија развоја сеоског подручја (економског руралног развоја) на подручју града Ниша за период од 2007-2010. године (2006. год.)

²⁹ Одсек за статистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

је обављена на основу производних потенцијала и традиције, природних и техничких предуслова. Највећи потенцијал за раст има агротуристички реон због величине и веома повољних природних услова за развој производње и услуга, чиме се ствара додата вредност у пољопривреди. Природна богатства (Сићевачка и Јелашничка клисура, планински предели са ски стазама, параглајдинг полазиштима, мото-крос стазама, бањама, као и манастирима) омогућавају развој руралног туризма (агро-, еко-, етно-, ловни и транзитни туризам).³⁰

Грађевинарство

Град Ниш је учествовао у вредности изведених грађевинских радова у Републици Србији 2006. године са 3,78%, а у вредности стамбене изградње са 5,11%. Број укупно завршених станова у 2007. години у граду Нишу је износио 1081.³¹ Број изграђених станова на 1.000 становника у граду Нишу у 2007. години је 4,2 што је више и у односу на Нишавски округ, 3,1 и у односу на Србију, 2,5.³²

Учешће сектора грађевинарства у структури народног дохотка Града Ниша у 2005. години износио је 5,1%, и већи је него на нивоу Нишавског округа где је износио 4,84%, али нижи него на нивоу Републике Србије, где је износио 7,33%.³³ Ови подаци указују на потребу, као и потенцијале повећања учешћа грађевинског сектора у стварању друштвеног производа и народног дохотка Града Ниша и Нишавског округа у будућем периоду.

Трговина

Сектор Трговина на велико и мало је у 2005. години остварио народни доходак од 8.897.140 (у хиљадама динара), што посматрано кроз учешће у укупном народном доходу Града Ниша за исту годину износи 23,5%. Учешће овог сектора у стварању народног дохотка Града Ниша. Од 2002. године константно прелази 20%. То указује на њен велики значај са становишта структуре привредне активности у Граду Нишу. Томе се придружују подаци о броју запослених у сектору Трговине на велико и мало, који за 2007. годину у Граду Нишу износи 9.642.

³⁰ Стратегија развоја сеоског подручја (економског руралног развоја) на подручју града Ниша за период од 2007-2010. године (2006. год.)

³¹ Одсек за статистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

³² Одсек за статистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

³³ Прерачунато на основу Статистичког годишњака Града Ниша за 2007, Град Ниш, новембар 2008., стр. 291.

ТАБЕЛА 10: СТРУКТУРА АКТИВНОГ СТАНОВНИШТВА КОЈЕ ОБАВЉА ЗАНИМАЊЕ ПРЕМА ЗАНИМАЊУ И ПОЛУ, 2002. ГОД.

		Укупно	Законодавци, функционери, руководиоци	Стручњаци	Стручни сарадници и техничари	Службеници	Услужни радници и трговци	Радници у пољопривреди, рибарству и шумарству	Занатлије и сродни радници	Руковаоци машинама и уређајима и монтери	Основна једноставна занимања	Војна лица	Непознато
Трговина	У	12.765	1.317	424	2.105	896	5.336	8	841	487	425	2	924
	М	6.475	883	207	953	441	2.002	4	736	474	285	2	488
	Ж	6.290	434	217	1.152	455	3.334	4	105	13	140	-	436

У односу на структуру привредних сектора према броју активних предузећа, у Нишу је у 2004. години од укупног броја предузећа највећи број пословао у сектору трговине, 46%, а потом у сектору прерађивачке индустрије, 30%. Највеће учешће у оствареним укупним приходима општине имају индустријски сектор (43,6%) и сектор трговине (39,4%).³⁴ Такође, сектор трговине значајно учествује у самосталном личном раду средствима у својини грађана, будући да број радњи у својини грађана износи 4.116, а број запослених у њима (без власника) 6.118.³⁵

Туризам

Основна карактеристика, али и изузетна предност Ниша као туристичке регије је чињеница да се град налази на једној од најзначајнијих раскрсница на Балканском полуострву и да се на простору од свега 30-так километара око града и у самом граду налази велики број расположивих туристичких потенцијала и могућности. То је раритет какав се ретко среће у свету уопште

Туристички промет Града Ниша је испод нивоа који је био почетком 90-их година прошлог века. Укупан број туриста 1991. године износио је 118.344, а у 2007. години свега 85 609,³⁶ док је у 2008. години тај број био 86.149.³⁷ Кретање укупног броја туриста у периоду од 1990. до 2007. године је циклично. Број иностраних туриста из 1991. године (33.637 гостију), још увек није достигнут (29.885 у 2008. години).³⁸

³⁴ Статистички годишњак Града Ниша за 2005. годину, Град Ниш, 2006., стр. 101.

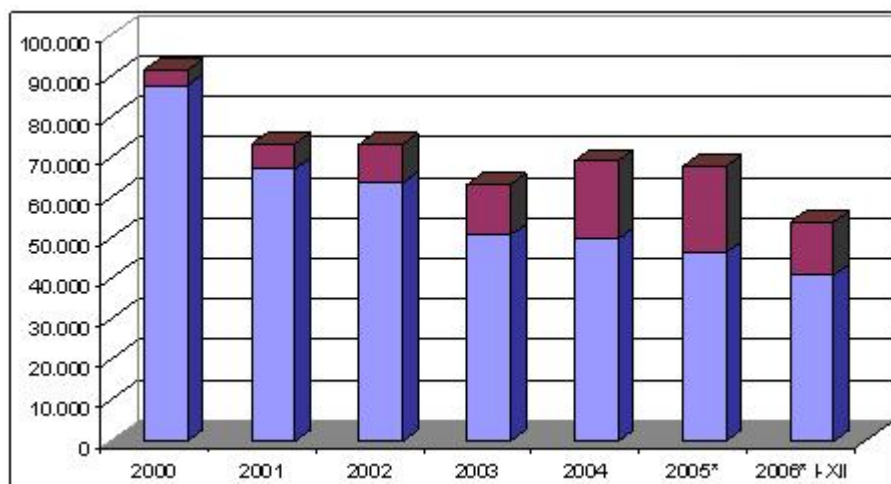
³⁵ Статистички годишњак Града Ниша 2007, Град Ниш, новембар 2008., стр. 154.

³⁶ Одсек за статистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

³⁷ Одсек за статистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

³⁸ Одсек за статистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

ГРАФИК 9. БРОЈ СТРАНИХ И ДОМАЋИХ ТУРИСТА

У односу на број ноћења туриста, уочава се пад у односу на 1991. годину у целокупном периоду до данас. Укупан број ноћења туриста у 1991. години био је 350.293, док је у 2007. години био 311.843. Број ноћења страних туриста је у порасту од 2000. године (41.947 у 2007.), али је број ноћења домаћих туриста у сталном паду (од 487.828 у 2000. години опао на свега 269.896 у 2007. години³⁹).

Просечан број ноћења туриста у Граду је непромењен у последњих десетак година (3,9 ноћења у 1995. години и 4,6 ноћења у 2006. години). Просечан број ноћења страних туриста је свега 1,6 у 2006. години⁴⁰. Највећи број туриста одседао је у хотелима, а најмањи у камповима, што важи и за број ноћења.

3.3 Предузетништво

МСПП имају важну улогу у економији Републике Србије, нарочито ако се има у виду учешће овог сектора у:

1. Укупном броју предузећа (99,8%) и запослених (65,5%; у сектору МСПП од 2004. До 2007. године отворено је око 149.000 нових радних места);
2. Промету (67,6%), у бруто домаћем производу (око 36%), бруто додатној вредности (БДВ - 58,3%), профитабилности (38,6%) и продуктивности у пословању;
3. Извозу (50,2%), увозу (64%) и инвестицијама (51,2%) у нефинансијском сектору;
4. Микро предузећа доминирају у сектору МСПП са учешћем од 95,6% укупног броја и запошљавају скоро 50% укупног броја запослених.⁴¹

³⁹ Статистички билтен Града Ниша, 7-9/2008, Град Ниш, Управа за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине, Одсек за статистику, стр. 7.

⁴⁰ Видети табелу 7, Анекс 1.

⁴¹ Стратегија развоја конкурентних и иновативних малих и средњих предузећа за период од 2008. до 2013. године, 2008., стр. 5.

Последњих десетак година број приватних предузетника и запослених код њих непрекидно расте, као последица горе поменуте приватизације друштвених и државних предузећа што се најбоље види из табеле 11.

ТАБЕЛА 11: БРОЈ И ЗАРАДЕ ПРИВАТНИХ ПРЕДУЗЕТНИКА, ЛИЦА КОЈА САМОСТАЛНО ОБАВЉАЈУ ДЕЛАТНОСТ И ЗАПОСЛЕНИХ КОД ЊИХ

Година	Број приватних предузетника, и запослених код њих		Месечна нето зарада, дин.		Радили у току године (просечан број месеци)	
	приватни предузетници	запослени	приватни предузетници и	запослени	приватни предузетници	запослени
1998	4 680	1 365	1 750	1 300	12	12
1999	4 720	1 378	2 500	1 800	12	12
2000	5 628	1 693	4 630	3 330	12	12
2001	6 044	1 845	7 680	5 530	12	12
2002	5 850	6 253	9 014	6 400	12	12
2003 ¹⁾	6 234	6 292	9 659	6 528	12	12
2004	6 539	6 467	9 756	6 738	12	12
2005	7 314	7 209	15 416	8 087	12	12
2006	8 663	9 205	16 495	12 150	12	12
2007	9 716	10 240	17 846	13 680	12	12

¹⁾ *Корекција података за 2003. годину извршена је на основу дописа Министарства финансија, Регионалног центра Ниш, Филијале Ниш од 19.05.2005. и 25.05.2005..*

Извор: Статистички годишњак Града Ниша за 2007.. Град Ниш, нов.2008., стр. 153.

У периоду 2000 – 2007. година, број регистрованих и активних малих и средњих предузећа (МСП) константно је растао и у Нишу и у Србији. Сектор МСПП партиципира са релативно малим уделом у привреди Ниша. У 2004. години било је 2.327 МСПП у Нишавском округу, што је 99,1% укупног броја предузећа у Нишу. Истовремено, МСПП у Нишу репрезентују 25,97% укупног броја малих фирми у Србији, односно 3,49% свих фирми у Србији.⁴²

Растући број регистрованих радњи протекле деценије показује развој предузетништва у Нишу. Овај број је перманентно растао, од 5.850 у 2002. години, на 9.716 у 2007. години. Такође је растао и број запослених у њима који према подацима за 2007. годину (без власника) износи 10.240. Највећи број радњи и запослених у радњама је у сектору трговине (4.116 радњи - 42,36% и 6.118 запослених) и у занатству (3.321 радњи - 34,18% и 2.897 запослена).⁴³ Ови подаци се најбоље могу сагледати из следеће табеле.

⁴² *Студија развоја локалне економије града Ниша (2005. год.)*

⁴³ *Статистички годишњак града Ниша за 2007., град Ниш, новембар 2008., стр. 154.*

ТАБЕЛА 12: САМОСТАЛНИ ЛИЧНИ РАД СРЕДСТВИМА У СВОЈИНИ ГРАЂАНА

	2002	2003 ¹⁾	2004	2005	2006	2007
1. Занатство						
- број радњи,	2 580	1 699	1 693	1 997	2 875	3 321
- број запослених (без власника)	1 410	962	1 894	2 163	2 587	2 897
2. Угоститељство,						
- број радњи	455	473	505	572	636	657
- број запослених (без власника))	810	547	563	625	954	1 054
3. Самосталне професионалне делатности						
- број радњи	342	413	498	513	957	1 052
- број запослених (без власника)	49	62	76	96	152	171
4. Превозништво						
- број радњи (превозника)	629	711	722	786	520	570
- број запослених (без власника))	...	-	-	-	-	-
5. Трговина,						
- број радњи	1 844	2 938	3 121	3 446	3 675	4 116
- број запослених (без власника)	3 984	4 721	3 934	4 325	5 512	6 118

¹⁾ *Корекција података за 2003. годину извршена је на основу дописа Министарства финансија, Регионалног центра Ниш, Филијале Ниш од 19.05.2005. и 25.05.2005..*

Извор: Статистички годишњак Града Ниша за 2007., Град Ниш, нов. 2008., стр. 154.

Структура средстава и капитала МСПП у Нишу је генерално незадовољавајућа. Доминантно учешће у средствима имају обртна средства (62,25%), док стална средства учествују свега са 34,75%.

Као што се може уочити из претходног, у граду Нишу стално расте број приватних предузетника и запослених код њих, који је у 2007. години достигао 9.716 радњи односно 10.240 запослених. Доминантан сектор приватних радњи јесте трговина са 42,36%, и занатство са 34,18%, који запошљавају и највећи проценат радника. Може се рећи да је таква структура сектора малих приватних предузећа присутна и у Србији у целини, док у земљама Централне и Источне Европе преовлађују предузећа у сектору индустрије.

Влада Србије је главна институција која је одговорна за стимулисање и безбедност бизнис окружења које доприноси развоју сектора МСПП. У том циљу, Влада је усвојила Стратегију развоја конкурентних малих и средњих предузећа за период од 2008. до 2013. године. Стратегија доприноси даљем јачању и ефикасном коришћењу развојних потенцијала сектора МСПП, што ће се позитивно одразити на економски раст Републике Србије. Такво усмерење треба да допринесе повећању конкурентности и извоза, даљем јачању иновационих капацитета предузећа, динамичнијем расту запослености и равномернијем регионалном развоју. Успешно спровођење Стратегије обезбедиће остваривање следећих резултата:

- 1) већи број нових предузећа која успешно опстају у првим годинама пословања;
- 2) бржи укупни раст и развој сектора МСПП, са динамичнијим претварањем микропредузећа у мала и малих у средња предузећа;
- 3) повећање извоза и значајно побољшање спољнотрговинског биланса;

- 4) вишу стопа запослености висококвалификоване радне снаге - трајна упосленост;
- 5) равномернији регионални развој.⁴⁴

Република Србија је последњих година учинила значајан напредак у пружању подршке развоју сектора МСПП. Укупно предвиђена средства за директну подршку МСПП сектору за 2008. годину износила су око 20 милијарди динара или нешто више од 240 милиона ЕУР. Ова средства реализују се кроз активности МЕРР, ФРРС, РАМСПП, СИЕПА, АОФИ, НСЗ, а биће усмерена на пружање финансијске и нефинансијске помоћи. У оквиру финансијске подршке МСПП, најзначајнији напредак остварен је реализацијом кредитне линије за почетнике (start – up) преко ФРРС и РАМСПП. У 2007. години реализована вредност кредита је износила преко 1,2 милијарде динара, због чега је у 2008. години за ове намене обезбеђено 2,2 милијарде динара. При реализацији ове кредитне линије, по први пут је примењен децентрализован начин прикупљања и обраде кредитних захтева. РАМСПП је преко мреже регионалних агенција и својих локалних канцеларија промовисала ову кредитну линију и информисала потенцијалне предузетнике о кредитним условима, вршила процену предузетничких потенцијала заинтересованих, спровела обуку за израду бизнис плана, а такође помагала при попуњавању кредитних захтева. Тиме је извршено обједињавање финансијске и нефинансијске подршке МСПП кроз услуге РАМСПП.⁴⁵

⁴⁴ Стратегија развоја конкурентних и иновативних малих и средњих предузећа за период од 2008. до 2013. године, 2008., стр. 9.

⁴⁵ Стратегија развоја конкурентних и иновативних малих и средњих предузећа за период од 2008. до 2013. године, 2008., стр. 7.

ТАБЕЛА 13: НАЈУСПЕШНИЈЕ ЛОКАЛНЕ КОМПАНИЈЕ СА ЊИХОВИМ ГОДИШЊИМ ПРИХОДИМА, БРОЈЕМ ЗАПОСЛЕНИХ И АКТИВНОСТИМА

Компанија	Приход 2007. (EUR)	Број запослених	Област активности
Нишка фабрика дувана „Phillip Morris“	208.000.000	604	Дуванска индустрија
ПЗП Ниш	37.000.000	415	Узградња путева
Инекс-Морава	17.000.000	371	Трговина
Нини	14.000.000	949	Производња, трговина, спољна трговина
Југо-импекс	13.000.000	27	Трговина
Нискоградња	9.000.000	249	Градња, инжењерство

У банкарском сектору је последњих година дошло до раста кредитне понуде намењене сектору МСПП, при чему је остварена и добра територијална покривеност. Без обзира на раст понуде, услови кредитирања су и даље неповољни, посебно са аспекта цене капитала, средстава обезбеђења и компликованих и скувих процедура и различитих методологија при подношењу кредитних захтева. Стога је влада Републике Србије предузела мере у погледу субвенционирања пословних банака које дају кредите предузетницима за финансирање инвестиција и пословања уз стимулативне каматне стопе. Посебно су значајни кредити за инвестиције-дугорочни, са каматном стопом од око 6% и роком отплате 3-5 година и периодом чека од 6-12 месеци.

На локалном нивоу постоји неколико пројеката (реализованих или су у процесу реализације) усмерених на предузетништва и развој МСП у Нишу: (I) Подршка развоју МСПП, финансиран од стране донатора; (II) LEDIB пројекат (Local Economic Development In Balkan) усмерен на јачање компаративних предности предузећа; (III) Бизнис инкубатор центар (БИЦ). Корисници овог инкубатора су предузетници, тј. “start up” - мала и средња предузећа – 14 власника МСП и преко 100 запослених. Развојни пројекти, финансирани од страних донатора и фондација, су од изузетног значаја за локалну привреду: бизнис инкубатора за индустријску производњу (поменуто је да у оквиру „MIN Holding Co.“ је почело да ради 14 МСП – “start up”-ова), кластери фирми у текстилној и грађевинској индустрији, ИЦИТ – Иновациони центар за развој информационих технологија при Машинском факултету у Нишу, пројекти микрокредитирања МСПП, и слично.

У јануару и фебруару 2009. године, у организацији USAID-а у Србији, односно МЕГА програма,⁴⁶ спроведена је анкета међу послодавцима Ниша у циљу прикупљања информација о мишљењу привредника о укупној пословној клими у граду. Ова анкета је део активности у процесу стратешког планирања и израде акционих планова економског развоја на нивоу локалне заједнице, тј. Града Ниша. Анкета је обухватила 71 предузеће, са укупно 9.731 запослених радника. Сматра се да је без обзира на мали узорак, резултат анкете довољно релевантан за добијање слике о ставовима привредника о општој пословној клими у граду. Од 71 анкетираних предузећа 68 је у већинском домаћем власништву, а само 2 предузећа су у већинском страном

⁴⁶ Упитник – Мишљење привредног сектора у Граду Нишу, анкету спровела Канцеларија за локални економски развој и Управа за привреду града Ниша у сарадњи са Урбан Институт уз подршку УСАИД у Србији – програм МЕГА, март 2009.

власништву. Највећи број анкетираних фирми (48) се бави производњом, 12 фирми се бави трговином, 9 грађевинарством, а само 2 услугама. У узорку преовладавају мала предузећа, с обзиром да 47 предузећа има мање од 50 запослених, 13 предузећа имају између 50 и 250 запослених и 9 предузећа је са преко 250 запослених.⁴⁷

Неки од резултата анкете јесу следећи:⁴⁸

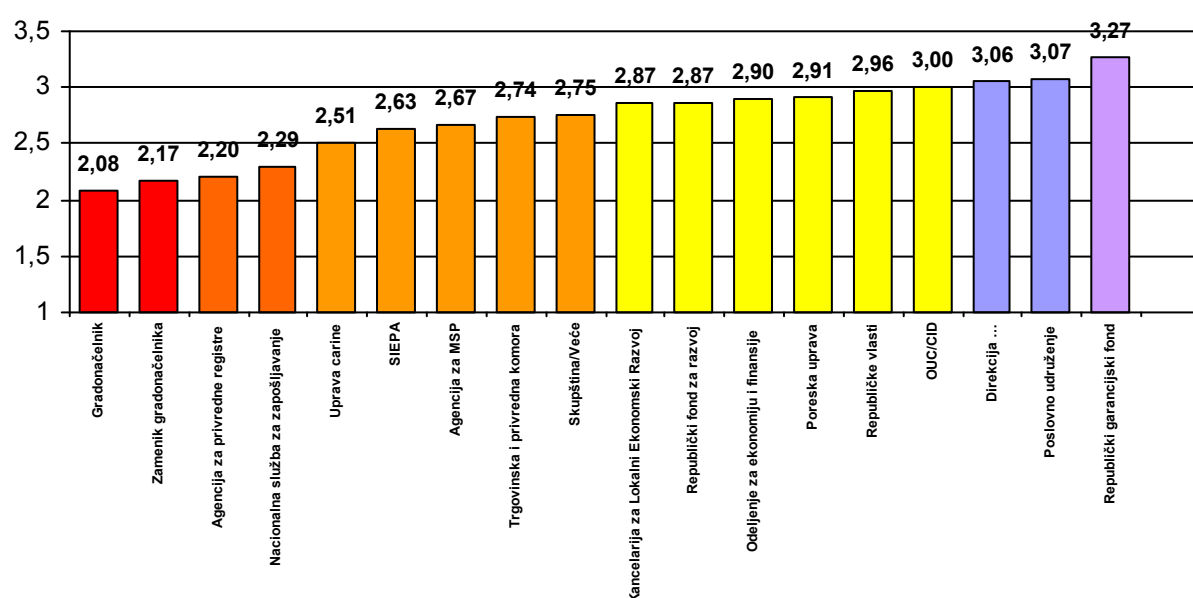
- Анкетирани предузећа планирају благи раст промета у 2009. години од око 10,9% и то у свим секторима осим у сектору осталих услуга, где сматрају да ће им промет опасти за 10%.
- Своје пословање ова предузећа углавном обављају унутар региона (41%) као и унутар остатка Србије (43%). Од укупног промета свега 16% отпада на пословање са иностранством. При томе, са земљама Балкана остварује се око 8% укупног промета, са остатком Европе додатних 7%, а са ваневропским земљама само 1% укупног промета.
- Од 71 анкетираних предузећа 39 планира инвестиције ради проширења свог пословања у Нишу, 25 предузећа разматра ову могућност, док свега 7 предузећа не планира инвестиције. При томе, већина инвестиција ће бити реализована током 2009. године, а само мањи број предузећа ће реализовати инвестиције током 2010. и 2011. године. Предузећа која планирају инвестиције очекују да ће укупна вредност инвестиција износити 2,830 милијарди динара (или око 30 милиона евра). Ове инвестиције би требало да отворе 1.100 нових радних места. Чак 18 предузећа планира, а 17 разматра могућност инвестирања ван територије града Ниша. Мало тржиште и долазак конкурената на тржиште Ниша су главни разлози инвестирања ван територије града.
- Један од показатеља пословне климе у граду је и податак да 7 предузећа планира, а још 9 размишља о измештању дела или целокупног пословања са територије општине, а као разлози се наводе повољнија пословна клима у другим местима, промене тржишних услова, транспорт, неадекватан простор и лош рад служби локалних власти. Овome треба додати податак да чак 49,3% анкетираних предузећа има или очекује да ће имати проблема са проналажењем нових радника са одговарајућим знањима и вештинама. Овај проблем је најизраженији у сектору производње и грађевинарства где је чак 53,6% предузећа одговорило да има проблема са налажењем адекватне радне снаге.
- Као факторе који најнегативније утичу на тренутни и будући развој свог пословања анкетирани предузећа углавном наводе општу привредну ситуацију, национално законодавство и високе каматне стопе.
- Треба још рећи да је од стране анкетираних предузећа локална самоуправа оцењена прилично лоше, где је свега 11 предузећа оценило рад локалне самоуправе оценом „добро“. По 23 предузећа је рад локалне самоуправе оценило „задовољавајућим“ и „лошим“, а најлошије су оцењени Пореска управа и Републички фонд за развој. У погледу услуга локалне самоуправе најлошије је оцењено издавање грађевинских дозвола са 3,8 (на скали од 1 до 4, где је 1 најбоља а 4 најлошија оцена), одржавање путева (3,56), и развој инфраструктуре (3,55), а најповољније становање (2,59) и јавна безбедност (2,5). Ово указује на потребу привредног сектора за квалитетнијим услугама локалне самоуправе, нарочито у области издавања

⁴⁷ Исто, стр. 1.

⁴⁸ Исто, стр. 2-3.

грађевинских дозвола и развоја комуналне инфраструктуре, што треба да створи повољније услове за пословање у граду Нишу и повољнију пословну климу.

ГРАФИК 10. ОЦЕНА САРАДЊЕ СА ЛОКЛАНИМ И РЕПУБЛИЧКИМ ИНСТИТУЦИЈАМА (1 МАХ/4МИН)

3.4 Финансије

Домаћи извори финансирања су: фондови, агенције, пословне банке, пројекти, кредити министарстава, градски буџет, Фонд за развој и самофинансирање заједничких потреба грађана, сопствена средства носилаца активности (компаније) и средства заинтересованих домаћих инвеститора.

Страни извори финансирања су фондови и програми ЕУ, кредитне линије (кредитне линије страних влада и кредитне линије међународних финансијских институција), пројекти и средства заинтересованих страних инвеститора.

Карактеристике финансирања привредног развоја у граду су следеће:

- На финансирање развоја Града веома утиче укупан финансијски амбијент Републике, јер велики део финансијских средстава потиче из републичких фондова, агенција и пројеката.
- Поред домаћих извора финансирања који су најзначајнији за развој привреде једне земље, постоје и бројни екстерни (инострани) извори од изузетног значаја за развој.
- Најповољније услове финансирања, дају домаћи фондови и агенције, док су неповољнији услови код комерцијалних банака од којих неке имају високе каматне стопе. Влада Републике Србије је у том смислу предузела одређене

мере у смислу субвенционирања пословних банака које дају кредите предузетницима под повољнијим каматним стопама, у циљу стимулисања привредних активности а посебно инвестиција.

- Град Ниш поред домаћих (републичких) и међународних извора финансирања, користи и локалне изворе као што су нпр. средства буџета града.
- Постоји разноврсност кредитирања како по висини кредита, тако и по рочности.
- Постоје бројне могућности коришћења средстава на дуги рок са грејс периодом, што је од значаја за финансирање веома значајних и крупних инвестиционих пројеката.

4. ИНФРАСТРУКТУРА

4.1 Комунална инфраструктура

Водоснабдевање

Ниш се снабдева водом из система изворишта који је укључен у градски водовод: Љуберађа код Бабушнице, Крупац, Мокра и Дивљана код Беле Паланке, Студена и Медијана код Ниша, као и преко Моравског водовода. Изворишта и акумулације подземних вода користе се за водоснабдевање дела сеоских насеља. Мањи број становника сеоских насеља користи воде изузетно непосредним захватањем из водотокова. Укупна количина воде која се користи за јавно водоснабдевање износи 2.290 л/с. Капацитети по водоводним системима износе: 1) Водоводни систем "Медијана" 100 - 500 л/с, 2) Водоводни систем "Студена" 220 - 340 л/с. и 3) Водоводни систем "Љуберађа-Ниш" 800 – 1.450 л/с.

Према подацима из 2007. године на градски водовод је прикључено 48.380 потрошача, од чега су 1.952 зграде за колективно становање и 41.878 приватних корисника. Основни проблем Града је снабдевање потрошача у III висинској зони у летњем периоду и недовољан проценат наплате воде (око 70%), као и непостојање система водоснабдевања IV висинске зоне. Планирани су радови на завршетку бране "Селова" (Топлица) за водоснабдевање Ниша и Топличког округа и за заштиту од поплава, наводњавање пољопривредног земљишта, производњу струје, изградњу рибњака. Завршетак формирања водоводног прстена око града Ниша и III и IV висинске зоне са снабдевање насеља на вишим деловима града, условљено је изградњом резервоара на Бубњу и локалитету "Марково кале" (IV висинска зона) и доводом нових количина воде из изворишта "Селова". Број прикључака на водовод је 91.697 (од укупно 95.130 стамбених јединица, односно 96,4%)

Канализација

Покривеност није задовољавајућа (пре свега недостаје сеоска канализација). Број прикључених на канализациону мрежу у градском подручју је 86,3%. У току је изградња колектора у северној зони Ниша. Највећи комунални и еколошки проблем града Ниша је непостојање било каквог система за пречишћавање отпадних вода. Урбанистичким планом дефинисана је локација главног градског пречишћивача у старом кориту Нишаве између насеља Трупале и Поповац.

Регулација водотокова

Од краја осамдесетих година прошлог века, траје регулисање корита Нишаве и уређење кеја, почевши од центра града према истоку. Систематски се годишње уређује континуирано по један сегмент, имајући у виду и хидротехничке потребе, као и естетске и рекреативне аспекте уређења и регулације. Река Јужна Морава је предмет регулације у сегментима око мостова. Бројни потоци се постепено регулишу према годишњим програмима.

Топлификација

Даљинским грејањем обухваћено је 1.236.138 м² стамбене површине, односно 21.864 стана у објектима колективног становања и 821 кућа, што износи 30% укупног стамбеног фонда града. Поједини делови града греју се из сопствених извора (насеље "Тесла" – „Стеван Синђелић“). Градска топлана има 2 веће котларнице ("Криви вир" са инсталираном снагом од 128 MW и "Топлана Југ" са 60 MW) и још 17 мањих. Сви делови града су добро покривени осим Дуваништа за које је у току изградња гасне топлане "Мајаковски". Нова топлана "Апеловац" завршиће се за подручје насеља Црвена звезда, Клиничког центра и СРЦ "Чаир". Доласком гаса пре неколико година сви капацитети Градске топлане су пребачени на коришћење гаса уместо мазута.

Гасификација

Крак гасовода је дошао до Ниша 1998. године. Од тада се развија само примарни гасовод и тек 2008. године је почело прикључење индивидуалних стамбених објеката на гасоводну мрежу. У наставку плана гасификације предвиђена је изградња нових објеката и то: Друга деоница градске гасоводне мреже у дужини од 4 км и затварање кружног магистралног прстена примарне гасоводне мреже. Осим тога урадиће се прикључни гасоводи, мерно-регулациона станица, наставак изградње магистралног вода Нисал-Нишка Бања и секундарне гасоводне мреже за широку потрошњу. Планирани почетак изградње градске енергане на гас код Мезграје на Јужној Морави предвиђен је за 2010. год.

Електрична енергија

Целокупна територија Ниша је покривена електричном енергијом са 99,7% (станова). Због решавања проблема ниског напона у многим селима извршиће се доградња мреже. Планирана је изградња трафо-станице ТС 110/10 kW ("Ниш 8") на Леденој стени, реконструкција ТС 35/10 "Ђеле Кула" и "Стеван Синђелић", проширење ТС 110/10 kW "Ниш 10" у радној зони "Север".

Катастар

У току је израда Катастра непокретности за целу територију града у складу са новим законским прописима. До августа 2007. године обрађено је 76% територије, а до краја 2009. године биће завршена обрада комплетне територије града Ниша.

Телекомуникациони систем

За развој ИКТ сектора неопходан је подстицај телекомуникационој инфраструктури која чини основ информационих система и то: развој кабловске телекомуникационе мреже, односно простирање оптичких каблова у региону, регенерацију старих аналогних телефонских централа и инсталирање нових дигиталних централа, повећање броја дигиталних телефонских линија са ADSL/ISDN могућношћу, бржу и ширу пенетрацију интернета у свим областима без географске дискриминације. Преглед података који су коришћени у изради другог извештаја *CEE Observatory* са стањем на дан 1. новембра 2005. године на територији Србије је:

ТАБЕЛА 14: БРОЈ ТЕЛЕФОНСКИХ ПРЕТПЛАТНИКА (КУЋНИ КОРИСНИЦИ)

Аналогни прикључци	Дигитални прикључци	ISDN	Укупан број пртплатника	Пенетрација
549.312	1.717.154	25.706	2.292.172	30,57%

ТАБЕЛА 15: БРОЈ ТЕЛЕФОНСКИХ ПРЕТПЛАТНИКА (ПОСЛОВНИ КОРИСНИЦИ)

Аналогни прикључци	Дигитални прикључци	ISDN	Укупан број пртплатника	Пенетрација
40.796	222.708	19.706	283.210	3,78%

ТАБЕЛА 16: БРОЈ КОРИСНИКА ИНТЕРНЕТ УСЛУГА

Укупан број Интернет услуга	Пенетрација Интернет корисника	Интернет корисници/100 домаћинства
640.000	8,50%	25,40%

4.2 Саобраћајна инфраструктура

Ниш се налази на раскрсници балканских и европских путева. Територију града секу три важна правца међународних путева и железница - неколико путних праваца који повезују Балкан са централном и западном Европом, Влашку низију и Поморавље са Јадраном, Егејским и Црним морем пролази кроз територију Ниша.

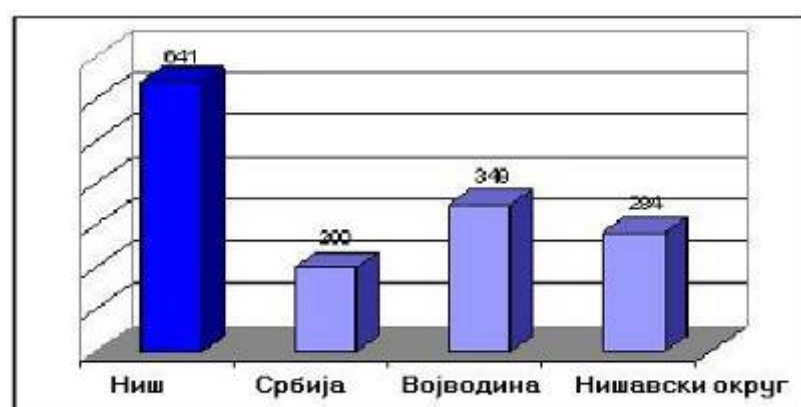
Ниш је мултимодално чвориште највишег ранга у Србији. Укрштање више врста саобраћаја врши се на овом подручју: коридор аутопута, железничке пруге, аеродром и планиране пруге за велике брзине Е-85 и Е-70, железничко чвориште, робно-претоварни центар, оптички каблови, транзитне централе, ТВ и ЦТ предајници, струјни далековод 400 kV.

Мрежа путева је дугачка 391 км, а њену структуру чине: магистрални путеви (9%), регионални путеви (23%) и локални путеви (68%). Сви путеви су са савременом подлогом а стандард задовољава 91,7% локалних и 88,8% регионалних путева.

Главна саобраћајница долази из правца Београда до северне ивице Ниша, одакле се рачва ка југу, долином Јужне Мораве и Вардара и води ка Солуну и Атини (Е-75) и истоку долином Нишаве и Марице према Софији, Истамбулу и даље ка Блиском и средњем истоку (Е-80).

Правац који од Ниша води на запад ка Топлици (граница са Црном Гором) повезује будуће аутопутеве Београд - Јужни Јадран и Ђердап – Зајечар - Ниш.

ГРАФИК 10. МРЕЖА ПУТЕВА (БРОЈ СТАНОВНИКА НА КМ ПУТА)

Међународни аутопут на Коридору X (деоница Београд-Ниш-Грделица, Е-75) је делимично изграђен. У плану је изградња и реконструкција деонице Грделица-граница Македоније (96 км). Светска банка одобрила је јула 2009. год. кредит од \$388 милиона Србији за пројекат ауто-пута Коридор X, а којим ће се финансирати изградња три деонице на овом Паневропском коридору. Пројекат има четири компоненте: изградњу две секције ауто пута М1 према Македонији у дужини од 31,6 километара између Грабовнице и Грделице (5,6 км), и између Владичиног Хана и Доњих Нередоваца (26,4 км), затим деонице ауто-пута М1 ка Бугарској од Ниша до Димитровграда, као и изградњу 8,67 км ауто-пута око Димитровграда.

Пројекат Коридор X смањиће трошкове транспорта свих роба, што ће снизити цену увоза и допринети већој конкурентности извоза. Од пројекта ће имати користи и они који користе путеве, јер ће сигурније и брже путовати, као и они који живе дуж ауто пута, јер ће изместити трасу ван центара места кроз која пролазе, олакшаће доступност основних социјалних услуга и створити могућности за запошљавање.

Осим споменутих националних и међународних саобраћајних праваца, на територији града је слабије развијен систем регионалних саобраћајница (Ниш-Крушевац-Чачак-Ужице, правац Ниш-Зајечар-Неготин-Бугарска и румунска граница). Постоји 6 регионалних путних праваца.

У Нишу функционише јавни градски превоз са више превозника, регулисан градским одлукама. Такси превоз функционише са око 500 возила. Мирујући саобраћај функционише кроз поделу централног дела града на 2 тарифне зоне - црвене и плаве.

Јавни градски превоз, такси превоз и мирујући саобраћај сагледани су одговарајућим саобраћајним студијама које су урађене и верификоване 2007. и 2008. године.

Ваздушни саобраћај

Овај вид саобраћаја одвија се преко аеродрома 'Константин Велики'. Полетно-слетна стаза укупне дужине 2.500 м и ширине 45 м, рулна стаза дужине 290 м и ширине 25 м,

платформа за паркирање ваздухоплова димензија 275 x 100 м са 4 означене позиције (укупан капацитет аеродрома у ванредним ситуацијама је 20 ваздухоплова). Пристанишна зграда укупне површине 1.700 м².

Аеродром се налази у зони са врло повољним временским условима током целе године, са малим бројем магловитих и снежних дана. Због тога је у претходном периоду коришћен као алтернативни аеродром за аеродроме у Приштини, Београду, Подгорици, Скопљу и Софији.

Аеродром су за редовне и чартер летове и алтернативна слетања користиле компаније: JAT, Aviogenex, Montenegro Airlines, Macedonian Airline (MAT), Balkan, Tea, Crossair, Deutsche BA, Lufthansa, Thomson и др.

Опслужно подручје Аеродрома ће се у постојећој мрежи аеродрома Србије свакако повећати ступањем на снагу уговора о заједничком европском ваздухопловном подручју и у Србији (European Common Aviation Area, ECAA). То ће сигурно резултирати доласком нових компанија укључујући и нискотарифне (low-cost) па је, с обзиром на одличну путну повезаност, реално очекивати већи прилив путника из околних подручја захваљујући брзом и ефикасном друмском и железничком приступу Аеродрому.

Квалитетна инфраструктура обезбеђује да објективни тржишни потенцијал веома брзо резултира великим скоком броја путника на другом путничком аеродрому Србије.

Октобра 2008. год. потписан је уговор о заједничком финансирању и изградњи логистичког, комерцијалног и карго центра у Нишу са аустријско-британским инвеститором. Уговором вредним 61.300 000 евра предвиђа се изградња 135.000 квадратних метара логистичко комерцијалних и карго објеката, лоцираних непосредно уз аеродром Константин Велики.

У плану је израда Генералног пројекта "Железнички чвор Ниш", а завршене су "Студија мирујућег саобраћаја у централној зони града Ниша" и "Студија јавног градског и приградског превоза путника на територији града Ниша".

5. ЗАПОСЛЕНОСТ И ОБРАЗОВАЊЕ

5.1 Запосленост

Сагледавајући структуру активног становништва на подручју које покрива територију Нишавског округа, односно Филијале Ниш, а према извештају Републичког завода за статистику, евидентиран број запослених у Граду Нишу у свим секторима делатности је 78.167 лица и то 61.457 запослених у предузећима, установама, задругама и организацијама, а 16.710 приватних предузетника, лица која самостално обављају делатност и запослених код њих,⁴⁹ док је индивидуалних пољопривредника 3.425⁵⁰ тако да је укупан број запослених 81.592. У пар последњих година долази до опадања укупног броја запослених од 80.457 у 2005. години на 78.167 у 2007. години (пад за 2,84%), као и броја запослених у предузећима, установама, задругама и организацијама од 65.084 у 2005. години на 61.457 у 2007. год. (пад за 5,57%). Истовремено је порастао број приватних предузетника и лица која самостално обављају делатност са 15.374 у 2005. години на 16.710 у 2007. години (пораст од 8,69%). Ово је последица приватизације, стечаја и ликвидације већег броја друштвених предузећа у протеклих неколико година уз раст приватног сектора и запослености у њему. Раст запослених у приватном сектору се огледа и у чињеници да је 2001. године чак 91,6% запослених у Граду Нишу радило у предузећима и установама а свега 8,4% као приватни предузетници, док у 2007. години тај проценат износи 78,6% и 21,4%, респективно.⁵¹

Један од најзначајнијих макроекономских индикатора који говори о стању привреде, је индикатор запослености/незапослености. Укупан број запослених у Граду Нишу од 2000. године варира, он је 2007. у односу на 2000. годину у порасту. Стопа запослености износи 60,1% (док је на нивоу Републике Србије 60,4%). Према попису из 1991. године, стопа запослености је била 81,2%.⁵² Највећи број запослених је у привреди (43.600 у 2006. години), док је у ванпривреди неколико пута мањи (18.453 у 2006. години). Највећи број запослених је у прерађивачкој индустрији, трговини и саобраћају, што је последица секторског учешћа у стварању НД.⁵³

Град Ниш бележи високу стопу незапослености.⁵⁴ Укупан број незапослених је на крају 2007. године износио 37.457. Највећи број незапослених је са средњом стручном спремом (13.485). Такође, велики је број незапослених и са високом стручном спремом (2.506). Највећи проценат незапослених је у старосној доби од 31 до 40 година (24,4%), уз велики проценат незапослених младих од 19 до 25 година (21,1%) и од 26 до 30 година старости - 16,7%. Међу младима највише незапослених има са IV и III степеном стручности, али је велики број незапослених и са високом стручном спремом (VII-I).⁵⁵

Највише незапослених лица је са III и IV степеном стручне спреме, али је и највише слободних радних места за тај ниво стручности. Када је реч о високо стручним

⁴⁹ Статистички годишњак Града Ниша 2007, Град Ниш, новембар 2008., стр. 107. и 108.

⁵⁰ Исто, стр. 260.

⁵¹ Статистички годишњак Града Ниша 2007, Град Ниш, новембар 2008., стр. 113.

⁵² Студија развоја локалне економије града Ниша, 2005., стр. 14.

⁵³ Статистички годишњак Града Ниша 2007, Град Ниш, новембар 2008., стр. 107. и 108.

⁵⁴ Видети табелу 8, Анекс 1.

кадровима (VII-I степен стручне спреме), увидом у податке Националне службе запошљавања – Филијала Ниш, уочава се да је већи број слободних радних места од броја лица која траже запослење (4.396 у односу на 2.601), док код VII-II степена стручности потребе су знатно веће од понуде (114 према 50).⁵⁶

Иако постоји потреба за високо стручним кадровима, постоји несразмера у понуди и тражњи са становишта појединих занимања, што указује на недовољно праћење потреба привреде за појединим профилима од стране образовних институција. Наиме, највише незапослених са VII-I степеном стручне спреме има међу дипломираним економистима, правницима и докторима медицине, док код IV степена стручне спреме, међу незапосленима преовлађују матуранти гимназије, економски техничари, продавци и фризерски. Такав тренд се задржао и до данас.

Просечне зараде запослених радника су испод републичког просека како укупно, тако и за привреду (укупне зараде - Град Ниш у 8/2009 износиле су 27.255,00, а у Републици Србији 31.338,00 динара).⁵⁷ У односу на делатности, највећи просек зарада је у ванпривреди и то у финансијском посредовању, здравству и државној управи. Прерађивачка индустрија, као делатност са највећим учешћем у стварању НД и највећим бројем запослених, има низак ниво просечних зарада. Трговина, туризам и саобраћај као водеће терцијарне делатности имају такође веома низак просек зарада.

Стопа незапослености је близу 40% активног становништва. Готово 19,9% становништва града живи од пензија и других трансфера. У Републици Србији тај проценат је 20,2 а у Нишавском округу 20,7. Удео ове категорије становника се повећао за 6,1% у 2002. години у поређењу са 1991. Удео зависног становништва је 34,3% (у Републици Србији 34,5%, у Нишавском округу 34,3%).⁵⁸ Он је опао за 4,4% од 1991. године. Удео пољопривредног становништва у укупном становништву је 2%, а учешће активног пољопривредног становништва у укупном активном становништву је 3,2%. Индекс економске зависности се повећао од 114 у 1991. године на 119 у 2002. години.

5.2 Образовање становништва

У образовној структури становништва града Ниша старог 15 и више година, према попису из 2002. године, доминира становништво са завршеном средњом школом са 44,9% (на нивоу Републике 41,1%, на нивоу Нишавског округа, 38,6%), затим становништво са основним образовањем 19,1% (РС: 23,9%, Нишавски округ: 21,7%), док становништво са вишом и високом стручном спремом чини 15,6% становништва (РС: 11%, Нишавски округ: 11,6%).⁵⁹ Велики удео становништва на нивоу основног и ниже од основног образовања (мада нешто повољнији од републичког просека) указује на потребу већег ангажовања на образовању становништва кроз различите програме дошколовавања, доквалификације, преквалификације и перманентног образовања.

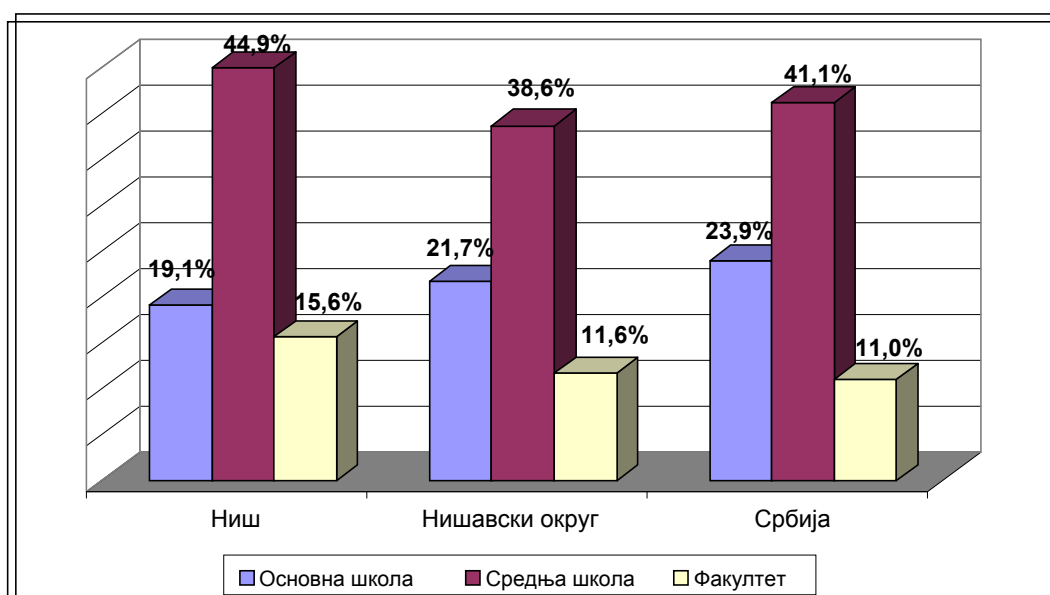
⁵⁶ Извештај о пословању за 2006. годину, Национална служба за запошљавање, Филијала Ниш, јануар 2007.

⁵⁷ Одсек за астатистику Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша

⁵⁸ Статистички годишњак града Ниша за 2005. годину, Град Ниш, 2006.

⁵⁹ Прерачунато - Статистички годишњак града Ниша за 2005. годину, Град Ниш, 2006. стр. 175. и 176.

ГРАФИК 11. СТАНОВНИШТВО (+ 15 ГОДИНА СТАРОСТИ) ПРЕМА ОБРАЗОВАЊУ

6. ДЕФИНИСАЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

6.1 SWOT анализе

Економија и инфраструктура

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Традиција у индустријској производњи • Универзитетски центар • Велики број дипломираних стручњака и високо образованог кадра различитих профила • Покривеност урбаних зона комуникационом и телекомуникационом инфраструктуром • Искуство у имплементацији пројеката који се тичу незапослености и побољшања животног стандарда • Велики број невладиних организација (61) • Искуство у медијском обавештавању о раду градских органа • Градски сервисни центар • Постојање институција за подршку МСПП • Постојање кластера малих и средњих предузећа и инкубатор центара • Висок степен академског знање у софтверској индустрији, планирању и испитивању софтвера, признатог на европском нивоу • Активно партнерство између факултета Ниша и центара изврности у ЕУ. • Постојање радних зона • Добри предуслови за <i>Brownfield</i> инвестиције. 	<ul style="list-style-type: none"> • Недовољан број и површина опремљених индустријских зона за привлачење <i>Greenfield</i> инвестиција • Низак ниво конкурентности локалне привреде • Застарела индустријска опрема • Преовлађујућа улога трговине и грана прерађивачке индустрије са ниском додатом вредношћу • Мала присутност напредних, комплексних услуга • Слаба координација рада између постојећих установа за подршку МСП и предузетништву • Низак ниво обучености и коришћења ИКТ услуга у МСПП • Уситњеност пољопривредних газдинстава • Слаба искоришћеност постојећих производних и логистичких капацитета • Одлив стручних кадрова из локалне заједнице • Недовољна повезаност привреде и Универзитета (истраживачко-развојних институција) • Неусклађеност тржишта радне снаге и образовања • Недовољна сарадња локалне пословне заједнице и локалне самоуправе • Непостојање подстицајних мера и слободних зона за привлачење инвеститора • Неадекватна јавна комунална инфраструктура у руралним подручјима

	<ul style="list-style-type: none">• Изградња објеката у околини урбаних подручја који нису обухваћени одговарајућим урбанистичким планом• Недовољно развијено друштвено одговорно пословање локалних компанија• Неажурност катастра непокретности• Недостатак хоризонталне координације између јавних сектора• Високи трошкови и ниска ефикасности локалне администрације на свим нивоима• Одсуство континуиране сарадње између малих и средњих предузећа и Универзитета• Низак ниво познавања европских оквирних програма и непознавање ЕУ прописа• Одсуство континуиране едукације неопходне за стручно усавршавање.
--	---

МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Гео-стратешки положај и чвориште за ваздушни, друмски и железнички саобраћај, енергију и инфраструктуру • Постојање међународног аеродрома „Константин Велики“ • Коридори X и VII • Регионализација Србије • Војни комплекси којима се може променити просторна функција и намена. • Природни ресурси и културна богатства од значаја за развој туризма • Међународни споразуми (EU, CEFTA, Русија, итд.) • Постојеће стратегије Републике Србије и нацрти закона • Међународна помоћ за рационализацију и повећање ефикасности рада локалне администрације • Прекогранична сарадња • Очекивана широка примена Закона о електронском потпису • Постојање великог броја европских програма за развој • ИТ тржиште у порасту, нарочито софтверска индустрија • Успостављени контакти са пријатељским и братимљеним градовима • Пословна подршка дијаспоре • Ниска пореска стопа на профит у Републици Србији • Конкурентна високообразована радна снага 	<ul style="list-style-type: none"> • Незавршена приватизација великих државних предузећа • Лоши примери приватизација државних предузећа у Нишу • Централизација институција на нивоу републике • Светска економска криза • Одсуство различитих нивоа децентрализације и недостатак дефинисаних надлежности локалних власти који утиче на питања просторног и економског развоја • Неадекватни прописи о власништву над земљиштем који ограничавају управљање некретнинама • Неконтролисана трансформација војних комплекса у друге намене • Претпостављање личних, парцијалних и партијских интереса заједничким интересима • Висок ниво корупције • Традиционалан начин размишљања и страх од промена • Локална самоуправа не располаже имовином

Становништво и образовање

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Задовољавајући проценат високообразованог становништва које живи или гравитира Граду Нишу у одређеном периоду свог живота • Развијена мрежа институција, стручњака и надлежности у здравственом сектору и сектору за социјалну заштиту • Постојање развијених културних и образовних институција и велики број културних манифестација • Квалификован и утицајан грађански сектор који је у порасту и који је активан у решавању социјалних питања 	<ul style="list-style-type: none"> • Висока и просторно неизбалансирана стопа незапослености укључујући и обучене младе људе • Социјална заштита не обухвата све грађане и нема поузданих алтернатива • Традиционални приступ образовног система • Уместо на програме и пројекте, финансирање и подршка култури су усмерени на институције • Непостојање локалне стратегије социјалне политике • „Одлив мозга“ у развијеније регионе у земљи и иностранству • Висока стопа радно способног становништва које не поседује знања, вештине и навике за рад у савременим условима пословања
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Постојање националних стратегија (за смањење сиромаштва, социјалну заштиту, итд.) • Статус Регионалног здравственог центра Ниша • Приватизација у домену образовања • Повећање броја независних културних институција и страних културних центара у Граду • Преношење надлежности за социјалну заштиту са републичког на локални ниво 	<ul style="list-style-type: none"> • Старење локалног становништва и повећање ризика од сиромаштва. • Висок степен зависности од страног улагања код организација грађанског сектора, које још увек нису заузеле чврсту позицију у локалној заједници. • Неадекватна стратегија културне политике • Ризик од социјалне сегрегације (пример Рома у локалним школама). • Процес депопулизације у региону Ниша

6.2 Дефинисање визије развоја сектора МСП и предузетништва

Град Ниш ће бити препознатљив као логистички центар региона и град са предузетничким односом према сектору малих, средњих предузећа и предузетника. Он ће бити препознатљива дестинација за све инвеститоре усмерене ка новим технологијама. На његовој територији успешно ће се развијати технолошки парк и индустријске зоне као чврста језгра развоја МСПП сектора.

6.2 Дефинисање приоритета, стратешких циљева и програма

Општи циљ Стратегије је стварање повољног пословног амбијента за инвестирање, развој предузетништва, повећање запослености, јачање конкурентности МСП и јачање иницијатива територијалног маркетинга ради побољшања имиџа града Ниша као економског центра региона у коме послују успешна, високопрофитабилна, на знању заснована МСПП, пре свега из области:

- Електронике, и електротехнике,
- Информационо комуникационе технологије,
- Машинства и аутомобилске индустрије, као и
- Сектора логистике и дистрибуције

ПРИОРИТЕТ 1: ПОДРШКА РАЗВОЈУ МАТЕРИЈАЛНЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ ЗА СЕКТОР МСПП („ТВРДА“ ПОДРШКА)

Активности Приоритета 1 имају за циљ стварање материјалне базе за оснивање и развој МСПП, као и организовање стручних тела које ће настојати да новооснованим МСПП пруже сваку врсту помоћи, како техничку тако и помоћ организационе природе. Намера Града је да створи структурне услове за позиционирање Ниша као логистичког центра региона.

Стратешки циљ 1: Стварање амбијента и структуре за пословање МСПП. Дефинисањем овог циља отпочиње се прва фаза стратегије развоја МСПП. Ова стратегија се, пре свега, огледа у искоришћавању потенцијала постојећих и формирањем нових радних зона у Граду. Коришћењем постојећих пројеката и њихов даљи развој, и то Пословног инкубатора и научно-технолошког парка „Тehnis“, Град ће настојати да омогући новооснованим МСПП лакшу адаптацију и прилагођавање на пословну климу која влада у свету предузетничког бизниса. Поред набројаног, веома важну улогу има и развој јавно-приватног партнерства, односно веза између МСПП и града/општине, као и подршка успостављању сајамских капацитета на територији Града, где би МСПП могли да пронађу своје купце, добављаче, па чак и потенцијалне инвеститоре.

Стратешки циљ 2: Стварање структурних услова за позиционирање Града Ниша као логистичког центра. Разлог за дефинисање овог стратешког циља може се пронаћи у чињеницама да Град представља саобраћајно чвориште на Коридору 10, те да на територији Града постоји међународни аеродром „Константин Велики“. Искоришћавање ових двеју предности кроз формирање једног великог логистичког и карго центра намеће се као логичан смер развоја привреде. Уз формирање карго центра неизоставни програм овог стратешког циља јесте формирање и развој Слободне зоне Ниш, која ће својим предностима употпунити слику Града Ниша као логистичког центра и позиционирати га на мапи Европе као тачку са добрим саобраћајним и инфраструктурним карактеристикама.

ПРИОРИТЕТ 2: ФИНАНСИЈСКА И НЕФИНАНСИЈСКА ПОДРШКА РАЗВОЈУ МСПП

Стратешки циљеви обухваћени Приоритетом 2 значајни су као подршка развоју МСПП сектора, нарочито када се ради о новооснованим фирмама. Улога Града у овом приоритету огледа се кроз аспекте финансијске и нефинансијске подршке.

Стратешки циљ 1: Обезбеђивање финансијске подршке оснивању и развоју МСПП. Унапређивањем пословног амбијента кроз редефинисање изворних прихода локалне самоуправе планиране су одређене подстицајне мере за сектор МСПП у виду смањења одређених такси и накнада, одобравања „грејс“ периода или увођење других врста подстицаја.

Стратешки циљ 2: Обезбеђивање нефинансијске подршке МСПП. Нефинансијска подршка подразумева анализу потенцијала и услова за пословање на територији Града уз паралелно формирање мреже институција за подршку оснивању и раду МСПП. Функционална мрежа нефинансијских институција пружаће услуге по највишим стандардима и обезбеђиваће правовремено и ефикасно сервисирање захтева и потреба МСПП. Истовремено, радиће се на унапређивању квалитета услуга локалне администрације тако да постојећи и потенцијални инвеститори могу на једном месту добити све информације, потребне дозволе и у једном дану обавити све радње неопходне за регистрацију фирме.

Стратешки циљ 3: Екстерно и интерно умрежавање сектора МСПП. Под интерним умрежавањем подразумева се сарадња унутар сектора МСПП, док екстерно умрежавање подразумева умрежавање са локалном самоуправом, универзитетима и слично. Главни задатак овог циља јесте јачање капацитета пословних организација и обезбеђивање подршке кластерима МСПП. Екстерно умрежавање обухвата повезивање и сарадњу МСПП сектора и универзитета, где се обезбеђује двострука корист. Обједињавањем теоријских и практичних знања успоставља се систем образовања који ће адекватно одговорити потребама привреде, а сектор МСПП постаје добра база за проверу свих теориских поставки и пројеката који се реализују на универзитету. Унапређење сарадње локалне самоуправе и МСПП довешће до адекватнијег препознавања потреба МСПП и начина на који органи локалне самоуправе могу да допринесу побољшању пословне климе. На овај начин стварају се добри предуслови, како за изградњу имиџа Града као пријатељски окренутог ка сектору МСПП, али и за стварање успешних јавно-приватних партнерстава.

ПРИОРИТЕТ 3: РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА ЗА КОНКУРЕНТАН МСПП СЕКТОР

За успешно пословање и развој МСПП пресудан утицај поред финансијске подршке има квалитетан и образован кадар. Без адекватних људских ресурса, спремних да одговоре на све тржишне изазове, како у локалној администрацији, тако и у сектору МСПП, сви други ресурси неће бити искоришћени на прави начин. Веома је битно и да локални органи власти имају оспособљен кадар који ће у сваком тренутку моћи да адекватно одговори на захтеве МСПП сектора, те да подржи и ефикасно прати њихов развој. С друге стране значајно је унапредити и капацитете људских ресурса у сектору МСПП, али и међу незапосленима, како би се у сваком тренутку имао адекватан одговор на тржишне захтеве.

Стратешки циљ 1: Јачање капацитета градске и општинских управа за подршку сектору МСПП. Остварење овог стратешког циља огледа се у подизању нивоа знања и вештина запослених у локалним органима, као и увођење процеса континуиране едукације запослених. Координацијом рада постојећих институција које се баве сектором МСПП тежи се ефикаснијем и потпунијем задовољавању потреба сектора МСПП, као и правовременом реакцијом на уочене проблеме у форми предлога и акција за отклањање истих.

Стратешки циљ 2: Јачање капацитета постојећих МСПП. У оквиру јачања капацитета МСПП потребно је извршити едукацију власника и запослених о неопходности услуга подршке развоју пословања (BDS) у развијеној тржишној економији и користима које настају кроз ангажман такве врсте услуга на одређеним пројектима. Предузетничко образовање подразумева образовање комбинацијом теорије и праксе и омогућава да се образовни потенцијал максимално искористи у јачању капацитета и конкурентности МСПП. У процесу унапређивања предузетничког образовања остварила би се тесна сарадња између универзитета, МСПП и локалних органа власти.

Стратешки циљ 3: Јачање капацитета институција за подршку сектору МСПП. Као што је наглашено неизоставна карика у ланцу развоја и јачања сектора МСПП представљају привредни субјекти који се баве подршком развоју пословања. Ово је врло широк спектар институција са специјализованим знањима и вештинама која је неопходно перманентно унапређивати. Да би МСПП могла да користе њихов пуни потенцијал, потребна је подршка развоју таквих привредних субјеката и њихова едукација кроз различите видове, семинара, консултативних услуга и менторинга.

Стратешки циљ 4: Оспособљавање незапослених за активно учешће у сектору МСПП кроз запошљавање и samozapošnjaвање. У координацији за НСЗ, НВО, образовним институцијама и другима, потребно је анимирати „рањиве“ категорије становништва (незапослена лица које је транзициони процес највише погодио, младо радно способно становништво, припаднике националних мањина, жене, особе са инвалидитетима) да путем похађања различитих облика доквалификације и преквалификације самостално, оснивањем сопственог бизниса, или запошљавањем у већ постојећим МСПП обезбеде себи адекватно запослење и материјалну egzистенцију.

ПРИОРИТЕТ 4: ПРОМОЦИЈА СЕКТОРА МСПП И ГРАДА НИША

Сврха овог приоритета је промоција Града Ниша као добро пословног амбијента који пружа могућности за раст и развој МСПП сектора. Посредни циљ је развој и повећања броја новооснованих МСПП, смањење незапослености, повећање привредне активности Града, циљано образовање кадрова и свеобухватни напредак.

Стратешки циљ 1: Промоција предузетништва и постојећих МСПП. Циљ промоције предузетништва огледа се у јачању свести о могућностима које пружа предузетништво, кроз промоцију идеје предузетништва и самозапошљавања. Идеја је да се предузетништво приближи становништву, да се утиче на ниво њиховог знања о могућностима, оснивању и руковођењу МСПП, као и да се подстакне иницијатива за самозапошљавање. Истовремено, радиће се на промоцији успешних предузећа која већ послују на територији Града Ниша, по претходно утврђеним критеријумима, као и на промоцији примера добре праксе из земље и иностранства.

Стратешки циљ 2: Брендирање и промоција развојних потенцијала Града Ниша. Дефинисањем свих предности које Град поседује и њиховим искоришћавањем, потребно је настојати да се Град Ниш позиционира као територија која је привлачна потенцијалним инвеститорима како за *greenfield* тако и за *brownfeild* инвестиције. Град Ниш мора постати препознатљив бренд за инвеститоре који желе да улажу у Србију, а чији је фокус на високим технологијама и услугама логистике. Без сваке сумње је и чињеница да је за остварење овог стратешког циља веома битно и јачање капацитета Канцеларије за локални економски развој за брендирање и промоцију инвестиционих потенцијала Града.

ТАБЕЛА 17: ПРЕГЛЕД ПРИОРИТЕТА, СТРАТЕШКИХ ЦИЉЕВА И ПРОГРАМА СТРАТЕГИЈЕ

Стратешки ниво	Назив	Ниво
1.	ПОДРШКА РАЗВОЈУ МАТЕРИЈАЛНЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ ЗА СЕКТОР МСПП („ТВРДА” ПОДРШКА)	Приоритет
1.1	Стварање амбијента и структуре за МСПП	Стратешки циљ
1.1.1.	Развој и опремање постојећих и нових индустријских зона	Програми
1.1.2.	Развој пословних инкубатора	
1.1.3.	Развој научно-технолошког парка „Tehnis” Ниш	
1.1.4.	Подршка успостављању и развоју сајамских капацитета	
1.2	Стварање структурних услова за позиционирање Града Ниша као логистичког центра	Стратешки циљ
1.2.1.	Формирање и развој слободне зоне Ниш	Програми
1.2.2.	Развој логистичког центра	
2.	ФИНАНСИЈСКА И НЕФИНАНСИЈСКА ПОДРШКА РАЗВОЈУ МСПП	Приоритет
2.1	Обезбеђивање финансијске подршке оснивању и развоју МСПП	Стратешки циљ
2.1.1.	Унапређење пословног амбијента кроз редефинисање изворних прихода локалне самоуправе	Програми
2.1.2.	Финансијска подршка сектору МСПП кроз креирање оперативних механизма подршке	
2.2	Обезбеђивање нефинансијске подршке МСПП	Стратешки циљ
2.2.1.	Унапређење квалитета услуга локалне самоуправе МСПП сектору	Програми
2.2.2.	Подршка унапређењу конкурентности МСПП	
2.3	Екстерно и интерно умрежавање сектора МСПП	Стратешки циљ
2.3.1.	Јачање капацитета пословних организација	Програми
2.3.2.	Подршка кластерима МСПП	
2.3.3.	Унапређење сарадње МСПП сектора и универзитета	
2.3.4.	Унапређење сарадње локалне самоуправе и МСПП	

3.	РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА ЗА КОНКУРЕНТАН МСПП СЕКТОР	Приоритет
3.1	Јачање капацитета градске и општинских управа за подршку сектору МСПП	Стратешки циљ
3.1.1.	Подизање знања и вештина запослених, постављених и именованих лица у градској и општинским управама	Програми
3.1.2.	Подршка координацији рада постојећих и нових институција надлежних за развој МСПП	
3.2	Јачање капацитета постојећих МСПП	Стратешки циљ
3.2.1.	Подршка развоју тржишта BDS у сегменту тражње	Програми
3.2.2.	Подршка унапређењу конкурентности МСПП на националном и извозним тржиштима	
3.3	Јачање капацитета институција за подршку сектору МСПП	Стратешки циљ
3.3.1.	Подршка развоју тржишта BDS у сегменту понуде	Програми
3.3.2.	Јачање капацитета јавних институција за подршку сектору МСПП	
3.4	Оспособљавање незапослених за активно учешће у сектору МСПП кроз запошљавање и самозапошљавање	Стратешки циљ
3.4.1.	Оспособљавање „рањивих” група становништва за активно учешће у сектору МСПП	Програм
4.	ПРОМОЦИЈА СЕКТОРА МСПП И ГРАДА НИША	Приоритет
4.1	Промоција предузетништва и постојећих МСПП	Стратешки циљ
4.1.1.	Промоција идеје предузетништва и самозапошљавања	Програми
4.1.2.	Подршка промоцији привреде Града Ниша	
4.2	Брендирање и промоција развојних потенцијала Града Ниша	Стратешки циљ
4.2.1.	Креирање и развој инвестиционог брэнда Града Ниша	Програми
4.2.2.	Подршка активностима територијалног маркетинга ради привлачења <i>greenfield</i> и <i>brownfield</i> инвестиција	

7. МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА

Главни стејхолдери идентификовани за праћење спровођења и евалуацију стратегије МСПП Града Ниша:

- Универзитет у Нишу
- Економски факултет у Нишу
- Приватни универзитети и факултети у Нишу
- Обласна развојна асоцијација Југ
- Регионална агенција за развој МСПП
- Инкубатор центар Ниш
- Регионална привредна комора Ниш
- Канцеларија Републичке агенције за развој МСПП у Нишу
- Филијала Националне службе за запошљавање
- Удружења МСП и предузетника

Привредно-економски савет као радно тело градског већа надлежно је за праћење спровођења стратегије. Канцеларија за локални економски развој у сарадњи са Управом за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине припрема анализу оствареног у протеклом периоду. Привредно-економски савет ће радити анализу реализованих пројеката и њихових ефеката са посебним освртом на евентуалне препреке у реализацији и давати смернице за усклађивање акционог плана.

8. АКЦИОНИ ПЛАН

Акциони план Стратегије приказан на овом месту треба да послужи као основа за израду годишњих оперативних планова с циљем реализације ове Стратегије. У акционом плану за спровођење стратегије дати су називи пројеката, претпостављени партнери у фази имплементације пројеката, временски оквир и индикатори успешно спроведених пројеката.

На овом месту важно је напоменути следеће:

- Процес планирања је идентификовао стварне потребе сектора МСПП, али због ограничених капацитета Града Ниша, пре свега људских и финансијских, неки идентификовани пројекти нису уврштени у акциони план. Ипак, могућност да они буду уврштени у акциони план постоји приликом евентуалне ревизије истог, а коју је пожељно урадити након две године.
- Због утицаја светске економске кризе, како на глобалном, тако и на националном нивоу, нека предвиђања по питању утицаја Стратегије на релевантне индикаторе се не могу дати довољно прецизно, али се очекује да ће се одређена побољшања ипак остварити, у складу са укупном ситуацијом.
- У колони “Износ и извор финансирања”:
 - “Износ” представља процењену вредности пројеката – права вредност пројеката ће бити прецизније одређена тек када се сваки конкретни пројекат детаљно развије.
 - “Извор финансирања” представља идентификоване могуће партнере за подршку имплементацији тих пројеката. То је упутство надлежном телу које ће се бавити имплементацијом пројеката из Стратегије, којој институцији/органу/донатору се треба обратити за подршку, финансирање или суфинансирање.
- У колонама “Пројекат”, “Партнери”, “Време реализације”, као и “Индикатори”, такође су дате оквирне вредности/називи, а прецизније ће бити одређени када се конкретни пројекти детаљно развију.
- Код партнера на пројекту у наредном периоду могуће је идентификовати и нове партнере,
- Код пројеката код којих је време спровођења пројеката 2009. – 2013. или 2010. – 2013. године ради се о континуираним активностима, које не подразумевају њихов завршетак до краја 2013. године, већ је временски оквир прилагођен периоду за који важи ова стратегија,
- Код пројеката код којих је време спровођења пројеката 2009. – 2013. или 2010. – 2013. године ради се о буџету за наведени вишегодишњи период
- Пројекат Изградња карго центра Ниш, је свакако стратешки пројекат Града, који како због времена реализације и предвиђених финансијских средстава (преко 60 милиона евра) није уврштен у овај акциони план, јер превазилази оквире ове секторске стратегије и сам за себе представља стратешку целину. Иначе, за овај пројекат је већ потписан уговор са инвеститором, па се његова имплементација са планског аспекта не доводи у питање.

1. ПРОБЛЕМ/ПРИОРИТЕТ: ПОДРШКА РАЗВОЈУ МАТЕРИЈАЛНЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ ЗА СЕКТОР МСПП („ТВРДА“ ПОДРШКА)					Степен приоритета (висок)
1.1. Стратешки циљ: Стварање амбијента и структуре за пословање МСПП					
1.1.1. Програм: Развој и опремање постојећих и нових индустријских зона					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
1.1.1.1.	Завршетак инфраструктурног и саобраћајног опремања радне зоне "Доње Међурово"	Град Ниш, ЈП Дирекција за изградњу града	2009	€400.000 НИП, Буџет града Ниша	Комунално опремљена радне зоне "Доње Међурово"
1.1.1.2.	Формирање нове радне зоне "Ниш - запад"	Град Ниш, ЈП Дирекција за изградњу града, ЈП Наисус, КЛЕР	2009 - 2013	€10.00.000 Буџет града Ниша, ЕИБ	Формирана радна зона Ниш – запад
1.1.1.3.	Банка земљишта расположивог за инвестирање и формирање нових индустријских зона у Нишу	Град Ниш, КЛЕР, МЕГА Програм	2009 - 2010	€20.000 УСАИД	Банка земљишта
1.1.1.4.	Комунално опремање индустријских зона у Нишу	Град Ниш, ЈП Дирекција за изградњу града, КЛЕР	2009 - 2013	€5.000.000 НИП, Буџет града Ниша	Опремљене нове индустријске зоне и локације
1.1.1.5.	Комунално опремање локација за познате инвеститоре	Град Ниш, ЈП Дирекција за изградњу града, КЛЕР	2009 - 2013	€2.500.000 НИП, Буџет града Ниша, инвеститори	Успешно завршене инвестиције у и ван радних зона
1.1.1.6.	Израда плана активности за унапређење инфраструктуре у постојећим индустријским зонама који би био у складу са потребама тржишта и европским стандардима	Град Ниш, ЈП Дирекција за изградњу града, КЛЕР	2010 - 2013	€5.000 Буџет града Ниша	План активности за унапређење инфраструктуре у постојећим индустријским зонама
1.1.1.7.	Измена и допуна планске документације и привођење намени земљишта за потребе успостављања нових индустријских зона и паркова	Град Ниш, КЛЕР, ЈП Завод за урбанизам	2010 - 2103	€15.000 НИП, Буџет града Ниша, инвеститори	Урађени ПДР за привођење земљишта намени

1.1.2. Програм: Развој пословних инкубатора					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
1.1.2.1.	Креирање сталног механизма подршке на локалном нивоу за развој нових инкубационих центара	Град Ниш, Инкубатор центар Ниш, Министарство економије и рег развоја	2009 - 2013	€500.000 Буџет града Ниша, Буџет Р. Србије, ЛЕДИБ,...	Креиран механизам подршке за развој нових инкубационих центара
1.1.2.2.	Прерастање Инкубатор центра Ниш у Научно-технолошки инкубатор – Иновациони центар	Град Ниш, Инкубатор центар Ниш, Министарство економије и рег развоја, НИП, Технис, Еи Холдинг, Универзитет у Нишу	2010 - 2013	€1.000.000 Град Ниш, Инкубатор центар Ниш, Министарство економије и рег развоја, НИП, донатори	Инкубатор центра Ниш прерастао у Научно-технолошки инкубатор – Иновациони центар
1.1.2.3.	Формирање секторски специјализованих инкубатор центара	Град Ниш, Инкубатор центар Ниш, Министарство економије и рег развоја, НИП, Универзитет у Нишу, КЛЕР, градске општине	2010 - 2013	€500.000 Град Ниш, Инкубатор центар Ниш, Министарство економије и рег развоја, НИП, донатори, ЛЕДИБ	Формирани секторски специјализовани инкубатор центри

1.1.3 Програм: Развој научно-технолошког парка „Технис“ Ниш					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
1.1.3.1.	Техничка припрема локације за формирање Технолошког парка „Технис“ Ниш	Град Ниш, Инкубатор центар Ниш, Министарство економије и рег развоја, НИП, Технис, Еи Холдинг, Универзитет у Нишу	2009 - 2010	€50.000 Буџет града Ниша, Буџет Р. Србије	Извршена техничка припрема за оснивање Технолошког парка „Технис“ Ниш
1.1.3.2.	Комунално опремање и ревитализација постојеће инфраструктуре Технис-а	Град Ниш, Инкубатор центар Ниш, Министарство економије и рег развоја, НИП, Технис, Еи Холдинг, Универзитет у Нишу	2009 - 2013	€15.000.000 Буџет града Ниша, Буџет Р. Србије, донатори, инвеститори	Ревитализована инфраструктура и објекти Технис Ниш

1.1.4. Програм: Подршка успостављању и развоју сајамских капацитета					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
1.1.4.1.	Студија изводљивости изградње сајмишта у Нишу	Град Ниш, Градске општине, КЛЕР	2010	€30.000 УСАИД, донатори	Студија изводљивости
1.1.4.2.	Израда планске документације за Сајам	Град Ниш, Завод за урбанизам	2010-2011	€50.000 Буџет града Ниша	ПДР Сајмиште
1.1.4.3	Формирање партнерског предузећа за управљање сајмом	Град Ниш, Инвеститор	2011 - 2013	€2.000 Град Ниш, Инвеститор	Формирано предузеће за управљање Сајмиштем
1.1.4.4	Организација сајамских манифестација	Град Ниш, Инвеститор, КЛЕР, ТОН	2009 - 2013	€500.000 ЛЕДИБ, УСАИД, ЕУ, Донатори	Организоване сајамске манифестације (број)

1.2. Стратешки циљ: Стварање структурних услова за позиционирање Града Ниша као логистичког центра					
1.2.1. Програм: Формирање и развој Слободне зоне Ниш					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
1.2.1.1.	Израда студије економске оправданости успостављања Слободне зоне Ниш	Град Ниш, ЈП Аеродром, А.Д. Вулкан, ЕИ Холдинг, Технис	2009 - 2010	€15.000 Буџет Града Ниша	Студија економске оправданости
1.2.1.2.	Формирање предузећа за управљање Слободном зоном Ниш	Град Ниш, ЈП Аеродром, А.Д. Вулкан, ЕИ Холдинг, Технис	2009 - 2010	€2.000 Град Ниш, ЈП Аеродром, А.Д. Вулкан, ЕИ Холдинг, Технис	Формирано предузеће Слободна зона Ниш
1.2.1.3.	Израда програма и оперативног плана за рад Слободне зоне	Град Ниш, КЛЕР, Предузеће Слободна зона Ниш	2010 - 2011	€10.000 Град Ниш, КЛЕР, Предузеће Слободна зона Ниш, донатори	Програм и оперативни план за рад Слободне зоне

1.2.2. Програм: Развој логистичког центра					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
1.2.2.1.	Израда студије изводљивости логистичког центра	Град Ниш, ЈП Аеродром, Марко Поло програм, ЛЕДИБ програм	2010 - 2011	€30.000 ЛЕДИБ, Марко Поло програм, УСАИД, донатори	Студија изводљивости
1.2.2.2.	Усклађивање стратешких докумената са потребама привреде у Нишу и планираним инвестицијама	Град Ниш, КЛЕР, ЈП Завод за урбанизам, РПК, други	2010 - 2013	€30.000 Град Ниш, донатори	Усклађене потребе МСПП и Стратешка документа
1.2.2.3.	Успостављање стратешког партнерства на развоју логистичког и карго центра	Град Ниш, ЈП Аеродром Ниш, Еуеџах, други инвеститори	2010	€2.000 Град Ниш, Инвеститори	Успостављено стратешко партнерство за развој Ниша као логистичког центра региона

2 . ПРОБЛЕМ / ПРИОРИТЕТ: ФИНАНСИЈСКА И НЕФИНАНСИЈСКА ПОДРШКА РАЗВОЈУ МСПП				Степен приоритета (висок)	
2.1. Стратешки циљ: Обезбеђивање финансијске подршке оснивању и развоју МСПП					
2.1.1. Програм: Унапређење пословног амбијента кроз редефинисање изворних прихода локалне самоуправе					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
2.1.1.1.	Израда буџета развојног фонда града, правно регулисање рада, избор и едукација кадрова, одређивање простора за рад и техничко опремање	Град Ниш, ИЦ Ниш, градске општине, РПК, пословна удружења	2010	€40.000 ЛЕДИБ, Град Ниш, предузетници, донатори	База података, предлог за финансирање фонда
2.1.1.2.	Редефинисање изворних прихода локалне самоуправе ради растеређења локалне пословне заједнице и стварања повољног амбијента за пословање	Град Ниш, ИЦ Ниш, градске општине, РПК	2010	€10.000 ЛЕДИБ, Град Ниш, предузетници, донатори	База података, предлог за финансирање фонда

2.1.2. Програм: Финансијска подршка сектору МСПП кроз креирање оперативних механизма подршке					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
2.1.2.1	Израда база МСПП у граду Нишу са подацима о њиховој ликвидности и основним показатељима	КЛЕР, Мрежа центара за развој МСПП градских општина	2009 - 2010	€5.000 ЛЕДИБ, Буџет града Ниша, предузетници	База података
2.1.2.2	Израда базе потенцијалних извора финансирања рада развојног фонда града (фондови, агенције, пословне банке, пројекти, кредити министарстава, градски буџет, Фонд за развој и самофинансирање заједничких потреба грађана, сопствена средства носилаца активности (компаније) и средства заинтересованих домаћих инвеститора)	Град Ниш, ИЦ Ниш, градске општине, РПК, пословна удружења	2010	€10.500 ЛЕДИБ, Град Ниш, предузетници, донатори	База података, предлог за финансирање фонда
2.1.2.3	Креирање базе података извора финансија доступних МСПП са стране комерцијалних извора финансирања	Инкубатор центар Ниш / Град Ниш / Мрежа центара за развој предузетништва	2009 – 2010	€10.000 Буџет града Ниша, донатори	База података

2.2. Стратешки циљ: Обезбеђивање нефинансијске подршке МСПП					
2.2.1. Програм: Унапређење квалитета услуга локалне самоуправе МСПП сектору					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
2.2.1.1.	Успостављање и функционисање центра Све на једном месту	ЛЕДИБ, КЛЕР, ИЦ Ниш, НВО	2010 -2011	€10.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Успостављен центар све на једном месту
2.2.1.2.	Пружање услуга МСПП (Предузетнички тренинзи, саветодавне услуге, правне процедуре, информације о раду институција повезаних са МСП и сл.)	ЛЕДИБ, КЛЕР, ИЦ Ниш, НВО	2010 -2013	€100.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Број едукованих МСПП
2.2.1.3.	Едукација и компјутерско описмењивање службеника за ефикаснији рад	ЛЕДИБ, КЛЕР, ИЦ Ниш, НВО	2010 -2013	€25.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Број едукованих службеника
2.2.1.4.	Израда и одржавање портала за МСПП на сајту града Ниша – КЛЕР/ТОН (е-катастар, преглед земљишних књига, захтев за пријава радова, захтев за одобрење пружања угоститељских услуга, категоризација соба /апартмана, захтев за издавања одобрења за пружање осталих туристичких услуга грађана)	КЛЕР, Град Ниш, Градске општине	2010 -2013	€80.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Број посетилаца портала

2.2.2. Програм: Подршка унапређењу конкурентности МСПП					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
2.2.2.1	Подршка примени иновативних решења у производе рада МСП	КЛЕР, ИЦ Ниш, Универзитет у Нишу	2010 - 2013	€100.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, Влада Р.Србије, донатори	Број пријављених патената МСПП
2.2.2.2.	Подршка едукацији и увођењу стандарда и система квалитета	КЛЕР, ИЦ Ниш, градске општине, НСЗ, РПК, РАМСПП	2010 - 2013	€2.000.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, Влада Р.Србије, донатори	Број едукација и сертификација МСПП
2.2.2.3.	Подршка подизању нивоа знања МСПП у области менаџмента (општи менаџмент, финансијски менаџмент, меркетинг менаџмент)	КЛЕР, ИЦ Ниш, градске општине, НСЗ, РПК, РАМСПП	2010 - 2013	€150.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, Влада Р.Србије, донатори	Број едукација МСПП
2.2.2.4.	Подршка подизању нивоа знања МСПП у области интернационализације	КЛЕР, ИЦ Ниш, градске општине, НСЗ, РПК, РАМСПП	2010 - 2013	€100.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, Влада Р.Србије, донатори	Број едукација МСПП

2.3. Стратешки циљ: Екстерно и интерно умрежавање сектора МСПП					
2.3.1. Програм: Јачање капацитета пословних организација					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
2.3.1.1.	Унапређење капацитета и сарадње Градске управе и РПК Ниш	Град Ниш, КЛЕР, РПК, РАМСПП, НВО	2010 -2013	€20.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, Влада Р.Србије, донатори	Број заједничких активности
2.3.1.2.	Интеграција предузетничких удружења	Град Ниш, КЛЕР, РПК, удружења предузетника, ИЦ Ниш, ЦЕБН, ЛЕДИБ	2010 -2013	€20.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, Влада Р.Србије, донатори	Број удружења предузетника
2.3.1.3.	Формирање и јачање капацитета СЕВН (Central European Business Network) на територији града Ниша и Србије	Град Ниш, КЛЕР, РПК, удружења предузетника, ИЦ Ниш, ЦЕБН, ЛЕДИБ	2010 -2013	€50.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, Влада Р.Србије, донатори	Број предузетника и удружења предузетника чланица ЦЕБН
2.3.1.4.	Умрежавање локалних пословних удружења са сличним у партнерским градовима и регијама	Град Ниш, КЛЕР, РПК, удружења предузетника, ИЦ Ниш, ЦЕБН, ЛЕДИБ	2010 -2013	€50.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, Влада Р.Србије, донатори	Број успостављених партнерстава

2.3.2. Програм: Подршка кластерима МСПП					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
2.3.2.1.	Подршка формирању секторских кластера (ИКТ, електро, металопрерађивачки, прерада хране, туризам, дрвопрерађивачка индустрија, и др.)	Град Ниш, КЛЕР, РПК, удружења предузетника, ИЦ Ниш, ЦЕБН, ЛЕДИБ	2010 -2013	€300.000 Град Ниш, ЛЕДИБ Влада Р.Србије, донатори	Број успостављених кластера, број чланица кластера
2.3.2.2.	Реструктурирање и унапређење рада постојећих кластера у Граду (грађевински, текстилни и производња органске хране)	Град Ниш, КЛЕР, РПК, удружења предузетника, ИЦ Ниш, ЦЕБН, ЛЕДИБ	2010 -2013	€300.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, Влада Р.Србије, донатори	Број успостављених кластера, број чланица кластера

2.3.3. Програм: Унапређење сарадње МСПП сектора и универзитета					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
2.3.3.1.	Интеграција релевантних факултета у рад кластера	Град Ниш, КЛЕР, ИЦ Ниш, ЛЕДИБ, Универзитет у Нишу	2010 - 2013	€20.000 Град Ниш. ЛЕДИБ, Влада Р. Србије	Број факултета чланова кластера
2.3.3.2.	Формирање инкубатора за spin-off	Град Ниш, КЛЕР, ИЦ Ниш, ЛЕДИБ, Универзитет у Нишу, ЕИ Холдинг, ТЕХНИС	2010 - 2013	€1.000.000 Град Ниш. ЛЕДИБ, Влада Р. Србије, НИП, ЕУ, донатори	Формиран инкубатор за spin-off Број spin-off предузећа у Инкубаторима
2.3.3.3.	Имплементација истраживачких програма универзитета у МСПП	Град Ниш, КЛЕР, ИЦ Ниш, ЛЕДИБ, Универзитет у Нишу, РПК, удружења предузетника	2010 - 2013	€300.000 Град Ниш. ЛЕДИБ, Влада Р. Србије, НИП, ЕУ, донатори	Број регистрованих патената МСПП Број МСПП са успостављеним односима са ИР институцијама
2.3.3.4.	Програми „head hunting-a“ на релацији МСПП-универзитети	Град Ниш, КЛЕР, ИЦ Ниш, ЛЕДИБ, Универзитет у Нишу, РПК, удружења предузетника	2010 - 2013	€500.000 Град Ниш. ЛЕДИБ, Влада Р. Србије, НИП, ЕУ, донатори	Број студената завршних година са уговорима о стипендирању и сл. Са сектором МСПП

2.3.4. Програм: Унапређење сарадње локалне самоуправе и МСПП					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
2.3.4.1.	Спровођење БАС (истраживања ставова локалне пословне заједнице) анкете на годишњем нивоу	Град Ниш, КЛЕР, ИЦ Ниш, ЛЕДИБ, УСАИД МЕГА, НВО	2010 - 2013	€30.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	БАС анкета 2009 -2013
2.3.4.2.	Израда и спровођење БРЕ (програма задржавања постојећих и ширења пословних активности МСПП) програма на годишњем нивоу а на основу резултата БАС анкете	Град Ниш, КЛЕР, ИЦ Ниш, ЛЕДИБ, УСАИД МЕГА, НВО	2010 - 2013	€30.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	БРЕ програм 2009 -2013
2.3.4.3.	Додела годишњих награда најуспешнијим привредницима	Град Ниш, КЛЕР, ИЦ Ниш	2010 - 2013	€25.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Број оджаних састанака Градоначелника и градског руководства са привредницима
2.3.4.4.	Презентација планова јавних набавки градске управе и ЈП локалној пословној заједници	Град Ниш, КЛЕР	2010 - 2013	€4.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Презентације МСППу

3 . ПРОБЛЕМ/ПРИОРИТЕТ: РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА ЗА КОНКУРЕНТАН МСПП СЕКТОР					Степен приоритета (висок)
3.1. Стратешки циљ: Јачање капацитета градске и општинских управа за подршку сектору МСПП					
3.1.1. Програм: Подизање знања и вештина запослених, постављених и именованих лица у градској и општинским управама					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
3.1.1.1.	Едукација кадрова органа локалне самоуправе надлежних за МСПП, у различитим областима	Град Ниш, градске општине	2009 - 2013	€100.000 донатори	Број едукација и број едукованих
3.1.1.2.	Подизање свести свих надлежних у локалним и градској управи о значају МСПП, као извора прихода локалне самоуправе	Град Ниш, градске општине	2009 - 2013	€25.000 ЛЕДИБ, донатори	Анкета

3.1.2. Програм: Подршка координацији рада постојећих и нових институција надлежних за развој МСПП					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
3.1.2.1.	Формирање савета свих институција надлежних за подршку МСПП и одржавање двомесечних састанака представника институција – савета	КЛЕР	2010	€10.000 Буџет града Ниша, ЛЕДИБ, донатори	Акт о формирању савета
3.1.2.2.	Израда мапе постојећих институција за подршку сектору МСПП, са дефинисаним надлежностима	КЛЕР и остали стејкхолдери	2009 - 2010	€5.000 Буџет града Ниша, ЛЕДИБ, донатори	Мапа постојећих институција за подршку МСПП

3.2. Стратешки циљ: Јачање капацитета постојећих МСПП					
3.2.1 Програм: Подршка развоју тржишта БДС у сегменту тражње					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
3.2.1.1.	Успостављање ваучерског система за услуге према МСПП	Град Ниш, КЛЕР, ЛЕДИБ, ИЦ Ниш	2010	€30.000 ЛЕДИБ	Правилник о ваучерском систему
3.2.1.2.	Суфинансирање програма за реализацију ваучерског система	Град Ниш, КЛЕР, ЛЕДИБ, ИЦ Ниш	2010 - 2014	€1.000.000 ЛЕДИБ, Град Ниш	Број ваучера и укупна вредност

3.2.2 Програм: Подршка унапређењу конкурентности МСПП на националном и извозним тржиштима					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
3.2.2.1.	Промоција савремених начина удруживања МСПП у ЕУ и имплементација искуства добре праксе на територији Ниша	Град Ниш, КЛЕР, ЛЕДИБ, ИЦ Ниш, предузетници	2010 - 2013	€17.500 ЛЕДИБ, донатори	Број промоција, догађаја, едукација
3.2.2.2.	Подршка коришћењу ИКТ у сектору МСП	Град Ниш, КЛЕР, ЛЕДИБ, ИЦ Ниш, предузетници, градске општине	2010 - 2013	€100.000 ЛЕДИБ, Град Ниш	Број МСПП који дневно користе ИКТ у пословању

3.3. Стратешки циљ: Јачање капацитета институција за подршку сектору МСПП					
3.3.1 Програм: Подршка развоју тржишта BDS у сегменту понуде					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
3.3.1.1.	Идентификација и јачање капацитета БДС провајдера у циљу сертификације	Град Ниш, Општине Нишавског округа, ЛЕДИБ	2010 - 2012	€300.000 ЛЕДИБ, Град Ниш	Број едукација за несертификоване БДС

3.3.2 Програм: Јачање капацитета јавних институција за подршку сектору МСПП					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
3.3.2.1.	Увођење електронског пословања (e-business) у систем пословања локалне самоуправе	Град Ниш, градске општине и ЈП	2010 - 2013	€30.000 Град Ниш, донатори	Број виртуелизованих терминала и е-сервиса локалне управе
3.3.2.2.	Развој ВПН система (VPN – Virtual private network) пословања између локалне самоуправе и МСПП као и између самих МСП	Град Ниш, градске општине и ЈП	2010 - 2013	€200.000 Град Ниш, донатори	

3.4. Стратешки циљ: Оспособљавање незапослених за активно учешће у сектору МСПП кроз запошљавање и samozapoшњавање					
3.4.1 Програм: Оспособљавање „рањивих” група становништва за активно учешће у сектору МСПП					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
3.4.1.1.	Подршка женском предузетништву	Град Ниш, НСЗ, Теодора, ЕНЕЦА, ИЦ Ниш, НВО	2009 - 2013	€40.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Удео жена у предузетништву
3.4.1.2.	Подршка предузетништву код Рома	Град Ниш, НСЗ, ЕНЕЦА, ИЦ Ниш, НВО	2009 - 2013	€50.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Удео Рома и других нац. мањина у предузетништву
3.4.1.3.	Подршка омладинском предузетништву	Град Ниш, НСЗ, ЕНЕЦА, ИЦ Ниш, НВО	2009 - 2013	€500.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Удео младих у укупном роју незапослених
3.4.1.4.	Омогућавање приступа институцијама за подршку МСПП ОСИ	Град Ниш, НВО, Градске општине	2010 - 2013	€10.000 ЛЕДИБ	Број институција које омогућавају приступ ОСИ

4 . ПРОБЛЕМ/ПРИОРИТЕТ: ПРОМОЦИЈА СЕКТОРА МСПП И ГРАДА НИША					Степен приоритета (висок)
4.1. Стратешки циљ: Промоција предузетништва и постојећих МСПП					
4.1.1. Програм: Промоција идеје предузетништва и самозапошљавања					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
4.1.1.1.	ТВ квиз „Сам свој газда,, - пут до сопственог бизниса	Град Ниш, ИЦ Ниш, НВО	2010 - 2013	€50.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Број емитованих програма
4.1.1.2.	Радио емисија „Сам свој газда“	Град Ниш, ИЦ Ниш, НВО	2010 - 2013	€30.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Број емитованих програма
4.1.1.3.	Израда и публикавање билтена за МСПП	Град Ниш, ИЦ Ниш, НВО	2010 - 2013	€50.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Број издатих билтена
4.1.1.4.	Израда и емитовање кратке дневне ТВ форме о предузетништву	Град Ниш, ИЦ Ниш, НВО	2010 - 2013	€50.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Број емитованих програма
4.1.1.5.	Промоција примера добре праксе	Град Ниш, ИЦ Ниш, НВО	2010 - 2013	€30.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Број емитованих програма

4.1.2. Програм: Подршка промоцији привреде Града Ниша					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
4.1.2.1.	Формирање Клуба успешних привредника града Ниша	Град Ниш, ИЦ Ниш, НВО, МСПП	2010 - 2011	€20.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Број чланова клуба
4.1.2.2.	Израда промо материјала за организовано учешће града и МСПП на сајмовима	Град Ниш, МСПП	2010 - 2013	€25.000 Град Ниш, ИЦ Ниш, НВО, МСПП	Број штампаних материјала
4.1.2.3.	Годишња награда најуспешнијим МСПП од стране КЛЕР-а града Ниша	КЛЕР, ИЦ Ниш	2010 - 2013	€5.000 Град Ниш, ИЦ Ниш, НВО, МСПП	Број награђених МСПП
4.1.2.4.	Организација годишње конференције о развоју МСПП	Град Ниш, ИЦ Ниш, Универзитет у Нишу	2010 - 2013	€120.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Број МСПП учесника на конференцији

4.2. Стратешки циљ: Брендирање и промоција развојних потенцијала Града Ниша					
4.2.1. Програм: Креирање и развој инвестиционог бренда Града Ниша					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
4.2.1.1.	Постављање трајних билборда на улазима и излазима из града из правца Београда, Скопља и Софије и на граничним прелазима по уласку у Србију	Град Ниш, КЛЕР, ТОН	2009 - 2010	€2.000.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Број постављених билборда и број путника - пролазника којима је пренета информација о граду
4.2.1.2.	Редизајнирање и координација сајтова Града Ниша, КЛЕР, ТОН. Осталих градских и општинских управа и ЈП	Град Ниш, КЛЕР, ТОН	2009 - 2010	€10.000 Град Ниш, ЛЕДИБ, донатори	Број постављених билборда и број путника - пролазника којима је пренета информација о граду
4.2.1.3.	Успостављање међународног кредитног рејтинга града Ниша	Град Ниш, КЛЕР	2009 - 2013	€120.000 Буџет града Ниша, УСАИД, ЛЕДИБ, донатори	Међународни кредитни рејтинг града Ниша

4.2.2. Програм: Подршка активностима територијалног маркетинга ради привлачења <i>greenfeeld</i> и <i>brownfeeld</i> инвестиција					
Број	Пројекат	Партнери	Време	Износ и извор финансирања	Индикатори
4.2.2.1.	Промоција потенцијала за организовану индустријску производњу у оквиру Индустријских зона у Нишу	Град Ниш, КЛЕР, НВО	2010 - 2013	€400.000 Град Ниш, донатори	Број промотивних активности
4.2.2.2.	Организација сајма инвестиција у Нишу	Град Ниш, КЛЕР, ИЦ Ниш, НВО	2010 - 2013	€50.000 Град Ниш, донатори	Број организованих догађаја
4.2.2.3.	Наступ на сајмовима инвестиција у иностранству (Беч, Москва, Минхен,...)	Град Ниш, КЛЕР, НВО	2009 - 2013	€100.000 Град Ниш, донатори	Број организованих догађаја

9. ЛОГИЧКИ ОКВИР

Општи циљ	Објективно проверљиви индикатори	Извори провере	Ризици и претпоставке
<p>Општи циљ Стратегије је Стварање повољног пословног амбијента за инвестирање, развој предузетништва, повећање запослености, јачање конкурентности МСП и јачање иницијатива територијалног маркетинга ради побољшања имиџа града Ниша као економског центра региона у коме послују успешна, високопрофитабилна, на знању заснована МСПП</p> <p>Овај циљ Стратегије оствариће се кроз реализацију мера, задатака и активности утврђених кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> Промоцију Града Ниша као регионалног центра у коме послују успешна, високопрофитабилна, на знању заснована МСПП, пре свега из области: електронике и електротехнике, ИКТ, аутомобилске индустрије, машинства и сектора логистике и дистрибуције 	<ol style="list-style-type: none"> Број регистрованих МСП Број нових предузећа који успешно опстају у првим годинама пословања Стопа раста и развоја сектора МСПП Број нових радних места у сектору МСП Стопа раста запослености Учешће сектора МСПП у укупном извозу Стопа раста извоза Индикатори развијености општина и региона Индикатори конкурентности БДП по глави становника (<i>per capita</i>) 	<ol style="list-style-type: none"> Регистар привредних субјеката АПР Извештаји о МСПП Републичког завода за развој Србије Републички завод за статистику и одељење за статистику у ГУ. Извештај о раду ГУ и установа у Граду Евиденција НБС и НСЗ Истраживања и спроведене анкете и прес клипинзи 	<ol style="list-style-type: none"> Политичка нестабилност и непостојање консензуса о важним питањима развоја Града Ограничена финансијска средства за подстицање развоја предузетништва и сектора МСП Слаба организованост сектора МСПП и недостатак дијалога и партнерства са јавним сектором; Недовољни капацитети јавног и приватног сектора да у потпуности искористе расположиве ресурсе (претприступне фондове ЕУ, развојне програме ЕУ и других међународних институција, донаторске програме за развој подршке МСП) Недовољна надлежност Града Ниша у области развоја МСП

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Политике (мере) за привлачење инвестиција и индустријске реалокације (порески и финансијски подстицаји, административна ефикасност, услуге за предузећа, “све на једном месту“ концепт, развојна агенција/јединица за развој) ▪ Политике за подршку предузетништву у терцијарном сектору ▪ Политике за побољшање квалитета радне снаге (стручно усавршавање, тренинг и едукације, универзитетски мастери, доживотно образовање, центри за развој каријере) ▪ Политике за јачање конкурентности и веза између предузећа и универзитета (технолошки паркови, научно-технолошки инкубатори и кластери) ▪ Политике за стварање материјалне и нематеријалне инфраструктуре (индустријске зоне, бизнис инкубатори, научни и технолошки комплекси, индустријски паркови, слободне царинске зоне, логистичке платформе) ▪ Политике за решавање 			
---	--	--	--

<p>проблема незапослености (развојни планови за превазилажење јаза између потреба привреде и постојећих образовних профила, центри за радну оријентацију, програми кредитирања малих и средњих предузећа, програми start-up кредита)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Политике урбаног маркетинга (ширење културе и праксе стратешког планирања; маркетинг територије (локације) усмерен ка екстерним субјектима у циљу ширења нове слике „будућег Ниша”) 			
--	--	--	--

Циљеви	Објективно проверљиви индикатори	Извори провере	Ризици и претпоставке
<p>Приоритет 1: ПОДРШКА РАЗВОЈУ МАТЕРИЈАЛНЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ ЗА СЕКТОР МСПП („ТВРДА” ПОДРШКА)</p> <p>Активности у оквиру Приоритета 1 ће допринети развоју МСПП кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стварање амбијента и структуре за МСПП тј. Развој и опремање постојећих и нових радних зона • Развој пословних инкубатора • Развој технолошког парка „Тehnis” Ниш • Развој јавно-приватног партнерства • Подршка успостављању и развоју сајамских капацитета • Стварање структурних услова за позиционирање Града Ниша као логистичког центра • Формирање и развој слободне зоне Ниш • Развој логистичког и карго 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Број нових предузећа 2. Број запослених у МСПП 3. Број обука за предузетнике почетнике 4. Обим и обухват финансијске помоћи за нова предузећа 5. Број нових услуга локалне администрације усмерене ка МСПП 6. Броју станара пословних инкубатора 7. Број предузећа у научно – технолошком парку 8. Број склопљених уговора о формирању јавно приватних предузећа 9. Формиран логистички и карго центар 10. Повећани капацитети аеродрома „Константин велики“ 11. Формирана слободна зона Ниш 12. Број организованих и 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Регистар привредних субјеката АПР 2. Подаци РЗС 3. Подаци Пореске управе (статистика пореза) 4. Подаци Националне службе за запошљавање 5. Извештај о броју станара пословних инкубатора (интерни извештају, извештаји поднети СГ Ниша, финансијски извештаји о пословању) 6. Интерни извештај о пословању научно технолошког парка, Извештаји ка СГ Ниша и извештаји годишњи и финансијски ка Републичким органима и надлежном министарству 7. Извештај Републичке агенције за регистре о регистрованим ППП 8. Извештаји о услугама карго центра – финансијски показатељи и изводи финансијских служби 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Политичка нестабилност и непостојање консензуса о важним питањима развоја Града 2. Ограничена финансијска средства за подстицање развоја предузетништва и сектора МСП 3. Слаба организованост сектора МСПП и недостатак дијалога и партнерства са јавним сектором 4. Недефинисани услови пословања новоформираних предузећа због недостатка адекватне регулативе на локалном и / или републичком нивоу 5. Недефинисани услови коришћења слободног неба и других ЕУ предуслова за функционисање аеродромских капацитета 6. Недовољна сарадња локалних и републичких власти

Циљеви	Објективно проверљиви индикатори	Извори провере	Ризици и претпоставке
центра	посећених сајмова	9. Број регистрованих нових летова и број путника из националне евиденције авио саобраћаја и интерних докумената аеродрома 10. Регистрациони лист слободне зоне, званична документа регистрације 11. Прес клипинзи 12. Извештај о раду релевантних градских управа	

Циљеви	Објективно проверљиви индикатори	Извори провере	Ризици и претпоставке
<p>Приоритет 2: ФИНАНСИЈСКА И НЕФИНАНСИЈСКА ПОДРШКА РАЗВОЈУ МСПП</p> <p>Активности у оквиру Приоритета 2 ће допринети развоју МСПП кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обезбеђивање финансијске подршке оснивању и развоју МСПП • Финансијска подршка оснивању нових МСПП • Унапређење пословног амбијента кроз редефинисање изворних прихода локалне самоуправе • Формирање мреже институција за подршку МСПП • Унапређење квалитета услуга локалне самоуправе МСПП сектору • Подршка унапређењу конкурентности МСПП • Екстерно и интерно умрежавање сектора МСПП • Јачање капацитета пословних организација 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Број нових предузећа 2. Број запослених у МСПП 3. Број обука за предузетнике (почетнике) 4. Број нових услуга локалне администрације усмерене ка МСПП 5. Број наступа кластера на домаћем и иностраном тржишту 6. Број високо едукованих кадрова запослених у МСПП 7. Број ангажованих факултета/студената на развијању стратегија МСПП и на конкретним пословима 8. Број запослених студената као резултат директне сарадње универзитета и МСПП 9. Број иновација у МСПП 10. Број МСПП која сарађују са научноистраживачким институцијама 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Регистар привредних субјеката АПР 2. Подаци РЗС 3. Подаци Пореске управе (статистика пореза) 4. Подаци Националне службе за запошљавање 5. Програми наставе из предузетништва у школама и на универзитетима 6. Евиденција НСЗ 7. Евиденција Универзитета / факултета у Нишу 8. Интерне евиденције 9. Званични статистички подаци 10. Спроведена анкета у МСПП сектору 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Посвећеност руководства Града Ниша и других ресорно задужених институција 2. Одзив институција државе из области образовања 3. Недостатак средстава за подршку развоју МСП 4. Слаб потенцијал постојећих људских ресурса за примену нових знања намењених унапређењу конкурентности 5. Низак ниво поверења МСПП сектора према програмима спровођених од стране органа државе 6. Неусклађеност програма високог образовања и потреба привреде 7. Недостатак средстава за изградњу институционалних видова подршке МСПП сектору 8. Спремност МСПП да се ангажују у иновацијама и сарађују са центрима знања

Циљеви	Објективно проверљиви индикатори	Извори провере	Ризици и претпоставке
<ul style="list-style-type: none"> • Подршка кластерима МСПП • Унапређење сарадње МСПП сектора и универзитета • Унапређење сарадње локалне самоуправе и МСПП 	<ol style="list-style-type: none"> 11. Број МСПП која имају стабилне (трајне) односе по питању трансфера знања и технологија са страним компанијама 12. Број предузећа који је завршио процес увођења система квалитета 13. Број успешних пријава у оквиру програма ЕУ за иновације 		<ol style="list-style-type: none"> 9. Способност МСПП да испуне међународне стандарде квалитета 10. Отежан приступ МСПП великим пословним системима 11. Способност МСПП да испуне извозне захтеве 12. Спор процес европских интеграција 13. Спремност и заинтересованост за успостављање партнерства са међународним истраживачким институцијама

Циљеви	Објективно проверљиви индикатори	Извори провере	Ризици и претпоставке
<p>Приоритет 3: РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА ЗА КОНКУРЕНТАН МСПП СЕКТОР</p> <p>Активности у оквиру Приоритета 3 допринеће развоју МСПП кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Јачање капацитета градске и општинских управа за подршку сектору МСПП • Подизање знања и вештина запослених, постављених и именованих лица у градској и општинским управама • Подршка координацији рада постојећих и нових институција надлежних за развој МСПП • Јачање капацитета постојећих МСПП • Подршка развоју тржишта БДС у сегменту тражње • Подршка унапређењу конкурентности МСПП на националном и извозним тржиштима • Унапређење предузетничког образовања • Подршка развоју тржишта БДС у сегменту понуде 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Стратешки документи из области предузетничког образовања (на свим нивоима образовања) 2. Број ученичких предузећа 3. Број тренинг програма из области менаџмента 4. Број власника МСПП и менаџера који учествују у различитим програмима унапређења менаџерских вештина 5. Број запослених у МСПП који учествују у различитим програмима унапређења знања и вештина 6. Број МСПП којима су пружене саветодавне услуге 7. Број и структура иновација у МСП 8. Број МСПП која сарађују са научноистраживачким институцијама 9. Број МСПП која имају стабилне (трајне) односе по питању трансфера знања и технологија са страним 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Регистар привредних субјеката АПР 2. Подаци РЗС 3. Подаци пореске управе (статистика пореза) 4. Подаци националне службе за запошљавање 5. Извештаји о одржаним обукама за запослене у МСП 6. Извештаји о МСПП којима су пружене консултантске услуге 7. Извештаји о трансферима знања и системима квалитета уведеним у МСП 8. Извештај Европске Комисије 9. Спроведена анкета у МСПП сектору 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Слаб потенцијал постојећих људских ресурса за примену нових знања намењених унапређењу конкурентности 2. Низак ниво поверења МСПП сектора према програмима које спроводе државни органи 3. Неусклађеност програма формалног образовања и потреба привреде 4. Незаинтересованост радно способног становништва за усавршавање

<ul style="list-style-type: none"> • Формирање и јачање капацитета јавних институција за подршку сектору МСПП • Оспособљавање „рањивих” група становништва за активно учешће у сектору МСПП 	<p>компанијама</p> <ol style="list-style-type: none"> 10. Број предузећа који је завршио процес увођења система квалитета 11. Број успешних пријава на програме ЕУ за јачање капацитета (људских ресурса) у МСПП сектору 12. Број нових радних места у сектору МСП 13. Стопа раста запослености 14. Учешће сектора МСПП у укупном извозу 15. Стопа раста извоза 		
---	---	--	--

Циљеви	Објективно проверљиви индикатори	Извори провере	Ризици и претпоставке
<p>Приоритет 4: ПРОМОЦИЈА СЕКТОРА МСПП И ГРАДА НИША</p> <p>Активности у оквиру Приоритета 4 допринеће развоју МСПП кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Промоција постојећих МСПП • Промоција идеје предузетништва и самозапошљавања • Подршка промоцији привредних потенцијала Града Ниша • Креирање и развој инвестиционог бренда Града Ниша • Подршка активностима територијалног маркетинга ради привлачења <i>greenfeeld</i> и <i>brownfeeld</i> инвестиција 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Туристички промет на територији Ниша 2. Буџет Канцеларије за локални економски развој 3. Буџет Туристичке организације Ниша 4. Број нових радних места у сектору МСП 5. Стопа раста запослености 6. Учешће сектора МСПП у укупном извозу 7. Стопа раста извоза 8. Вредност (страних директних) инвестиција 9. Број програма/емисија произведених и емитованих на ТВ (локални, национални канали), Прес клипинзи 10. Број организованих и посећених сајмова 11. Број нових повољности и подршка коју Град нуди инвестицијама 12. Међународни кредитни рејтинг 13. Број урађених и штампаних 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Извештаји о инвестицијама МСП 2. Национална служба запошљавања 3. Извештаји о извозу МСПП Републичког завода за статистику 4. Извештај о приливу средстава оствареног туризмом 5. АПР 6. НБС 7. Извештај о раду градских управа и установа 8. Службени гласник Града Ниша 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Непостојање политичке воље за јачање-а капацитета КЛЕР-а и ТОН 2. Недовољна средства из буџета Града намењена промоцији сектора МСПП и Ниша 3. Слаб квалитет постојеће туристичке понуде и смештајних капацитета 4. Светска економска криза 5. Макроекономска нестабилност 6. Политичка нестабилност и непостојање консензуса о важним питањима развоја Града 7. Ограничена финансијска средства за подстицање развоја предузетништва и сектора МСП 8. Слаба организованост сектора МСПП и недостатак дијалога и партнерства са јавним сектором; 9. Недовољни капацитети јавног и приватног сектора да у потпуности искористе расположиве ресурсе

Циљеви	Објективно проверљиви индикатори	Извори провере	Ризици и претпоставке
	<p>публикација</p> <p>14. Број промотивних активности промоције предузетништва, успешних МСПП, инвестиционих и туристичких потенцијала</p> <p>15. Број нових предузећа</p>		<p>(претприступне фондове ЕУ, развојне програме ЕУ и других међународних институција, донаторске програме за развој подршке МСП)</p> <p>10. Недовољна надлежност Града Ниша у области развоја МСП</p>

АНЕКСИ

Анекс 1: Листа индикатора

Анекс 2: Листа релевантних пројеката

Анекс 3: Извод из Буџета Града Ниша за 2009. год.

АНЕКС 1

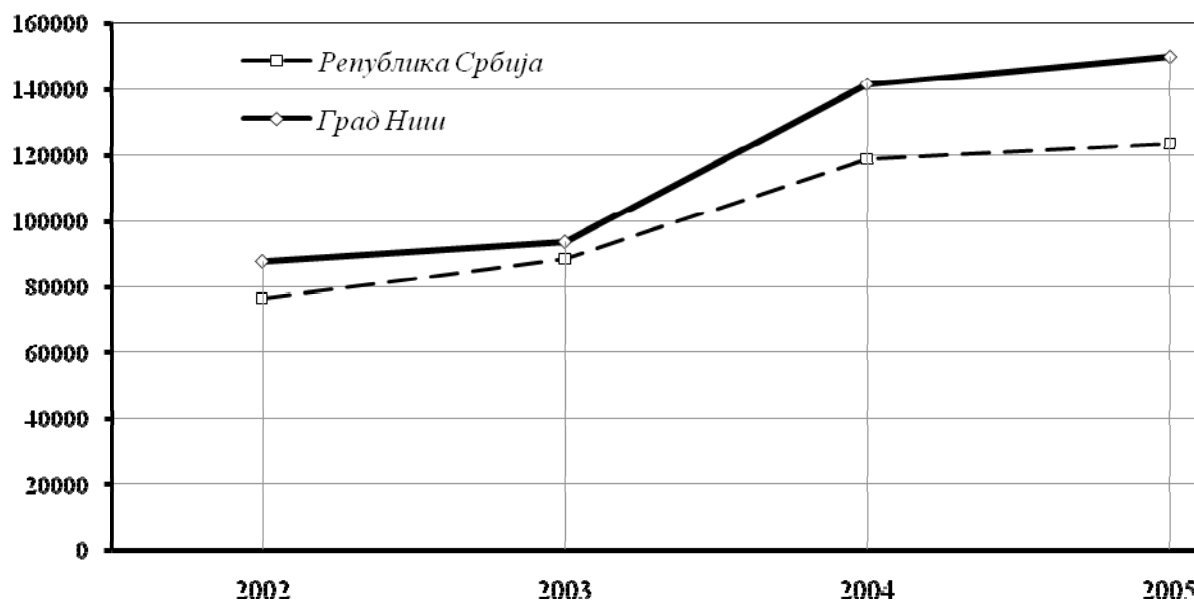
Листа индикатора

Индикатор бр. 1 Циљ бр..... Активност бр.....	ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ИНДИКАТОР: Национални доходак по становнику
Дефинисање	Национални доходак подразумева новонасталу вредност у привреди једне земље у току посматраног временског периода, најчешће једне године. Национални доходак користи се као агрегатни показатељ достигнутог степена развоја привреде. Врло је употребљив за упоређивање развоја привреде појединих земаља. Тада се обрачунава национални доходак по глави становника.
Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација – годишњак Општине у Републици Србији	Ова категорија индикатора представља однос укупног дохотка и броја становника, а користи се као један од основних индикатора развијености територије за коју се израчунава. У конкретном случају користи се као показатељ степена економске развијености града у односу на републику.

1. НАЦИОНАЛНИ ДОХОДАК ПО СТАНОВНИКУ (у RSD)

	2002	2003	2004	2005
Република Србија	76.349	88.283	118.947	123.473
Град Ниш	87.646	93.482	141.568	149.971

ГРАФИКОН Национални доходак по становнику (у RSD)

Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Национални доходак је економски појам који подразумева новонасталу вредност у привреди одређеног региона у току посматраног временског периода, најчешће једне године. Национални доходак се користи се као агрегатни показатељ достигнутог степена развоја привреде.

Према новом методолошком концепту Републичког Завода за Статистику категорија националног доходака, као и категорија домаћег бруто производа се не води на нивоу локалних самоуправа (општина и градова), после 2005 године.

Међутим, подаци о кретању националног доходака и његово поређење са републичким просеком до 2005 године омогућује нам да одредимо место Града Ниша у целокупној привреди Републике Србије, као и потенцијале за даљи привредни развој

Национални доходак по глави становника у посматраном периоду од 2002. до 2005. године увек је био виши у односу на републички. У периоду од 2002. до 2003. године национални доходак по глави становника у републици бележио је већи раст од оног на градском нивоу тако да је почетком 2003. године постојала незнатна разлика између наведених показатеља на градском и републичком нивоу. У 2003. години и даље национални доходак на градском нивоу има много већи раст од оног на републичком нивоу тако да на почетку 2005. године долази до разлике од 26.496 динара у корист националног доходака по глави становника посматрано на градски ниво.

Индикатор бр. 2	ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ
Циљ бр.....	ИНДИКАТОР: Национални доходак по секторима делатности
Активност бр.....	

Дефинисање	Обрачун националног дохотка заснива се на концепцији материјалне производње и сходно овоме принципу, обрачуном националног дохотка обухватају се следеће делатности: пољопривреда, лов, шумарство и водопривреда, рибарство, вађење руда и камена, прерађивачка индустрија, производња и снабдевање електричном енергијом, гасом и водом, грађевинарство, трговина на велико и мало и оправка, хотели и ресторани, саобраћај, складиштење и везе, активности у вези са некретнинама, изнајмљивање, здравствени и социјални рад и остале комуналне, друштвене и личне услуге
-------------------	---

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација – годишњак Општине у Републици Србији	Сврха ове врсте индикатора произилази из чињенице да је потребно утврдити која грана привреде на одређеној територији (граду, општини, држави) има највеће учешће у формирању националног дохотка и друштвеног производа, односно да ли примат заузима примарни, секундарни или терцијарни сектор привреде.

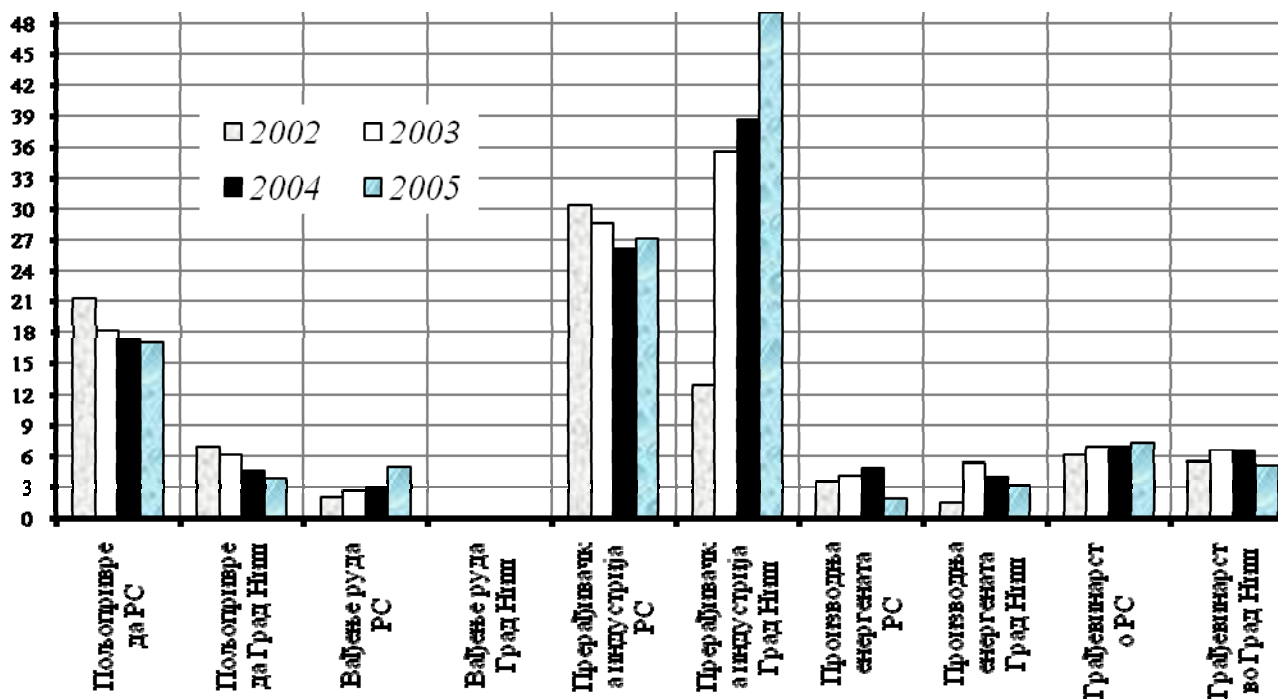
2. СТРУКТУРА НАЦИОНАЛНОГ ДОХОТКА ПО СЕКТОРИМА ДЕЛАТНОСТИ (у %)

	Пољоприв. лов, шумарство и водопривреда (сектор А)		Рибарство (сектор Б)		Вађење руда и камена (сектор В)		Прерађивачка индустрија (сектор Г)		Произв.и снабд. ел. енергијом гасом и водом (сектор Д)	
	РС	Град Ниш	РС	Град Ниш	РС	Град Ниш	РС	Град Ниш	РС	Град Ниш
2002	21,33	6,95	0,07	-	2,01	0,10	30,32	42,99	3,51	1,46
2003	18,20	6,08	0,04	-	2,58	0,16	28,56	35,89	4,10	5,39
2004	17,27	4,64	0,04	-	3,01	0,04	26,18	38,66	4,85	4,00
2005	16,99	3,87	0,04	-	4,95	0,04	27,15	49,10	1,92	3,11

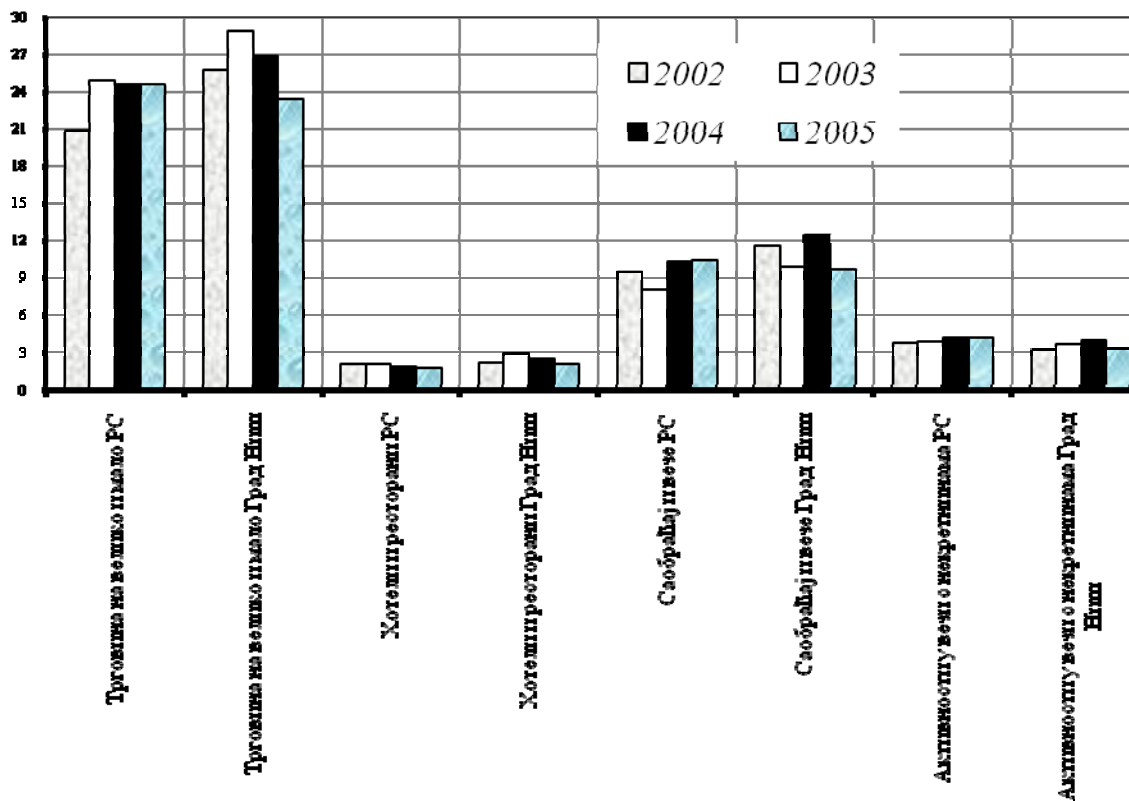
2. СТРУКТУРА НАЦИОНАЛНОГ ДОХОТКА ПО СЕКТОРИМА ДЕЛАТНОСТИ (наставка) (у %)

	Грађевинарство (сектор Ђ)		Трговина на вел. и мало и оправка (сектор Е)		Хотели и ресторани (сектор Ж)		Саобраћај, складиштење и везе (сектор З)		Активности у вези с некретношћу, изнајмљивањем и посредничким делатностима (сектор И)		Здравствени и социјални рад (сектор Л)		Остале комуналне, друштвене и личне услуге (сектор М)	
	РС	Град Ниш	РС	Град Ниш	РС	Град Ниш	РС	Град Ниш	РС	Град Ниш	РС	Град Ниш	РС	Град Ниш
2002	6,09	5,46	20,88	25,82	2,11	2,23	9,48	11,61	3,80	3,17	0,27	0,21	0,12	0,00
2003	6,98	6,63	25,06	28,93	2,07	2,91	8,11	9,93	3,91	3,73	0,25	0,28	0,14	0,02
2004	7,03	6,43	24,74	26,89	1,88	2,52	10,32	12,49	4,29	4,02	0,23	0,28	0,16	0,03
2005	7,33	5,07	24,70	23,43	1,81	2,03	10,42	9,75	4,23	3,34	0,24	0,23	0,22	0,03

ГРАФИКОН Структура националног дохотка по секторима делатности (у %)

ГРАФИКОН (наставак)

Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Упоредним приказом удела одређених делатности у формирању националног дохотка на нивоу републике и града настоји се указати на одређене предности и недостатке на градском нивоу. Такође, из наведених података могу се извести закључак о могућностима за развијање оних делатности које могу представљати покретачку снагу економског развоја града а на основу тренутних података имају малу заступљеност у формирању националног дохотка на градском нивоу. Из наведених табела и графикана може се уочити да нема велике разлике у структури националног дохотка на градском и републичком нивоу. У оба случаја доминантан удео у структури има прерађивачка индустрија и трговина. Подаци одсликавају и одређени тренд раста или пада процентуалног удела одређених делатности у посматраном периоду од 2002. до 2005. године.

Индикатор бр. 3	ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ
Циљ бр.....	
Активност бр.....	
	ИНДИКАТОР: <i>Просечна бруто зарада</i>

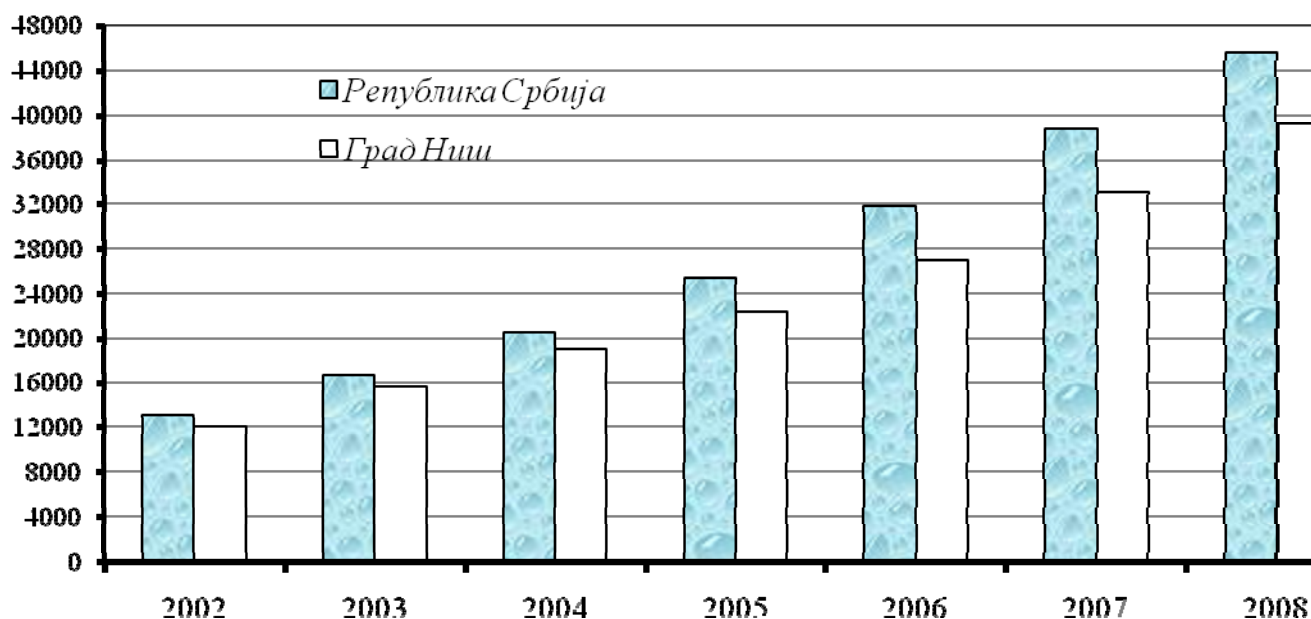
Дефинисање	<p>На основу члана 105 Закона о раду, просечна зарада запосленог лица обухвата зараду добијену за рад у редовно радно време, повишицу и друге приходе (осим надокнаде за путне трошкове и време утрошено на путовање у земљи и иностранству, пензијско осигурање, солидарну помоћ, јубиларне премије и помоћ у случају смрти запосленог или члана породице запосленог). Просечна зарада запослених се рачуна када се укупан збир месечних зарада подели са бројем запослених на основу евиденције о запосленима.</p>
-------------------	--

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација – годишњак Општине у Републици Србији	<p>Укупна вредност просечне зараде служи да позиционира регион/град приликом међународног поређења и мери степен регионалног богатства. Друга могућност је поређење просечне зараде региона/града са просечном зарадом на националном нивоу како би се одредила позиција региона у националној економији. Региони који су у заостатку ће имати вредности знатно испод нивоа националних вредности док ће метрополитски региони или главни градови региона надмашити национални просек за 110-120 %.</p>

3. ПРОСЕЧНА БРУТО ЗАРАДА (у РСД)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Република Србија	13.260	16.612	20.555	25.514	31.745	38.744	45.674
Град Ниш	12.078	15.630	19.044	22.430	26.992	33.175	39.306

ГРАФИКОН Просечна бруто зарада (у РСД)

Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Просечна бруто зарада према статистици бележи константан успон од 2002. до 2008 године, упоредо са растом просечне бруто зараде у републици. Може се приметити да се разлика у просечној бруто заради на републичком и градском нивоу повећава из године у годину.

Упоредном анализом националног дохотка, у коме Град Ниш далеко надмашује Републички просек и просечне бруто зараде где Град Ниш заостаје, долазимо до закључка да се већи део новостворене вредности троши на акумулацију и општу потрошњу, што би требало да буде значајан покретач развоја нишке привреде у наредном периоду.

Међутим, са друге стране нижи ниво просечне бруто зараде у Граду се може протумачити и као последица посрнуле индустрије града, где велики удео у формирању националног дохотка остварује Дуванска индустрија Ниш, где су остали "гиганти" углавном у предстечајној фази или је поступак стечаја у току.

Последица овога може се наћи у посрнулој индустрији града, где се једино Дуванска индустрија Ниш може издвојити као велика успешна фирма која послује на територији града Ниша, остали "гиганти" су углавном у предстечајној фази или је поступак стечаја у току.

Индикатор бр. 4 Циљ бр.....	ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ
Активност бр.....	ИНДИКАТОР: Локацијски коефицијент запослених

Дефинисање	<p>Локацијски коефицијент (LQ) је индекс којим се врши поређење удела неке активности дате области са уделом основне активности или удружених активности дате области. За израчунавање било којег локацијског коефицијента примењује се следећа формула. У датој формули врши се поређење регионалне економије (често је то округ) са националном економијом или општинске са регионалном економијом (округом).</p>					
	<table border="1"> <tr> <td rowspan="2">Локацијски коефицијент =</td> <td>Запосленост у региону у датој индустрији I за дату годину T</td> <td rowspan="2">/</td> <td>Запосленост на националном нивоу у датој индустрији I за дату годину T</td> </tr> <tr> <td>Укупна запосленост у региону за дату годину T</td> <td>Укупна запосленост на националном нивоу за дату годину T</td> </tr> </table>	Локацијски коефицијент =	Запосленост у региону у датој индустрији I за дату годину T	/	Запосленост на националном нивоу у датој индустрији I за дату годину T	Укупна запосленост у региону за дату годину T
Локацијски коефицијент =	Запосленост у региону у датој индустрији I за дату годину T		/		Запосленост на националном нивоу у датој индустрији I за дату годину T	
	Укупна запосленост у региону за дату годину T	Укупна запосленост на националном нивоу за дату годину T				
	<p>Описати тенденцију за последњих 5 - 6 година. Израчунајте и повезане индикаторе – LQ за додатну вредност и за извозну оријентисаност. Нека збирни LQ представља збир једне трећине три појединачна локацијска коефицијента. Објасните разлике у односу на национални просек (сектори чији је LQ знатно изнад 1 и знатно испод 1). Идентификујте кључне секторе локалне економије. Упоредите резултате са националним просеком и са резултатима конкурената.</p>					

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација – годишњак Општине у Републици Србији	<p>Што је већа концентрација додатне вредности у доминантној индустрији (или три кључна сектора) то је већа и осетљивост регионалних економија на глобалну ситуацију и промене у оквиру ових индустријских сектора. Већа разноврсност структуре локалне/регионалне економије генерално смањује ризик да промене у структури глобалне економије (чији су узроци изван датог региона), а посебно код индустрије, могу озбиљно дестабилизovati регионалну економију. С друге стране, специјализација може донети добробит од економије обима локалној производњи која, пак, може довести до веће продуктивности, конкурентности и економског резултата, тако да ове индикаторе треба проучавати и тумачити са одређеним познавањем и разумевањем глобалних покретача конкурентности и њиховим импликацијама на локалном нивоу.</p>

3. ЗАПОСЛЕНИ ПО СЕКТОРИМА ДЕЛАТНОСТИ

(годишњи просек)

	Запослени у привредним друштвима, установама, задругама и организацијама									
	укупно		пољопривреда, шумарство и водопривреда		рибарство		вађење руда и камена		пререађивачка индустрија	
	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш
2002	1848531	71455	71487	611	986	0	33615	105	511850	22533
2003	1813578	68669	65025	540	832	0	32472	107	466942	19061
2004	2050860	77047	68896	664	1177	0	32120	106	483654	20108
2005	2068965	80457	63887	661	1171	0	30552	101	459950	17613
2006	2025629	78354	58336	643	1059	0	28664	92	420957	15880
2007	2002348	78167	54090	640	1055	0	23498	95	391897	14779
2008	1999478	77245	48505	580	1023	0	23317	77	370354	14173

(наставак)

	Запослени у привредним друштвима, установама, задругама и организацијама											
	производња електричне енергије, гаса и воде		грађевинарство		трговина на велико и мало		хотели и ресторани		саобраћај, складиштење и везе		финансијско посредовање	
	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш
2002	47055	1594	113373	6815	77742	3252	33201	1836	111078	7340	30963	970
2003	46599	1546	108461	7000	73842	3588	27549	1672	105621	6770	29075	821
2004	46470	1539	208279	10472	88274	4171	27869	1650	119028	7147	29381	917
2005	45554	1554	204730	10195	88063	4255	26964	1597	115961	7056	29264	918
2006	43676	1507	197808	9871	85512	4255	24736	1376	110161	6561	29979	1022
2007	45000	1507	196216	9642	82759	4201	24290	1263	109066	6797	30663	1026
2008	45786	1556	199495	9697	82569	3868	23644	1326	108431	6658	32775	824

(наставак)

	Запослени у привредним друштвима., установама, задругама и организацијама											
	послови с некретнинама изнајмљивање		државна управа и социјално осигурање		образовање		здравствени и социјални рад		друге комуналне, друштвене и личне услуге		предузет., лица која самост. обављ. делат. и запослени код њих	
	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш
2002	38331	1780	64037	2117	123229	5293	161388	8237	40341	1917	389886	7053
2003	36196	1658	66953	2301	123892	5364	161279	8454	39077	1908	429763	7878
2004	58895	2384	70847	2420	131101	5714	164743	8333	49412	2194	470714	9231
2005	62942	2126	71119	2561	129149	5774	166174	8407	50992	2266	522493	15374
2006	67139	2192	69065	2658	125437	5690	157720	8046	51503	2260	553877	16301
2007	66636	2446	68669	2737	129421	5853	157080	8201	52514	2272	569494	16711
2008	74662	2502	69442	2765	132982	5913	160587	8245	54887	2346	571019	16715

4. ЗАПОСЛЕНИ ПО СЕКТОРИМА ДЕЛАТНОСТИ (годишњи просек, у %)

	Запослени у привредним друштвима, установама, задругама и организацијама									
	укупно		пољопривреда, шумарство и водопривреда		рибарство		вађење руда и камена		пререађивачка индустрија	
	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш
2002	100,00	100,00	3,87	0,86	0,05	0,00	1,82	0,15	27,69	31,53
2003	100,00	100,00	3,59	0,79	0,05	0,00	1,79	0,16	25,75	27,76
2004	100,00	100,00	3,36	0,86	0,06	0,00	1,57	0,14	23,58	26,10
2005	100,00	100,00	3,09	0,82	0,06	0,00	1,48	0,13	22,23	21,89
2006	100,00	100,00	2,88	0,82	0,05	0,00	1,42	0,12	20,78	20,27
2007	100,00	100,00	2,70	0,82	0,05	0,00	1,17	0,12	19,57	18,91
2008	100,00	100,00	2,43	0,75	0,05	0,00	1,17	0,10	18,52	18,35

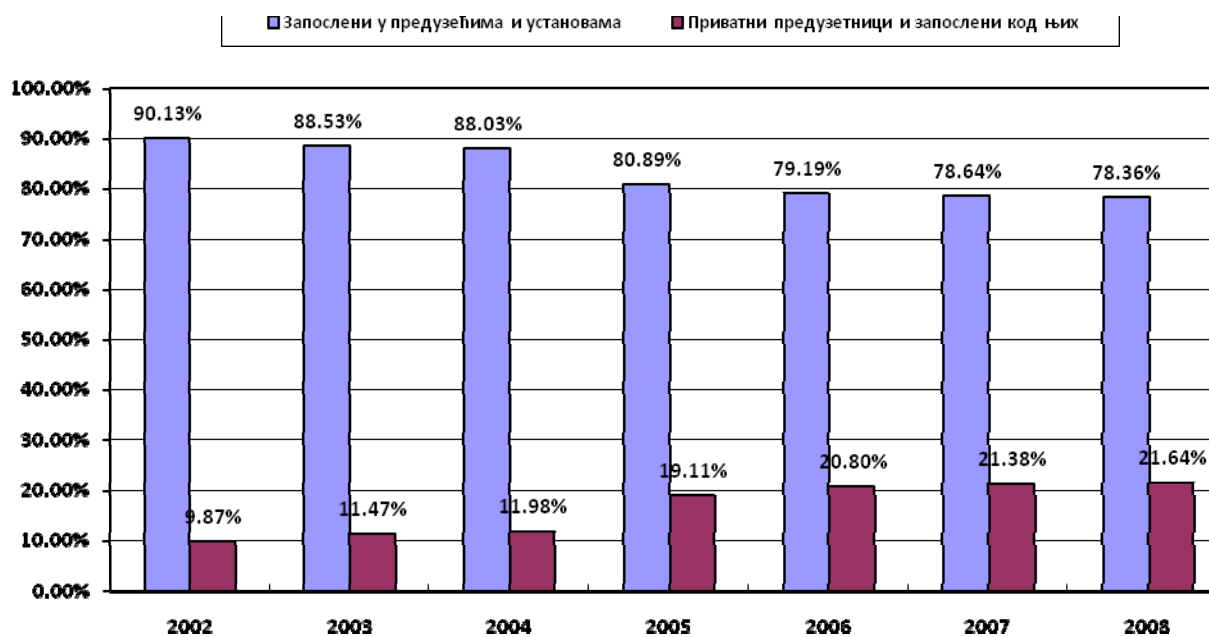
(наставка)

	Запослени у привредним друштвима, установама, задругама и организацијама											
	производња електричне енергије, гаса и воде		грађевинарство		трговина на велико и мало		хотели и ресторани		саобраћај, складиштење и везе		финансијско посредовање	
	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш
2002	2,55	2,23	4,21	4,55	6,13	9,54	1,80	2,57	6,01	10,27	1,68	1,36
2003	2,57	2,25	4,07	5,23	5,98	10,19	1,52	2,43	5,82	9,86	1,60	1,20
2004	2,27	2,00	4,30	5,41	10,16	13,59	1,36	2,14	5,80	9,28	1,43	1,19
2005	2,20	1,93	4,26	5,29	9,90	12,67	1,30	1,98	5,60	8,77	1,41	1,14
2006	2,16	1,92	4,22	5,43	9,77	12,60	1,22	1,76	5,44	8,37	1,48	1,30
2007	2,25	1,93	4,13	5,37	9,80	12,34	1,21	1,62	5,45	8,70	1,53	1,31
2008	2,29	2,01	4,13	5,01	9,98	12,55	1,18	1,72	5,42	8,62	1,64	1,07

(наставка)

	Запослени у привредним друштвима, установама, задругама и организацијама											
	послови с некретнинама и изнајмљивање		државна управа и социјално осигурање		образовање		здравствени и социјални рад		друге комуналне, друштвене и личне услуге		предузет., лица која самост. обављ. делат. и запослени код њих	
	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш	Р. Србија	Град Ниш
2002	2,07	2,49	3,46	2,96	6,67	7,41	8,73	11,53	2,18	2,68	21,09	9,87
2003	2,00	2,41	3,69	3,35	6,83	7,81	8,89	12,31	2,15	2,78	23,70	11,47
2004	2,87	3,09	3,45	3,14	6,39	7,42	8,03	10,82	2,41	2,85	22,95	11,98
2005	3,04	2,64	3,44	3,18	6,24	7,18	8,03	10,45	2,46	2,82	25,25	19,11
2006	3,31	2,80	3,41	3,39	6,19	7,26	7,79	10,27	2,54	2,88	27,34	20,80
2007	3,33	3,13	3,43	3,50	6,46	7,49	7,84	10,49	2,62	2,91	28,44	21,38
2008	3,73	3,24	3,47	3,58	6,65	7,65	8,03	10,67	2,75	3,04	28,56	21,64

ГРАФИКОН СТРУКТУРА ЗАПОСЛЕНИХ

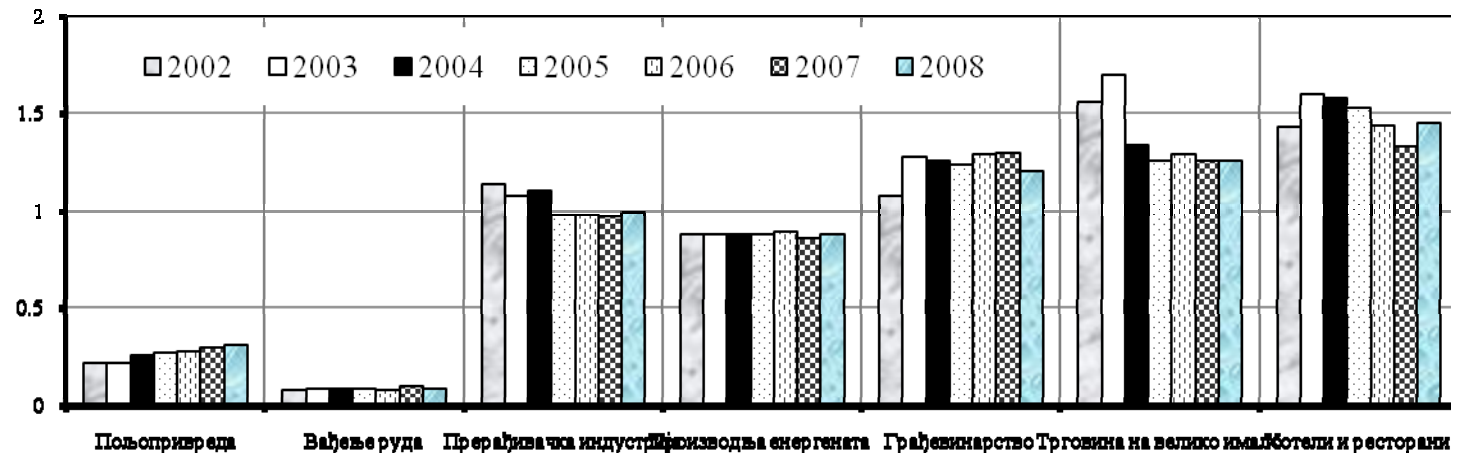
5. КОЕФИЦИЈЕНТ ЗАПОШЉАВАЊА ПО СЕКТОРИМА ДЕЛАТНОСТИ У ГРАДУ НИШУ

	Запослени у привредним друштвима, установама, задругама и организацијама							
	Укупно	пољопривреда, шумарство и водопривреда	рибарство	вађење руда и камена	пререађива чка индустрија	производња електричне енергије, гаса и воде	грађевинарс тво	трговина на велико и мало
2002	-	0,22	0,00	0,08	1,14	0,88	1,08	1,56
2003	-	0,22	0,00	0,09	1,08	0,88	1,28	1,70
2004	-	0,26	0,00	0,09	1,11	0,88	1,26	1,34
2005	-	0,27	0,00	0,09	0,98	0,88	1,24	1,28
2006	-	0,28	0,00	0,08	0,98	0,89	1,29	1,29
2007	-	0,30	0,00	0,10	0,97	0,86	1,30	1,26
2008	-	0,31	0,00	0,09	0,99	0,88	1,21	1,26

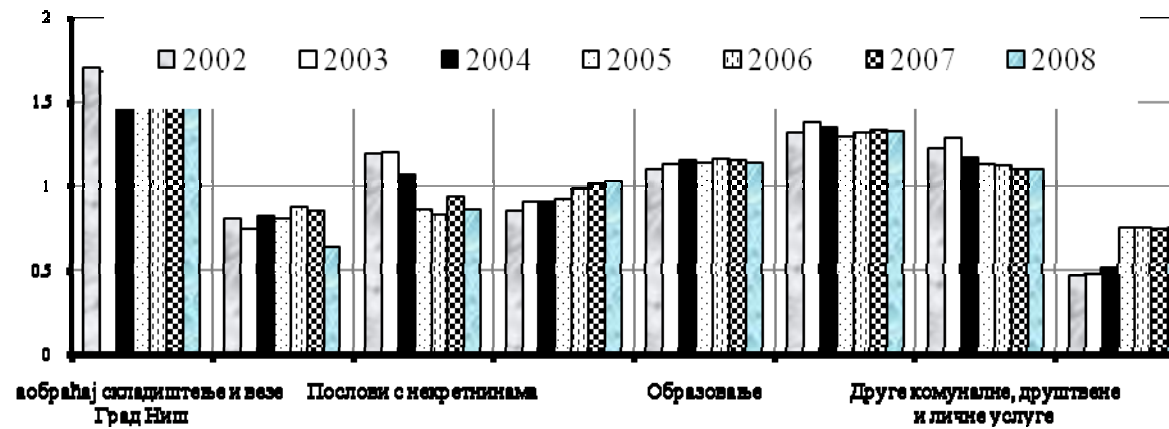
(наставак)

	Запослени у привредним друштвима, установама, задругама и организацијама								предузетн ици, лица која самост. обављ. делат. и запослени код њих
	хотели и ресторани	саобраћај, складиштењ е и везе	финансијско посредовање	послови с некретнинама и изнајмљива ње	државна управа и социјално осигурање	образовање	здравствени и социјални рад	друге комуналне, друштвене и личне услуге	
2002	1,43	1,71	0,81	1,20	0,86	1,11	1,32	1,23	0,47
2003	1,60	1,69	0,75	1,21	0,91	1,14	1,38	1,29	0,48
2004	1,58	1,60	0,83	1,08	0,91	1,16	1,35	1,18	0,52
2005	1,52	1,56	0,81	0,87	0,93	1,15	1,30	1,14	0,76
2006	1,44	1,54	0,88	0,84	0,99	1,17	1,32	1,13	0,76
2007	1,33	1,60	0,86	0,94	1,02	1,16	1,34	1,11	0,75
2008	1,45	1,59	0,65	0,87	1,03	1,15	1,33	1,11	0,76

ГРАФИКОН Локацијски коефицијент запошљавања у Граду Нишу

ГРАФИКОН (наставкак)

Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Локацијски коефицијент је индикатор који упоређује локалну економију са националном у циљу идентификације радне специјализације у оквиру локалне економије. Тумачење локацијског коефицијента је врло једноставно, јер постоје само 3 случаја:

- $LQ < 1.0$ - Ако је LQ мањи од 1, коефицијент означава да у датој области локална економија не задовољава ни своје потребе за производима или услугама, те се локално гледано ти производи или услуге увозе из околних региона. Према томе, запосленост у овој области се не сматра базичном за ту локалну заједницу. Овакав коефицијент имају следеће привредне гране Града Ниша:
 - пољопривреда, шумарство и водопривреда
 - рибарство
 - вађење руда и камена
 - производња електричне енергије, гаса и воде
 - финансијско посредовање
 - послови с некретнинама изнајмљивање
 - предузетници, лица која самост. обављ. делат. и запослени код њих
- $LQ = 1.0$ - коефицијент показује да локална економија задовољава потребе за одређеним производима и услугама на својој територији. Међутим, запосленост у овој области се такође не сматра базичном јер не води ка "извозу" производа и услуга у друге регионе. Овакав коефицијент имају следеће привредне гране Града Ниша:
 - Пререађивачка индустрија
 - Државна управа и социјално осигурање
- $LQ > 1.0$ - Ако је LQ већи од 1 то је област у којој постији базична запослености становништва. Пошто има већи број запослених у појединим областима, подразумева се да тај вишак запослености производи вишак производа и/или услуга који се може „извозити“ у околне регионе. Овакав коефицијент имају следеће привредне гране Града Ниша:
 - Грађевинарство
 - Трговина на велико и мало
 - Хотели и ресторани
 - Саобраћај, складиштење и везе
 - Образовање
 - Здравствени и социјални рад
 - Друге комуналне, друштвене и личне услуге

Анализом напред наведених података, може се добити једна комплетна слика о структури запослених по привредним гранама, такође на графику __ уочено је велика разлика између запослених у предузећима и установама и оних који раде као предузетници. Мада даљим посматрањем поменутог графикона може се уочити пораст удела предузетника и лица које они запошљавају, тако нпр учешће ове друге категорије у броју запослених у 2002. години била је 9,87%, док је у 2008. години тај проценат био знатно већи и износио је 21.64%. Позитивне последице оваквих промена могу се наћи у интензивној кампањи и намери, државе и локалних заједница многобројних НГО и развијених земаља ЕУ, да подигну свест људи о могућностима и потенцијалима предузетништва.

Индикатор бр. 5 Циљ бр.....	ТЕМА: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ
Активност бр.....	ИНДИКАТОР: Показатељи незапослености

Дефинисање	<p>Незапосленост се номинално исказује бројем укупно незапослених становника а индикатор незапослености као удео незапослених у укупном броју активног становништва. Активно становништво чине лица од 15 и више година која се баве својим занимањем, незапослена лица која су у потрази за запослењем и лица која привремено не обављају своје запослење јер су на паузи због служења војне обавезе (активна лица која се не баве својим занимањем). Занимање подразумева спровођење одређене делатности од које се живи. Као показатељи структуре незапослености се користе индикатори према којима се рачуна удео појединих категорија незапослених у укупном броју незапослених лица. Потребни подаци су: - Незапослено становништво на локалном и вишим нивоима - Укупно активно становништво на локалном и вишим нивоима Учешће незапослених у укупном активном становништву (у %) се рачуна као количник ове две величине помножен са 100</p> <p>Показатељи структуре су: Незапослени на 1000 становника Становништво које први пут тражи запослење Општина у односу на 1000 становника Становништво без квалификација у односу на укупно и/или незапослено Број жена које траже посао у односу на укупно и/или незапослено</p>
-------------------	--

Извори података	Институционални и правни контекст
Републички Завод за статистику, публикација – годишњак Општине у Републици Србији	Ове индикаторе би требало заједно тумачити како би се добила општа макроекономска слика о условима тржишта радне снаге на локалном нивоу. Незапосленост, посебно стављена у однос са активности становништва као и структура незапослености указују на ниво искоришћености радног ресурса, развијеност економије у смислу доступне радне снаге и показују интензитет којим локално становништво учествује у економији. Опишите стање и структуру незапослености и објасните разлике у односу на национални (или регионални) просек

ЗАПОСЛЕНИ, НЕЗАПОСЛЕНИ И СТОПА НЕЗАПОСЛЕНОСТИ

	Република Србија				Град Ниш			
	запослена лица	незапослен а лица	укупно активно становништв о	стопа незапо- слености	запослена лица	незапослен а лица	укупно активно становништв о	стопа незапо- слености
1	2	3	4(2+3)	5(3/4)	6	7	8(6+7)	9(7/8)
2002	1848531	904494	2753025	32,85	71455	40157	111612	35,98
2003	1813578	944939	2758517	34,26	68669	44956	113625	39,57
2004	2050860	969888	3020748	32,11	77047	34516	111563	30,94
2005	2068965	895697	2964662	30,21	80457	34337	114794	29,91
2006	2025629	916257	2941886	31,15	78354	37177	115531	32,18
2007	2002348	785099	2787447	28,17	78167	37457	115624	32,40
2008	1999478	727621	2727099	26,68	77245	35979	113224	31,78

ГРАФИКОН Стопа незапослености

Напомене у вези са индикатором – чињенице и подаци

Стопа незапослености на подручију града у периоду од 2002 до 2008 била је већа од републичке стопе незапослености осим у два посматрана периода и то у 2004. и 2005. години. Уколико посматрамо само прву и последњу годину и серији може се уочити да је разлика у проценту незапослености између града и републике била 3.13%, док се у последњој 2008. години та разлика увећала на 5,1%. Посматрајући графикон може се уочити да је период од 2006 до 2008. године обележен стагнацијом процента незапослених за благим падом у другој половини 2007 године. С обзиром на ефекте светске економске кризе у подаци из 2008 и 2009. години показује улазни тренд процента незапослености како на нивоу града тако и на нивоу републике.

Анекс 2: Листа релевантних пројеката

<i>Р.бр.</i>	<i>Назив пројекта</i>	<i>Буџет пројекта</i>	<i>Донатор</i>	<i>Дионаторска средства</i>	<i>Датум</i>
1.	Оснивање регионалног центра за професионални развој запослених у образовању-Ниш	1.315.000 €	Владе Краљевине Норвешке	1.315.000€	2006.
2.	Пројекат за предузетништво, тренинг и услуге у Нишу	1.382.000 €	Влада Краљевине Норвешке	1.349.000,00 €	30.09.2005.- у току
3.	пилот пројекта за социјалну, економску и цивилну интеграцију избеглица и других рањивих група	1.198.485 €	УН ХАБИТАТ	1.198.485,00 €	2006.-2007.
4.	Унапређење квалитета услуга у јавном сектору Града Ниша кроз пилот пројекат комуналног »Call« центра	36.820,36 €	Министарство за спољне послове Републике Италије и Округ Емполи-Валдесе	36.820,36 €	01.12.2005.- 30.06.2006.
5.	Центар за подршку раду и развоју МСП-а на територији Града Ниша (трећа фаза реализације Градског услужног центра)	41.514,14 €	Министарство за спољне послове Републике Италије и Округ Емполи Валдесе	41.514,14 €	01.12.2005.- 30.06.2006.
6.	Унапређење рада Пројектног центра Управе за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине Града Ниша, јачањем људских и техничких ресурса за израду и управљање пројектима у складу са стандардима Европске Уније	63.610 €	Европска Унија, преко Европске агенције за реконструкцију у оквиру програма EXCHANGE2	50.805 €	22.05.2006.- 22.03.2007.
7.	ИМПАКТ: Увођење методологије за промоцију, анализу и комуникацију територије Југоисточне Европе	299.184 €	Регија Тоскана	150.500€	01.03.2007.- 31.12.2007.
8.	Територијални маркетинг	278.000 €	Министарство иностраних послова Италије	278.000 €	01.09.2006.- 30.01.2007.
9.	Територијални информациони систем за подршку развоју руралних подручја – лична карта села	15.000€	УН Хабитат	15.000€	01.01.2007.- 30.05.2008.

Р.бр.	Назив пројекта	Буџет пројекта	Донатор	Дионаторска средства	Време
10.	Израда Стратегије развоја града Ниша	85.000 €	УН ХАБИТАТ	15.000 €	01.03.2007.- 03.12.2007.
11.	Саветодавна пољопривредна служба	20.572,33 €	Министарство економије и регионалног развоја	17.705,34	14.12.2007.- 14.06.2008.
12.	Формирање Радне зоне "Доње Међурово" са инфраструктуром у Нишу	1.387.800,00 €	НИП	1.387.800,00	01.01.2007.- 01.01.2009.
13.	Финансијски прихватљива студија изводљивости еколошког и техничког унапређења Аеродрома „Константин Велики“ у Нишу	364.000 €	Министарство спољних послова Шведске	182.000	01.02.2009.- 01.12.2009.
14.	Финансијски прихватљива студија изводљивости за програм развоја погона за прераду отпадних вода (WWTP) за Град Ниш	931.380 €	Министарство спољних послова Шведске	512.260	01.02.2009.- 01.02.2010
15.	Иницијална фаза имплементације Стратегије развоја града Ниша	36.500 €	УН Хабитат	18.250	01.01.2009.- 01.06.2009
16.	Локална самоуправа града Ниша на путу ка европским интеграцијама	3.500 €	Европска унија	-	01.05.2009.- 01.03.2010.
17.	Оснивање кластера на Јадранско – дунавском подручју	2.060.000 €	ИПА фонд	1.751.000 €	
18.	Подршка локалном одрживом развоју у јужној Србији	350.000 €	HELP	280.000 €	01.10.2008.- 31.03.2010.
19.	Израда Стратегије развоја туризма града Ниша	2.081.740,00 РСД	ЛЕДИБ	1.480.000,00 РСД	8 месеци
20.	Оснивање Одсека за капиталне инвестиције	2.034.850,00 РСД	ЛЕДИБ	1.472.850,00 РСД	9 месеци
21.	Модернизација управљања и администрирања грађевинским земљиштем	7.285.810,56 РСД	УСАИД МЕГА програм	-	12 месеци
22.	Нишки инвестициони форум – НИФ 2009	10.896.275 РСД	НАЛЕД, СИЕПА	-	9 месеци
23.	Омладинско предузетништво у средњим стручним школама	500.000 РСД	Град Ниш	-	12 месеци

АНЕКС 3:

Извод из Одлуке о буџету
ГРАДА НИША ЗА 2009. ГОДИНУ
(приходи и расходи)

НАЗИВ	ИЗНОС
1. Порези	3.139.860.000
2. Донације и трансфери	1.463.846.000
3. Други приходи	2.015.996.000
4. Меморандумске ставке за рефундацију расхода	5.000.000
5. Примања од продаје нефинансијске имовине	14.000.000
6. Примања од задуживања и продаје финансијске имовине	76.588.000
УКУПНО: ПРИХОДИ	6.638.702.000
1. Расходи за запослене	1.979.900.000
2. Коришћење услуга и роба	1.181.340.000
3. Употреба основних средстава	6.556.000
4. Отплата камате	20.256.000
5. Субвенције	373.805.000
6. Донације и трансфери	919.768.000
7. Права из социјалног осигурања	230.844.000
8. Остали расходи	226.147.000
9. Издаци за нефинансијску имовину	3.383.008.000
10. Издаци за отплату главнице и набавку финансијске имовине	137.603.000
УКУПНО: РАСХОДИ	7.387.913.000
БУЏЕТСКИ СУФИЦИТ/ДЕФИЦИТ	-749.211.000

